

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AHMET ÖZHAN'IN HAYATI, ESERLERİ
VE
TÜRK DİN MÛSİKÎSİ İCRA GELENEĞİNDEKİ YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat EROĞUL

TÜRK DİN MÛSİKÎSİ ANABİLİM DALI

Ankara, 2019

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AHMET ÖZHAN'IN HAYATI, ESERLERİ
VE
TÜRK DİN MÛSİKİSİ İCRA GELENEĞİNDEKİ YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat EROĞUL

TÜRK DİN MÛSİKİSİ ANABİLİM DALI

DR. ÖĞR. ÜYESİ SERBÜLEND ARPA
DANIŞMAN

Ankara, 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

.....
(Ünvanı Adı ve Soyadı)

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/Doktora derecesi için gereken tüm şartları sağladığımı tasdik ederim.

.....
(Ünvanı Adı ve Soyadı)
Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans/Doktora derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Dr. Öğretim Üyesi Serbülend Arpa

.....
(Ünvanı Adı ve Soyadı)(Ünvanı Adı ve Soyadı)

Ortak Danışman

Danışman

Jüri Üyeleri

Dr. Öğretim Üyesi Serbülend Arpa (YBÜ) .....

Dr. Öğretim Üyesi Sadettin Volkan Kopar (YBÜ) .....

Doç.Dr. Fatih Koca (AÜ) .....

İNTİHAL

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin, akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim. Aksi takdirde, tümşasal sorumluluğu kabul ediyorum.

....07.2019

Murat EROĞUL

ÖZET

AHMET ÖZHAN'IN HAYATI, ESERLERİ VE TÜRK DİN MÛSİKİSİ İCRA GELENEĞİNDEKİ YERİ

Eroğul, Murat

Yüksek Lisans, Türk Din Mûsikîsi Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Serbülend Arpa

Haziran 2019, 110 sayfa

“Ahmet Özhan’ın hayatı, eserleri ve Türk dinmûsikîsi icra geleneğindeki yeri” isimli bu çalışmada, kişisel iletişim yöntemiyle Ahmet Özhan’ın kendisinden ve yakın dostları ile çalışma arkadaşlarından bilgi alma yolu tercih edilmiştir. Yapılan mülakatlar mümkün olan ölçüde yazı diline aktarılmıştır ve Özhan’ın yapmış olduğu albümler, besteler ve bazı fotoğrafları da çalışmaya dâhil edilmiştir.

Ahmet Özhan geleneksel meşk sisteminden ve tekke mûsikîsinden istifade etmiş olması sebebiyle hem Türk din mûsikîsi hem de klâsik Türk mûsikîsi icracılığında önemli bir yer teşkil etmektedir. Bugüne kadar yapmış olduğu besteleri, albümleri, konserleri, televizyon programları ve yetiştirdiği öğrenciler ile Türk mûsikîsinin geniş kitlelere ulaşmasında önemli bir yere sahip olan Ahmet Özhan, özellikle yorumculuğu ile bu alanda çalışma yapan birçok sanatkârada örnek teşkil etmektedir. Türk din mûsikîsi alanında birçok eserin gün yüzüne çıkmasına katkıda bulunarak, bu mûsikînin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynayan Özhan, ayrıca yurtdışında yapmış olduğu çalışmalarla da Türk mûsikîsialanında kültür elçiliği yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Klâsik Türk Mûsikîsi, Türk Din Mûsikîsi, Hânende, Ahmet Özhan

ABSTRACT

AHMET ÖZHAN'S LIFE, WORKS AND HIS STATUS IN THE TRADITION OF TURKISH RELIGIOUS MUSIC PERFORMANCE

Eroğul, Murat

Master Thesis, Department of Social Policy

Advisor: Dr. Lecturer Serbülend Arpa

June 2019 110 sayfa

In this paper, named “Ahmet Özhan’s life, works and his status in the tradition of Turkish religious music performance”, it was preferred to retrieve cognisances from Ahmet Özhan himself, his close friends and colleagues, using the method of mutual dialog. The interviews were transferred into written language as possible and Özhan’s albums, compositions and some photos were included in the work.

Ahmet Özhan occupies an important position both in the performing of Classical Turkish Music and Turkish Religious Music, since he has benefited from traditional “meşk” and “tekke” music. With his compositions, albums, concerts, television programs and with the students he trained, Ahmet Özhan, has made an important contribution for Turkish Music to reach out a wide audience and he has been acting as an example for many artists who work in this field especially with his interpretation in singing performance. Having contributed to revelation of many pieces in Turkish Religious Music field, Özhan played an important role in transferring this Music to next generations and he also serves like a culture envoi for Turkish Music field with his works in foreign countries.

Keywords: Music, Classical Turkish Music, Turkish Religious Music, Singer, Ahmet Özhan

ÖNSÖZ

Şüphesiz ki insan yaratılış itibarıyla üstün vasıflarla donatılmıştır. En ilkel toplumlardan en modern toplumlara kadar müzik, hayatın vazgeçilmez unsurlarından biri olmuştur. Türkler, ilkçağlardan beri müzikle hep iç içe olmuş; Selçuklular döneminde olgunlaşmaya başlayan mûsikî Osmanlı İmparatorluğu döneminde muazzam bir ivme kazanmıştır. Osmanlılar yaptıkları hem dini hem de lâ dini müzik ile başarılı olmuşlar ve kendilerine has bir müzik kültürü oluşturmuşlardır.

Osmanlı devletinin kurulması, büyüme ve güçlenmesine paralel olarak Mûsikî de zenginleşmiş, olgunlaşmış, biçim ve estetiğini geliştirmiştir. Osmanlı saray okulu Enderun'da en parlak devrini yaşamıştır. Enderundaki eğitim sistemi ile Osmanlı, sanatsal seviyesini çok üstlere taşımıştır. XIII. yüzyılda Mevlevî tarikatının kurucusu kabul edilen Mevlâna Celâleddin Rumî'nin (ö. 1273) müziğe önem vermesi ve oğlu Sultan Veled'in (ö. 1312) iyi bir besteci olması müziğin verimi ve etkinliğini arttırmıştır. Türk mûsikîsi III. Selim (ö. 1808) gibi bestekâr padişahlar, Hatip Zâkirî Hasan Efendi (ö. 1623), İtrî (ö. 1711), Dede Efendi (ö. 1846), Dellalzâde İsmail Efendi (ö. 1869) ve Zekâi Dede (ö. 1897) gibi dehalar sayesinde zirveye ulaşmıştır.

Geleneksel Türk müziği geçmişte usta-çırak ilişkisiyle, hafızaya dayalı olarak yapılan ve meşk adı verilen sistemle yapılmıştır. Bu sistemin en büyük özelliği hem öğretmenin hem de öğrenenin hafızasında bulunan eserlerin sayısı ve çokluğudur. İcracılar bununla değer kazanmışlardır. Türk mûsikîsi icra itibarı ile bir yorum müziğidir. Bu durum eserin farklı şekillerde öğretilmesine sebep olurken diğer taraftan icracıya kendi üslubunu katabilme imkânı sağlamıştır. Böylelikle geleneksel Türk müziğinin kendi yapısı içinde icracılara kısmi bir bağımsızlık imkânının sağlanmasına neden olunmuştur. İcracılar irticâlen yaptıkları süslemelerle esere küçük ilavelerde bulunmuşlardır. Bu durum geleneksel Türk müziğinin kendi yapısı içine öylesine yerleşmiştir ki icracıların sanat gücünün bir ölçüsü olmuştur. Geleneksel Türk müziği bir üslup ve tavır müziği olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle Türk müziğinde doğru icra, eserin tüm inceliklerini ortaya koymaya çalışırken aynı zamanda üslup ve tavra riâyet etmekle mümkün olabilir.

Türk tasavvuf mûsikîsinde de durum farklı değildir. Zikre eşlik etmek için kullanılmaya başlayan müzik, hem insanın ruh âlemine katkı hem de zikre katılanların birlik ve beraberliğini sağlamak için çok önemli bir öge olmuştur.

Tasavvuf müziğinde doğru icra yapabilmek için tasavvuf kültürü içinde yaşamının yanında kendine özgü metotları olan bu mûsikînin eğitimini almak gerekir. Buna tekkede “meydan görme” denir.

Zamanla gerçekleşen sosyo-kültürel değişim müziği de etkileyerek geleneksel icraların bozulmasına sebebiyet vermiştir.

Cumhuriyet tarihine geldiğimizde Türk mûsikîsi ve dini mûsikîsi için beste, güfte ve yorumculukları ile ön plana çıkan birçok sanatçı olmuştur. Bu sanatçılardan birisi de Ahmet Özhan’dır. 1960’lı yıllardan itibaren sanat hayatına başlayan ve 1980’lerden sonra dini mûsikî alanında çalışmalar yapan Özhan, yapmış olduğu albümler, projeler, televizyon programları ve koro çalışmaları ile mûsikîmize çok önemli katkılarda bulunmuştur.

Ahmet Özhan, kendi ifadesi ile tekke kültürü almış, meydan görmüş, bu tecrübe ve bilgilerini icracılığına yansıtmıştır. Okuduğu eserlerin özüne hâkim olmuş ve bunu dinleyicilere aktarmayı başarmıştır.

Ahmet Özhan özellikle konumuz olan dini mûsikî alanındaki icraları, yorumculuğu, tavrı ve mûsikîmize kazandırdığı repertuvar ile örnek bir sanatçı haline gelmiştir. Sanatçı kişiliği, şahsiyeti, dini mûsikîmizi sahiplenışı, kendine has tavrı ve üslubuyla bu alanda yetişen müzisyenlere önemli bir örnek olmuştur.

Bu çalışma; Ahmet Özhan’ın hayatı, eserleri ve Türk din mûsikîsi icra geleneğindeki yeri başlığı altında kendisi ile yapmış olduğumuz röportajlardan, yakın çevresi ile yapılan mülâkatlardan ve yapmış olduğu bestelerden oluşmaktadır. Bu alanda çalışma yapacaklara ışık tutacağımı ümit etmekteyiz.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında çok değerli katkıları olan danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Serbülend Arpa’ya; beni fikirleri ve desteği ile hiçbir zaman yalnız bırakmayan kıymetli dost sevgili Doç. Dr.Fatih Koca hocama; tezime birçok konuda katkı sağlayan Barış Demir kardeşime; kıymetli dost Dr. Öğretim Üyesi Sadettin Volkan Kopar’a, röportajları, gönderdikleri belgeler ve resimlerle katkıda bulunan saygıdeğer müzisyen büyüklerime ve kıymetli eşime teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	viii
TEZİN AMACI VE ÖNEMİ.....	8
TEZİN METOD VE KAPSAMI.....	9
BÖLÜM 1.....	10
AHMET ÖZHAN'IN HAYATI VE MÛSİKÎ EĞİTİMİ	10
1.1. Hayatı	10
1.2. Mûsikî Eğitimi ve Hocaları	11
1.3. Tasavvuf Mûsikîsi İle Tanışması ve Bu Alandaki Çalışmaları	16
1.4. Ahmet Özhan'ın Musiki Eğitimi Aldığı Yıllarda Türkiye'de Dini Mûsikînin Durumu ve Dini Kesimin Mûsikîye Bakışı	22
1.5. Ahmet Özhan'ın Çalıştığı Kurumların Mûsikî Eğitimine Katkısı.....	23
1.5. Ahmet Özhan'ın Eğitiminde “Meşk” Faktörü.....	26
BÖLÜM 2.....	28
AHMET ÖZHAN'IN ESERLERİ VE MÛSİKÎ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARI	28
2.1. Ses Sanatçılığı	29
2.2. Televizyon Programları	31
2.3. Plak ve Albümleri	33
2.3.1. Long Playler	33

2.3.2. Türk Müziği Albümleri	37
2.3.3. Türk Tasavvuf Müziği Albümleri	56
2.4. Konya Şebi Arus Programları	70
2.5. Besteleri	72
2.6. Sinema Filmleri	86
2.7. Yetiştirdiği Talebeler	86
BÖLÜM 3	89
AHMET ÖZHAN HAKKINDA YAPILAN MÜLAKATLAR	89
3.1. Ömer Tuğrul İnançer ile Yapılan Röportaj	89
3.2. Hakan Alvan ile Yapılan Röportaj	96
3.3. Enes Ergürer ile Yapılan Röportaj	99
3.4. İhsan Özer ile Yapılan Röportaj	102
SONUÇ	105
KAYNAKÇA	107

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Ahmet Özhan’la yapılan kişisel görüşmede çekilmiş fotoğraf. 15 Ocak 2018....	110
Şekil 2. Ahmet Özhan’la yapılan kişisel görüşmede çekilmiş fotoğraf. 15 Ocak 2018....	111
Şekil 3. Ahmet Özhan’ın liseli yılları.....	112
Şekil 4. Özhan’ın askerlik günleri. 1972.....	113
Şekil 5. Ahmet Özhan’ın gençlik yılları.....	114
Şekil 6. TRT çekimleri.Ömer Tuğrul İnaçer ile.....	115
Şekil 7. Tasavvuf Müziğine ilk başladığı yıllarda bir konserden.....	116
Şekil 8. Konya Şeb-i Arus konseinden bir hatıra.....	116
Şekil 9. Tarihi Türk Müziği Topluluğunun açılışı. 1991.....	117
Şekil 10. “Enderun-u Hümayundan Mızıkay-ı Hümayuna” CRR Konser Salonu. 11 Ekim 2010.....	118
Şekil 11. “Pera Ensemble Topluluğu” CRR Konser Salonu. 1 Şubat 2011.....	118
Şekil 12. İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu 25. Yıl Konseri. 30 Kasım 2016.....	119
Şekil 13. İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu 25. Yıl Konseri. 30 Kasım 2016.....	119
Şekil 14. Ahmet Özhan. 2019.....	120

GİRİŞ

İnsanlığın varoluşu ile beraber hayatımızda var olan müziğin insan üzerindeki pozitif etkisi İlk çağlardan beri bilinmektedir (Erguner, 2003, s. 174). Müzik insanlığın sosyal ve kültürel evrimi içinde daima önemli bir yer tutmuştur (Karahan, 2006, s. 174).

Müzik yaratılış itibariyle insanın herduygusuna derinden nüfuz eder. Sağlığında, hastalığında; eğlenirken, üzgünken; doğumunda, ölümünde; savaşta, aşkta; yani hayatının hemen hemen her sahasında insan ruhuna hitap eder.

IX. yüzyılın ünlü Arap yazarı El-Câhiz (ö. 869), Fazailü'l-Etrak'inde Türklerin mûsikîye bakış açısını şöyle anlatır:

“Türk'ü attan ayrı düşünmek mümkün değildir; o atın her yerindedir: sırtında, karnında, kuyruğunda, yelesinde.” Bize göre mûsikî de Türk'ün her yerinde, her şeyindedir: sevincinde, kederinde, barışında, savaşında. Bunu, “Türk mûsikîyle doğar, mûsikîyle yaşar, mûsikîyle ölür.” vecizesiyle Sadettin Arel'de tespit etmiştir. Dahası var: Biz mûsikiden, öldükten sonra kopamayız, kabrimiz başında Kur'an, akşam devir, hatmimiz, 7'miz, 40'ımız, 52'miz, mevlidlerimiz, kandillerimiz, zikirlerimiz, dualarımız, gülbanklarımız. Elest bezmindeki 'kün!', emr-i ilahisinde sur-ı İsrafil'e kadar (Tanrıkorur, 2004, s. 51).

Çin kaynakları 28 çeşit Hun halk türküsünü anlatırken eski Türk müzik aletleri arasında mızıka, davul, kopuz ve flüt nevinden çalgılardan bahsetmektedir. Bu bilgiler ışığında eski Türklerin söyledikleri besteye “ır” veya “yır”, sazlarla çalınan melodiye “küg” dedikleri ifade edilmektedir. Hatta hakanlar huzurunda “küg” ve yırlardan her gün dokuz tanesinin icrası gerektiği ve bunun hâkimiyet alametlerinden bir nişane olduğu anlatılmaktadır. Bu da eski Türk topluluklarında müziğin mühim bir yeri olduğunu bize göstermektedir (Çandarlıoğlu, 2003, s. 101).

Eski Türkler'den Hunlar ve Göktürkler zamanında genellikle dini-sihri törenleri, kam, baksı, şaman, ozan veya oyun adını verdikleri şair-sihirbaz-hekim-müzisyen ruhanilerin bu törenleri yönettikleri söylenmektedir. Bunlar, “yada” denilen birtaşla yağmur yağdırırlar; cinler ve ruhlarla irtibat kurarlar, ölüleri anma, mabudlara kurban verme törenlerini idare ederler; düzenledikleri şiir ve manzum parçaları “pipa” ve “kopuz” gibi

aletlerle mûsikîli olarak irticalen terennüm ederlerdi. Zaman geçtikçe, toplumun din anlayışı değıştikçe, ozanların da görevleri değışmiştir. Önceleri dini yönü ağır basan şiir, mûsikî ve raks, toplumun daha gelişmiş dinlere yönelmesiyle bu hüviyetini kaybetmekle birlikte, sanat tarafı ağır basmaya başlamıştır (Özkan, 1987, s. 17).

X. yüzyılda büyük bir tarihi olay olmuş ve Türkler kitleler halinde İslam dini ile tanışmış ve benimsemişlerdir. Ama bu geçiş başka milletlerde olduğu gibi asla zorla ve bir istila altında olmamış; aksine Türkler kendi irade ve istekleri ile İslam dinini seçmişlerdi (Danişmend, 1978, s.61-67).

Tabiki bu olayın Türkler için en önemli yönü İslam dini ve medeniyetinin üstünlüğü ve cazipliğidir.

Türklerin büyük çoğunlukla Müslüman oldukları X. ve XI. yüzyıllarda İslam Medeniyeti'nin en olgun devrini yaşadığını ve İslam dininin de bu medeniyetin meydana gelmesine tesir eden yegâne manevi âmil olduğunu düşünürsek, İslam dini ve medeniyetiyle temasta olan Türklerin, onda gördükleri bu üstünlük ile onu seçmiş olmalarının tabii olduğunu kabul etmemiz gerekmektedir (Yazıcı, 2002, s. 53).

Türkler aynı zamanda Orta Asya'da sistemleştirdikleri mûsikîyi, başka tesirler altında kalmadan zamanla geliştirmişler; mûsikînin ilmi yönüyle de ilgilenmişler ve bu konuda yazılı eserler ortaya koyarak bu ilme hizmet etmişlerdir (Özkan, 1987, s. 17–20).

Farabi'nin (ö.950) çalışmaları, Orta Çağ İslâm dünyası müzik teorisinde Greklerinkinden daha özgün ve ayrıntılı bir müzik teorisi ortaya konulmasında dönüm noktası niteliğindedir. Kendisinden sonraki yazarlar arasında Farabi'nin eserleri büyük saygı ve kabul görmüş; eserleri X. ve XV. yüzyıllar arasında yazılan hem Arapça hem de Farsça müzik kitaplarının temel kaynakları arasında yer almıştır. İlk yazılı çalışmaların başladığı Türk mûsikîsi, devamında İbni Sina (ö. 1037) ile devam etmektedir (Can, 2004, s. 207).

Türkler, mûsikî ilmi alanında çok önemli eserler ortaya koymuşlardır. Mesela Safiyyu'd-Dîn el-Urmevî'nin (ö. 1294), *eş-Şerefiyye* ve *Kitâbu'l-Edvâr'ı*; Kutbu'd-Dîn Şîrâzî'nin (ö. 1311), *Dürretu't-Tâc'ı*, Abdulkadir Merâğî'nin (ö. 1435), *Makâsidu'l-Edvâr* ve *Câmiu'l-Elhân'ı*, Hızır b. Abdullah'ın (ö. 1450), *el-Edvâr'ı*, Ahmed oğlu Şükrullah'ın (ö.

1489) *Kitâbu'l-Edvâr*'ı, Lâdikli Mehmed Çelebi'nin (16.yüzyılın başları) *Fethiyye ve Zeynu'l-Elhân*'ı ve Fethullah Şirvânî'nin (ö. 1486) *Mecelletun Fi'l-Mûsîka*'sı gibi eserler, Müslüman Türk mûsikî bilginleri tarafından ortaya konulan ve köklü bir kültürü yansıtan eserler olmuştur (Özkan, 1987, s. 20).

Fatih Sultan Mehmet Han'ın (ö. 1481) İstanbul'u fethiyle başlayan yeni oluşum sürecinde de Maveraünnehir'den, İran'dan, Azerbaycan'dan ve Anadolu'nun mûsikî merkezlerinden müzisyenler İstanbul'a gelmişler ve dönemin ileri gelen temsilcisi Abdülkadir Merâğî'nin icra edip açıkladığı, Timurlu saraylarında dinlenen müziği bu şehre taşımışlardır (Neubauer, 1994, s. 523).

Çok renkli bir kültür mozaiğine sahip olan Osmanlı'da Rum, Yahudi, Ermeni gibi farklı etnik topluluklar din ve etnik fark gözetilmeksizin yan yana yaşamışlar ve merkez İstanbul olmak üzere Türk müzik kültürünün gelişmesine çok önemli katkılarda bulunmuşlardır. Geleneksel Türk sanat müziğine çok kıymetli eserler bırakan ve bugün hâlâ isimleri yaşayan, gayrimüslim müzisyenler arasında Ali Ufkî (ö. 1675), Tambûrî İzak'ı (ö. 1814), Neyzen Oskiyan'ı (ö. 1870), Lavtacı Andon'u (ö. 1915), Bîmen Şen'i (ö. 1943) saymak mümkündür. Ayrıca Dimitrie Cantemir (Kantemiroğlu) (ö. 1723), Hampartsum Limonciyan (ö. 1839) gibi bu geleneğe önemli katkılar sağlayan gayrimüslim müzisyenler de XVII, XVIII. ve XIX. Yüzyıl repertuarını notaya alarak kaybolmaktan kurtarmışlar ve bu mûsikîye katkıda bulunmuşlardır (Judetz, 2004, s. 48).

Müziğin dehâsı İtrî ile başlayan “klasik dönem”, Lâle devri ile gelişmiş, III. Selim ve III. Ahmet'in hem bestekâr olmaları ve hemde mûsikîye özel desteklerinden dolayı derinleşip birçok usta yetiştirmiştir. Hammâmizâde İsmail Dede Efendi, Şâkir Ağa ve III. Selim döneminde altın devrini yaşamış olan ve “klasik dönem” diye adlandırılan bu dönem Dede Efendi ile kapanmıştır. Nazife Güngör klasik dönemin kapanış sunumunu şöyle belirtir: “Klasik Türk müziğinin, saray dışına taşması sonucunu doğurmuştur ve bu alanda da ilk kopuşu Dede Efendi gerçekleştirmiştir” (Güngör, 1993, s. 12).

Hacı Arif Bey (ö. 1885), Dede Efendi'nin hemen ardından “şarkı” formunu oluşturmuş, yeni bir akımı müzikte başlatmıştır. Halkın kolaylıkla anlayabileceği, sevebileceği, içtenlik yüklü eserler oluşturmaya başlamıştır. Bu yeni formdaki müziğe “kentli halkın müziği”

denilmesi uygun görülmüştür. Saray bestecilerinin çoğu tekke gibi yerlerde yetişmiş sanatçılar olarak kalmışlardır (Güngör, 1993, s. 15).

XIX. yüzyılda Türk mûsikîsi batı etkisinden kurtulamamış, klasik üslup neredeyse tamamen unutulmuş ve uzun terennümlü, bol tekrarlı ağır ve ağıdalı “kâr”lar, yerlerini daha küçük, kısa terennümlü “kârçe” veya “kâr-ı nev” eserlere bırakmıştır. “Darbeyn” besteler, “Hafif”, (hatta Düyek) bestelere; iki beste–semai düzenindeki klasik fasıllar, yerlerini çeşitli usûllerde şarkıların zincirlendiği “sazsemaisi” yerine bazen “longa”larla (bir tür oyun havası) dahi bitebilen halk tarzı fasıllara bırakmıştır. Bütün formlardaki yeniliklerde Batı etkisine hep daha fazla hoşgörülü (hatta özendirici) bir tutum gözlenmiştir. Dini mûsikî alanında da bu kayboluşlar gözle görünür şekilde yaşanmış, “na’t”, “durak”, “salât” ve “savt”lar, yavaş yavaş kaybolmuş, Mevlid ve Mirâciye hep daha az sayıda kimsenin hafızasında kalmış, buna karşılık Mısır, Şam ve Trablus ağzı olan “şuğl” (Arapça güfteli ilahiler) revaç bulmuştur. Bu arada klasik, Ali Şirugani’den sonra en fazla dini eser bastelemiş olan Zekâi Dede’nin (ö. 1897) Mısır ağzı “şuğl”lerinde dahi Türk zevki hâkimken, Arif ve Faik Beylerin dini eserlerine de şarkı tavrı hâkim olmaya başlamıştır (Tanrıkorur, 2004, s. 155-156).

Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde yoğunlaşan batılılaşma, Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte de devam etmiş ve müzikte nasibini fazlasıyla almıştır Osmanlı’da *Muzika-yı Humayun*’la birlikte yaygınlaşan Batı müziği anlayışı, cumhuriyetle birlikte müzik eğitim ve öğretiminin temelini oluşturmuştur (Sevinç, 2013, s.6).

Türklerde din mûsikîsi dediğimiz zaman, 2500 yıllık Türk mûsikîsinin iki ana şubesinden birini teşkil etmektedir. Diğer şube olan lâ dini Türk mûsikîsinden güfte, tavrı, form vb. gibi yönlerden ayrılan ve kısaca; Türkler’in, kendi dinî yaşayışlarıyla İslâm’ı uzlaştırmaları sonucu ortaya çıkardıkları bir mûsikî çeşididir (Akdoğan, 2003, s.369).

Türk din mûsikîsinin daha geniş bir tanımı şöyle yapılmaktadır: “Hz. Peygamber ve sahabenin tatbikatı ile İslam tasavvufunun görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan Türklerdeki dini hayat zamanla camilerde, tekkelerde ve çeşitli tarikat toplantılarında yapılan ibâdet ve zikir esnasında, birtakım vesilelere binâen ve çeşitli kâideler

çerçevesinde icra edilen bir mûsikîyi meydana getirmiş, buna da Türk din mûsikîsi adı verilmiştir (Özcan, 2005, s. 565-566).

Hz. Peygamber Efendimiz mûsikî karşısında her zaman müsamahakâr bir tavır takınmıştır. Güzel sesle Kur'an okunmasından zevk almış ve bunu emreden, düğün ve bayramlarda müzik eşliğinde oynayanlara günah endişesiyle engel olmak isteyen yakın ashabına müdahale eden, nikâhın def ile duyurulmasını emreden, çalındığı zaman dinleyen, mescidde oynayan Habeşlileri kendi eşine usanıncaya kadar izleten güler yüzlü bir Peygamberi; sürekli asık suratla ibadet eden, estetik ve mûsikî karşıtı gibi göstermeye çalışanlar, Hz. Peygamberin bu hususlara cevaz veren hadislerini (Uludağ, 1992, s. 65-66), aklın almayacağı bir tarzda tevil etmeye çalışmışlar, bir yandan da uydurulan hadisleri ileri sürerek mûsikîye cevaz verenlere, özellikle de sûfilere veryansın ederek konuyu içinden çıkılmaz bir hale sokmuşlardır (Uludağ, 1992, s. 161).

Hz. Peygamber Efendimiz mûsikînin (vokal müzik) dini amaçlı olarak kullanılmasını teşvik ettiği gibi, din dışı meclislerde de sazlı mûsikî cinsinden sayılan ve defle birtakım şiirlerin şarkı gibi çalınıp söylenişini dinlemiştir. Hatta bir defasında düğünden dönen Hz. Aişe'ye, "Düğünde 'def' veya 'oyun' eğlence var mıydı? Keşke def ve eğlence olsaydıyere, bir nevi temennide bulunmuştur (El-Buhari, 1979, s. 140). Bunun gibi daha birçok hadis ve rivayet, tevhid inancı ve İslam akîdesine ters düşmeyecek sözler içeren müziğe her zaman olumlu bakmış ve bir yasak getirmemiştir (Köprülü, 1984, s. 21).

Türklerin İslâmiyeti kabulünden sonra özellikle büyük Türk mutasavvıfı Hoca Ahmet Yesevî'nin (ö. 1166), mûsikîye çok büyük katkıları olmuş ve "hikmet" adını verdiği şiirlerinden kolay ilahiler tanzim etmiş ve müritlerine bunları tekkesinde icra ettirmiştir. Ahmet Yesevî'nin müritleri bu ilahileri büyük bir vecd ile okuyarak zikir etmişlerdir (Eraslan, 1989, s. 159-161). Yesevî'nin ölümünden sonra onun müritleri Türk boylarına ve Anadolu'ya geçerek tekkelerini kurmuşlar ve buralarda kendilerine has kültür ve müziklerini öğretmişlerdir.

Anadolu Selçukluları zamanında Mevlânâ Celâleddin Rumî ikinci Türk tarikatı olan 'Mevlevi'liği kurmuştur. Böylece tekke mûsikisinde yeni bir ilerleme başlamıştır. Mevlevilikte ayinlere, raksa ve mûsikî aletlerine karşı sempati ve ruhsatın olması sonucu;

önceleri yalnız sesle icra edilen tekke mûsikîsi, bu defa sazların da iştirakiyle icra edilmeye başlanmış ve dolayısıyla def'in dışındaki bu aletlerin çalınmasına da izin verilmiş olmuştur (Akdoğan, 2003, s. 360).

Yunus Emre gibi büyük âşıklar bu işin gönül tarafını üstlenen mutasavvıflar yanında, Mevlâna ve Sultan Veled gibi hem gönülhem de ilmi ve icraatıyla uğraşanlar yetişmiştir. Ayrıca Farabi'den sonra XIII. yüzyılda mûsikî ilmi konusunda çok önemli eserler bırakan Safiyyuddin Abdu'l-Mu'min el-Urmevi gibi harika bir müzikolog ortaya çıkmıştır. Türk mûsikîsi ilmini kuran ve sağlam temellere oturtan ilk defa Safiyyuddin olmuştur (Köprülü, 1984, s. 17).

Türk din mûsikîsine belki de en önemli katkıyı birer konservatuar görevi üstlenmiş olan ve çeşitli sanatların icrâ edildiği Mevlevîhâneler sağlamıştır. Bu Mevlevîhâneler büyük bestekârlar yetiştirmiştir. Kûçek Derviş Mustafa Dede (ö. 1684), Mustafa Itrî, Nâyî Osman Dede (ö. 1729), Ali Nutkî Dede (ö. 1804), III. Selim, Abdürrahim Kühî Dede (ö. 1831), Neyzen Yûsuf Paşa (ö. 1884), Hüseyin Fahreddin Dede (ö. 1911), gibi bestekârlar Mevlevî sanat anlayışının mûsikîdeki önde gelen isimleri olmuşlardır. Bestelediği âyinlerle aynı zamanda mevlevî mûsikî geleneğinin zirvesi kabul edilen Hamâmîzâde İsmâil Dede, mevlevîmûsikîsinin yanı sıra dini ve din dışı mûsikînin gelişmesinde de önemli katkıda bulunmuştur (Özcan, 2003, s.273).

XIX. yüzyılda özellikle tekke mûsikîsinde bir duraklama gözlenir. Mi'râciyye, Mevlid, Durak, Mersiye ve Tevşih gibi büyük formlara rağbetin gittikçe azalarak bunların yerine basit eserlerin yayılması mûsikî zevkinde bir düşüşü gösterir. Tekkelerin kapatılması bu alandaki beste çalışmalarının sonu olmuş. Daha sonraki dönemde de mevcut repertuarın büyük bir kısmı yok olmaya yüz tutmuştur. Ancak XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bazı gayretli kişiler bunları nota ile tesbit ettiği gibi bazı bestekârlar az da olsa yeni dînî besteler yapmaya devam etmişlerdir.

Yine XIX. yüzyılda en çok ilahi bestelemiş olan Zekâî Dede'den sonra Cumhuriyet tarihimizde Hâfız Sadettin Kaynak (ö. 1961), Muzaffer Ozak (ö. 1985), Hâfız Tahir Karagöz (ö. 1994), Hâfız Zeki Altun (ö. 1999), Cinuçen Tanrıkorur (ö. 2000), Ahmet

Hatipoğlu (ö.2015), ve Amir Ateş gibi bestekârlar yaptıkları besteler ve alandaki çalışmalarıile Türk mûsikîsine katkıda bulunmuşlardır.

Hâfız Sadettin Kaynak imam ve bestakar olması sebebiyle hem sesi hem de besteleri ile mûsikîmize katkı sağlamıştır. Ezan icralarında Kur'ân kıraati kadar büyük bir başarı göstermiştir. Ayrıca ilk Türkçe ezanıda okuyan kendisidir. Kaynak onlarca ilahi bestelemiş ve icra etmiştir.

Muzaffer Ozak atmışa yakın beste ve “Türk Tasavvuf Mûsikîsi Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı” aracılığı ile binlerce eserin repertuvara girmesini sağlamıştır. Hâfız Tahir Karagöz elli ilahi ve bir nefes, Hâfız Zeki Altun yetmiş yedi eser ile mûsikîmizi beslemişlerdir. Ahmet Hatipoğlu Cumhuriyet tarihinin dini mûsikîye büyük katkısı olan bestekârlardan biridir. Yeni form adını verdiği Na't Nebevîsi, Hicaz Duâ, Rast ve Mahur besteler, makam değişimli tevhit zikri ve kaside uygulamaları dini mûsikîmizi zenginleştirmiştir. Hatipoğlu ayrıca ülkemizde ilk defa televizyonda tasavvuf müziği korusu ile konserler vermiştir.

Yine günümüzde hem akademik anlamdaki çalışmalarıhem de bestecilik ve icracılık yönü ile Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi, Doç. Dr. Fatih Koca, Dr. Öğretim Üyesi Ubeydullah Sezikli gibi isimler dini mûsikîmize katkılarını sürdürmeye devam ettirmektedirler. Hiç şüphesiz teknolojinin gelişmesi ve hayatımıza girmesi ile birlikte tüm dünyada müzik kültürü ve zevkleri de değişime uğramıştır. Bundan ülkemizde nasibini almıştır.

1970'li yıllarda, on sekiz yaşında yıldızı parlayan Ahmet Özhan, tam elli senedir mûsikînin içindedir. Ahmet Özhan sadece icracılığı ile değil; kişiliği, duruşu, zamanı iyi okuyuşu, sağlam karakter yapısı, tavrı ve çizgisiyle de hep örnek bir sanatçı olmuştur. Ahmet Özhan Klasik Türk Müziği ve Türk Tasavvuf Müziğimize yorumculuğu, beste ve koro çalışmaları ile hizmet etmeye devam etmektedir.

Bu çalışma ile değerli sanatçı Ahmet Özhan'ın mûsikîye bakış açısını ve katkılarını ortaya koymayı hedeflemektedir.

TEZİN AMACI VE ÖNEMİ

Türk din mûsikîsi alanında son dönemlerde yetişmiş bestekâr ve yorumcuların hayatını, eserlerini, yorumlarını ve mûsikî anlayışlarını incelemek, bu mûsikî ile ilgili mevcut durumun anlaşılması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından oldukça önemlidir.

Cumhuriyet tarihimizde klâsik Türk mûsikîsive Türkdin mûsikîsinin gelişimine beste, güfte ve yorumculukları ile katkı sağlayan birçok sanatçı yetişmiştir. Yorumculuğu ile ön plana çıkan sanatçılardan birisi de Ahmet Özhan'dır. 1960'lı yıllarda sanat hayatına başlayan ve 1980'li yıllardan sonra ağırlıklı olarak dini mûsikî alanında çalışmalarıyla ön plana çıkan Özhan, yapmış olduğu albümler, besteler, projeler, televizyon programları ve koro çalışmaları ile Türk mûsikîsine çok önemli katkılarda bulunmuştur.

Özhan yıllarca Türk Tasavvuf Mûsikîsini Araştırma ve Yaşatma Vakfında Muzaffer Ozak ve Safer Dal eşliğinde meşklere katılmıştır. Onların vefatlarından sonra tekkede icra faaliyetlerini uzun yıllar yürütmüştür. Burada meydan gören Özhan, kendine has bir icra ve tavır geliştirmiştir. Tekkede ve Mûsikî Cemiyetinde öğrendiklerini harmanlayan Özhan ilahi ve şarkı formunda eserler icra ederken farklılıklar göstermiştir. İlahi icralarında köşeli, vurgulu ve ritmik bir tekke okuyuşu ve hâfız ağzı kullanırken, klasik eserlerde ise naif, temiz ve güçlü yorumculuğunu kattığı klasik bir tavır göstermiştir. Özhan'ın bu icralardaki farklılıklarının tesbitinin önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Ayrıca bu çalışma, Ahmet Özhan'ın özellikle dini mûsikî alanındaki icraları, kendine has tavrı ve üslûbuyla yorumculuğu ve mûsikîmize kazandırdığı repertuar ile birikimlerinin aktarılması ve bu alanda yetişen müzisyenlere örnek teşkil etmesi açısından önem arz etmektedir.

Türk din mûsikîsi icra geleneğinde Ahmet Özhan'ın yeri, hayatı, eserleri ve dini mûsikîye katkıları başlığı altında hazırlanan çalışmanın, alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlaması ve gelecek nesiller için kaynak teşkil etmesi amaç edinilmiştir.

TEZİN METOD VE KAPSAMI

Çalışma hazırlanırken Ahmet Özhan ile kişisel iletişim yöntemiyle, bilgi elde etme yolu tercih edilmiştir. Görüşmeler kayda alınmış, bu görüşmeler incelenerek mümkün olan ölçüde yazı diline aktarılmıştır. Bu aktarımda, Ahmet Özhan'ın hayatı ve mûsikî anlayışının kendi ifadeleriyle aynı olacak biçimde aktarılmasına özen gösterilmiştir. Çalışmada ayrıca Özhan'ın yakın dostları ve çalışma arkadaşları ile de mülâkatlar yapılmış ve yazılı hale getirilerek çalışmaya eklenmiştir.

BÖLÜM 1

AHMET ÖZHAN'IN HAYATI VE MUSİKİ EĞİTİMİ

1.1. Hayatı

Ahmet Özhan'ın ataları aslen Anadolu'ya göçler vasıtasıyla gelip Konya–Karaman havalisinde konuşlanmış ve bir Türk boyundan gelmektedir. Bu bölgede belli bir süre kaldıktan sonra Rumeli'ye intikal edilmiş, Rumeli'de yaklaşık dört asır mukîm olup Rus harbi sonrasında 1850'nin sonunda tekrar Anadolu'ya göç etmişlerdir. Eskişehir'e yerleştirilmiş olan Özhan'ın dedesi büyükler tarafından Rumeli'de yaptıkları rençberliği, toprakla yaptıkları işleri Eskişehir'deki Karadere köyünde devam ettirmiştir. Ahmet Özhan'ın babası 1905 yılında Karadere köyünde doğmuştur. Fakat okumaya, öğrenmeye, araştırmaya meraklı bir genç olduğu için, aile babasının delikanlılık dönemine yaklaşırken Eskişehir'e göçmüştür. O zamana kadar toprakla uğraşmışlardır. Sonra babası kendi imkânları içerisinde tahsiline devam etmeye çalışmış, askerden önce mahkemede zabıt kâtipliği yapmıştır. Asker dönüşünde Polis Enstitüsüne yazılmış, ondan sonra mesleğe atılmıştır. Emniyetçi bir zat olan babası 1960 senesinde netice itibariyle emekliliği dolunca Ünye'de son görevini yapıp emekli olmuştur. O günleri Ahmet Özhan kendisi şöyle anlatır: “*Babam oradan oraya çok tayin oldu. Çok kısa sürelerde çok tayinler yaşadı. Çünkü taviz vermeyen bir karaktere sahipti. Onu idare edeyim bunu idare edeyim falan filan yoktu. Mesleğine çok bağlı, gözü kara bir adamdı. Girip çıkmadığı yer kalmazdı.*” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Özhan, babasının bu kadar çok tayin olmasının sebebini açıklarken şu ifadelerle yer verir:

“*Benim babacığım, doğruyu söylemeyi seven, hakkı söylemeyi seven bir insan olduğundan çok çabuk tayin olurdu. Kimin tekeline çomak soksa başka yere sürerlerdi babacığımı. Dokuz köyden de gitti yani. Onun bütün tayinleri de sürgündü. Ben Urfa'da dünyaya geldim. Bu süreç içerisinde 10 aylıkken Urfa'dan Hakkâri'ye sürülmüş. Böyle bir gezgin, Orta Asya'dan itibaren göçen bir ailenin mensubuyum. İlkokulu Bilecik'te başladım, Kırklareli'nde bitirdim. Ortaokulu Kırklareli'nde başladım, Karamürsel'de bitirdim. Liseye Gölcük'te başladım mesela.*” (Ergen, 2016).

“Böyle tayinlerle dolu ve oradan oraya göçen bir yaşam, lâkin yeteneklerinde mûsikî olan bir ailede büyüdüm Annemin de babamın da sesleri çok güzeldi, güzel insanlardı. Anneciğim de aslen Boyabatlı’dır. 1911 yılında İstanbul’da doğmuş, orada büyümüş. Ud çalıp şarkı söylemiş aile arasında. O zamanın kültür ortamı, sosyo-kültürel ortamı öyle çünkü. Namazına niyazına düşkün çok asil bir hanımefendiydi.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Özhan, gençlik dönemlerinde romantizminde etkisinde kalarak şarkı söylemenin kendisine ne kadar çok zevk verdiğini şu şekilde ifade eder:

“Aklıma sanattan başka hiçbir şey gelmiyordu. Duygusal bir çocuktum. Çok romantik bir çocukluk ve ilk gençlik yılları yaşadığımı söyleyebilirim. Fakat hayatımın merkezinde hep sanat ve müzik olmuştur. Zaten küçük yaşta konservatuvar hayatım başlayınca, amatör olarak söylediğim, zevkle yaptığım bütün çalışmalar profesyonel bir zemine doğru şekillenmeye başladı. Şarkı söyleyerek uyuduğumu, rüyamda şarkı söyleyip, şarkı söyleyerek uyandığımı hatırlarım” (Ergen, 2016).

Ailenin en küçük çocuğu olan Özhan’ın 3 kardeşi vardır. Babası ikinci eşiyle, o askere gitmeden önce evlenmiş ve babasının ilk hanımından bir ağabeyi vardır.

“O zaman babamla abim arasında 20 yaş vardı. Benimle abim arasında 25 yaş var. Ablamla benim aramızda 10 yaş var. Yani babam dedem olması yaşta icap ederdi.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

1.2. Mûsikî Eğitimi ve Hocaları

“Cenabı hak doğuştan kulağımı yatkın duruma getirmiş. Ben çocukluğumdan itibaren babamdan, babamın sesinden dinlediğim ilahilerden dolayı altyapım sağlam gelmişim. Sabah namazından sonra babam sedirde otururdu. Böyle sallana sallana bir şeyler okurdu. Ben de tırmanırdım kucağına, onunla sallanarak ona eşlik etmeye çalışırdım. Meğer o ilahi okurmuş, o ilahiler de benim aklıma nakşedilmiş. ‘Arayı arayı bulsam izini, İzinin tozuna sürsem yüzümü’ ilahisi mesela.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Ahmet Özhan'la yapılan mülakatta aşağıdaki sorular sorulmuş ve cevaplarına çalışmamızda yer verilmiştir.

1. Mûsikî eğitiminiz nerede başladı, kimlerle çalıştınız?

“Tahsil görmeye çok meraklı bir adam değildim. Zorlanırdım. Yani anlamamaktan değil, kafamın hep başka yerde olmasından dolayı zorlanırdım. Daha çok düşünmeyi, daha çok muhabbeti önde tutan bir yapım olduğundan dolayı ablam konservatuvara yazdırmaya karar verdi ve ‘En iyi apabildiğin şey o, bakalım orası sen de bir istikrar oluşturur inşallah’ dedi. 1967 – 1968 senesinde imtihanla İstanbul Devlet Konservatuvarına girdim. Sonra hiç ummadığımız bir zaman içerisinde müzik hayatım başladı. Konservatuvar 1. sınıftaydım, hazırlık okumuştuk bir sene. Üsküdar Mûsikî Cemiyeti’ne devam ediyordum aynı zamanda. O sıra tevâfuken bir gazinoda Türk müziği söyleyen bir üvertür lazımmış. 1968 yılında Bebek Belediye gazinosunda talebe iken 18 yaşında oraya başladım. Orada büyük gazinoların sahibi olan rahmetli Fahrettin Aslan gördü beni. Çok beğenmiş olmalı ki Maksim Gazinosu’na transfer etti. Netice itibariyle genç yaşlarımda Ahmet Özhan olarak ünlendim. Ama kökenim ve zevk aldığım taraf Klasik Mûsikî olduğu için klasik müzik meşklerini hiçbir zaman bırakmadım. Ustalarla arkadaşlık ettim. Cinuçen Tanrıkorur¹, Aka Gündüz Kutbay² ve diğerleri.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Özhan, hayatı boyunca mûsikî üstadlarının peşini hiçbir zaman bırakmamış ve nerede olursa hemen dizlerinin dibine çökmüştür. Konu ile ilgili şunları anlatıyor:

“Nerede olursam, İzmir’de çalışıyorsan İzmir’de bir usta ile oturur onunla sohbet ederdim. Ankara’dayken Cinuçen abi ile zaten her günümüz beraber geçerdi. Meşk ederdik sürekli. Ahmet Hatipoğlu³ hocamız, çok sevdiğim bir büyüğüm, ağabeyimdi. Onunla birebir meşkim olmadı ama onun görüşü, anlayışı, tasavvuf müziğine yapmış olduğu hizmetler yadsınamaz. Türkiye’de tasavvuf müziği konserlerini yayına Ankara radyosunda ilk

¹Türk Klasik Müziği’nin en önemli isimlerinden biri olan Cinuçen Tanrıkorur (1938-2000), kendine has icra ekolü ile çağımıza damgasını vurmuş bir ud virtuozu ve bestecidir (Özdemir ve Öner, 2011, s. 325).

²Aka Gündüz Kutbay Üsküdar Mûsikî Cemiyetine uzun yıllar devam etti. Emin Ongan’dan da dersler aldı. 1960 senesinde İstanbul radyosunun açtığı sınavı kazanarak radyo sanatçısı oldu. Uzun yıllar neyzen olarak katıldığı Mevlânâ programlarında neyzenbaşı Halil Can’ın vefatından sonra neyzenbaşılık görevinde bulundu. 1979 da vefat etti (Üngör, E. R., 1979).

³1933 yılında Burdur’da doğmuştur. Tanbur sanatçısı, TRT Ankara Radyosu koro şefi ve bestekârdır. Tasavvuf musikimize en çok hizmet edenlerin başında gelir. 2000 yılında Ankara’da vefat etmiştir (Koca, 2004, s. 10).

başlatan odur. Ankara’da olduğum zamanlar içerisinde karşılaştığımızda ki sohbetlerimiz önemlidir benim hayatımda.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Ahmet Özhan İstanbul’da dönemin en önemli müzik okulu olan Üsküdar Mûsikî Cemiyetinde o dönemin en güçlü hocalarından ders almış, meşkler yapmıştır. Cemiyete ilk gelişini elli yıllık dostu, ağabeyi Ömer Tuğrul İnaçer şöyle anlatıyor:

“Bir cumartesi günü kapı çalındı. Bende koşturmayı ve hizmet etmeyi çok severdim, kapıyı açtım. Genç, yakışıklı, güler yüzlü bir delikanlı geldi. ‘Ben Emin Ongan hocayı görmek istiyorum.’ dedi. Öyle herkes göremezdi hocayı. ‘Siz kimsiniz, kim gönderdi?’ dedim. ‘Beni Reçep Bilgiç gönderdi.’ dedi. Reçep Ağabey, Bursa Merinos fabrikasında çalışır ve dayımın arkadaşı idi, ben de Emin Hoca da tanırdık. ‘Reçep ağabey ise, gel o zaman.’ dedim. İşte o gelen Ahmet Özhan’dı. Yani Üsküdar Mûsikî Cemiyeti’nin kapısını sene 1967 ve bir sonbahar cumartesi günü Ahmet Özhan’a ben açtım.” (kişisel iletişim, 11 Temmuz 2018).

2. Konservatuvardaki eğitiminizde hangi hocalardan ders aldınız? Sizi bu anlamda en çok kim etkilemiştir?

“1968 Yılında konservatuvara başladım. Konservatuvar hayatı, müzik hayatımın başlangıcıdır. O dönem cemiyet, konservatuvar, sahne hepsi bir arada idi. Aşağı yukarı 18 yaşındayken herşey başladı. Konservatuarda o dönem Türkiyen’in en önemli sayılabilecek hocalarından dersler aldık. Süheylâ Altmışdört⁴, İsmail Hakkı Özkan⁵, Alaaddin Aday⁶, Nevzat Atlıç⁷ NâimeBatanay bunlardan sadece birkaçı idi. O hocalarımızdan dersler

⁴Süheyla Altmışdört 1951 yılında İstanbul Belediye Konservatuarında mûsikî eğitimine başladı. Mezuniyetinin ardından hoca olarak konservatuarda çalışmalarına devam etti. Aynı zamanda 1960’lı yılların başında şeflik ve hocalığını üstlendiği Üniversite Korosu çalışmalarına başladı. Bu koroyu 42 yıl çalıştırdı.50 yılı aşkın olan mûsikî hayatında daima geleneksel Türk Mûsikîsinin özelliklerini, inceliklerini en güzel toplu ve solo icrası için emek verdi ve birçok sanatçı yetiştirdi (“Süheyla Altmışdört”, 2014).

⁵15 Nisan 1941’de İstanbul’da doğdu. Türk müziği konusunda edindiği derin bilgi ve tecrübelerini, "Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usulleri-Kudüm Velveleleri" isimli kitapta topladı. Aruz veznine olan ciddi hâkimiyetiyle, mesnevi, kasîde, fahriyye, medhiyye, mersiye, murabba, şarkı, kitabe, hiciv gibi Divan Edebiyatı’nın hemen her formunda çok sayıda şiir yazdı. Özkan’ın, otuz beş tanesi saz eseri olmak üzere, beste, ağır semai, yürük semai, şarkı, türkü, ilahi ve köçekçe formlarında yüz seksen yedi bestesi bulunuyor. 23.Eylül.2010’da İstanbul’da vefat etti (“Müzisyen İsmail Hakkı Özkan Hayatını Kaybetti”, 2010).

⁶1937’de İstanbul’un Beşiktaş ilçesinde doğdu. İstanbul Belediye Konservatuarı’nı bitirdi. TRT İstanbul Radyosu’nun kadrolu ses sanatçısı oldu. İstanbul Belediye Konservatuarı Türk Mûsikîsi Bölümünde solfej ve usul öğretmenliği de yaptı (“Alâeddin Aday kimdir?”, 2019).

⁷1925’te Denizli’de doğdu. 1949’da İstanbul Tıp fakültesinin bitirdi. İstanbul Üniversitesinin korosuna gitti ve nazariyat, solfej öğrendi ve bu koroyu Ercüment Berker’den sonra uzun yıllar yönetti.1975’te Kültür

gördüm. Ama dediğim gibi benim üzerimde Üsküdar Mûsikî Cemiyeti'nde ki Emin Ongan⁸ hocamın çok önemli bir etkisi vardır, mûsikî kâbiliyeti, üslup ve tavır itibarıyla en çok ondan etkilenmiş ve öğrenmişimdir. Konservatuvarda ve cemiyette de daha çok klasik meşk ile eğitim görürdük. O şekilde meşk ettiğiniz zaman eser hiç ama hiç unutulmaz. Aradan yıllar geçse de unutulmaz. Onun haricinde rahmetli Aka Gündüz Kutbay ve Cinuçen Tanrıkorur'da çok zengin meşklerimiz ve sohbetlerimiz olmuştur. Onlardan da çok istifade etmişimdir.

Cinuçen Tanrıkorur bana nazariyat problemi verirdi. Şu dizeyi, şu perdeden alacaksın şu perdeye göçüreceksin, transpoze yapacaksın diye dersler verirdi. Bu çok zor bi iştir. Normalde sazların yapacağı bir iştir. Ama bana böyle ödevler verirdi Cinuçen Bey. Ben de mecburen hocama saygımızdan dolayı çalışır yapardım, hem de defalarca. Radyoda program yapardık. Bildiğim eserlerin notalarını verirdi. Bir daha, bir daha, bir daha yazdırır beğenmez, bir daha yazdırdı. Kendisi mimardı, fevkalâde güzel nota yazardı. Hat gibi nota yazardı. Ben kargacık burgacık yazardım. Kimseyi beğenmezdi ama beni beğenirdi. Meğer bana onları yazdırırken oradaki işaretlerle meboller, diyezler vs. kafama yazıyormuş notaları. Tabi ki bütün notalar, bütün ince ayrıntılar gözümün önünde kalmış ve her bir satırı her bir ayrıntıyı ezberlemişim. Bu çok büyük bir katkı sağladı bana. Merakım hiç eksilmedi, sürekli olarak devam ettim.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Özhan musiki alanındaki yeteneğini çalışmalarıyla destekleyerek önemli projelerde yer almış ve ülkemizi dünyanın birçok yerinde temsil etmiştir. Bunu kendisi şöyle ifade ediyor:

Bakanlığı Devlet Klasik Türk Müziği Topluluğu şefi oldu. Türk Müziğine koro anlayışını getirdi. Eserleri nüanslayarak okutan Mesut Cemilden etkilendi. Bu koro günümüzde Türk Müziğini en iyi seslendiren koro olarak kabul edilmektedir. Halen, İTÜ Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuarı'nda öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir (Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, 1983, s. 488 - 489).

⁸Edirne'de doğdu. 1927 yılında o zamanki adı Dar-ül Feyz-I Mûsikî Cemiyeti olan Üsküdar Mûsikî Cemiyetine ilk mûsikî derslerini Mızıkalı Celâl Beyden aldı. 1945te İstanbul Belediye Konservatuarı İcra Heyetinde koro yöneticiliği ve keman sanatkârı olarak çalışmaya başladı. İstanbul Radyosunda uzun yıllar görev yaptı. Son olarak İ.T.Ü. Devlet Konservatuarında öğretim üyesi olarak görev yaptı. Emin Onganın XX. Yüzyıl Türk Müziği bestecileri arasında çok seçkin bir yeri vardır. Geleneksel kurallara bağlı fakat kendine özgü ve değişik usluptaki bestelerinin güzelliği tartışılmaz. Derin müzik bilgisi eserlerinin usûl, makam ve melodik yapısında açıkça görülür. Hisli ve yumuşak bir uslubu vardır. Günümüze 3 saz eseri ile 90 kadar şarkısı kalmıştır (“Üsküdar ve Emin Ongan Üsküdar Mûsik Cemiyeti”, 2019).

“Cüneyt Kosal hocayla da Klasik Mûsikisi ve sonra Tasavvuf Mûsikîsi alanında da çok meşk etmişliğim oldu. Onun haricinde merakım ve çalışmalarımla kendimi geliştirmeye çalıştım. Zaten profesyonel hayatım içerisinde bütün öğrendiklerimi sahnede kullanma şansı elimdeydi. Tabi daha çok eğlence müziği yaptığım zamanlarda, çok fazla klasikleri değil günün popüler şarkılarını, kendi popüler ettiğim şarkılarla programlar yapmıştım. Fakat o zamanın mûsikîdeki kablesi, mabedi olan radyodanda hiçbir zaman elimi ayağımı çekmedim. 1981 yılında da kadrolu olarak İstanbul radyosunda 10 yıl ses sanatçılığı yaptım. Sonra Tarihi Türk Müziği Topluluğunun kurucusu oldum. O şekilde Kültür Bakanlığı'na geçtim. O zamana kadar radyo programlarında çıkıyorduk, klasikler okuyorduk, konserler veriyorduk. Bunlar repertuar ve gelişimimde çok önemli bir yer tutar. Sonra gazino hayatının bende bitişi ama tevafuk olarak da Türkiye'deki sosyal ekonomik olarak da gazinoların bitişi paralel olarak oluştu” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

3. 1980’li yıllarda İstanbul Festivali düzenlenirdi ve siz de bu festivalde uzun yıllar sahne aldınız. Bu süreçle ilgili neler söylersiniz?

Daha 1980’lerin başındayken ben salon konserlerine başladım. Güldeste konserleri adı altında Şan Müzikholü ile başlayan süreç. Bayağı bayağı klasik takım okurduk. Sonra şarkılar, sonra da küçük bir tasavvuf müziği kuşağı koyardım deneme için. 1984 senesinde yani bu anlamda Türkiye’de ilk olmuştur. Sonra oradan İstanbul Festivaline davet edilmişim. İstanbul Festivali çok önemli dünya çapında bir festivaldi. Türk müziği yoktu daha önce. Dünyadan birçok sanatçıların geldiği ciddi bir organizasyondur. Dünya klasik müziklerinin yapıldığı bir festivaldi. Aydın Gül Beyefendinin müdürlüğünü yaptığı, Nejat Eczacıbaşı’nın konseptin başında olduğu, önderliği ve mihmandarlığında yapılan bir festivaldi. Beni davet ettiler çünkü yaptığımız çok kreatifti. Yani Klasik Türk Mûsikîsi adına zannediyorum bir Nevzat Atlığ’ın topluluğu, birde benim çalışmalarım buraya davet edildi. İki gün üst üste büyük salonda konser yapardık. Bunlar hayatımda çok ayrıcalıklı zuhuratlar oluşturmuştu. O zamanlar genciz, aşk içerisinde bir anlamda cihat ediyoruz. Vesayetin baskılarıyla uğraşıyoruz ve o dönemde bu işlerin olması bizim adımıza çok büyük bir gelişme. Seksenlerin ilk dönemi 1984–1987 yılları idi. Sonra o işin başındakilerin vefatı ile birlikte o geniş görüş ve o zaman ki İstanbul Festivali anlayışı

zayıfladı. Şimdi oluyor mu, olmuyor mu? Kimse farkında bile değil. ” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

1.3. Tasavvuf Mûsikîsi İle Tanışması ve Bu Alandaki Çalışmaları

Yüzyıllar boyu Türk Musikisi alanında çok önemli bestekâr, güftekâr ve yorumcular yetiştirmiştir. Tasavvuf Mûsikîsi denildiğinde aklımıza ilk gelen Itrî, Hatip Zâkirî, Dede Efendi, Zekâi Dede, Sadettin Kaynak ve Ahmet Hatipoğlu'dur. Bu önemli isimlerin eserlerini en iyi icra edenlerden biride Ahmet Özhan'dır. Ahmet Özhan'ın bu alanda başarılı olmasının sebebi, tasavvufun içinde olması ve kendi ifadesi ile devran görmesidir.

1. Tasavvuf ne demektir? Tasavvuf müziği diye bir kavram var mıdır?

“Tasavvuf müziği bizim icat ettiğimiz bir laftır, aslında zikir ilahisidir. Devrâni zikir, kıyâmi zikir, semâi zikir, kuûdi zikir gibi isimlerle söylenir. Her pozisyonun Zikrullah'ı vardır. Evelallah Hazeratları da kitap ve sünnete dayanarak bütün bunların ayinlerdeki tespitini, içtihadını yapmışlardır. Tasavvuf Mûsikîsi tamamiyle ya usul ilahisidir ya da ismi Hu'da kullanılan ilahidir. Zikrullah'ın çeşitli yerlerinde kullanılan ilahilerdir. Veyahut cumhur ilahisidir. Bunların hep kullanılan yerleri vardır.

Tasavvuf Mûsikîsinin amacı, vizyonu aslında zikre adaptasyondur. Kareografi adaptasyonudur. Kareografisi kanun ile yasak olduğu dönemlerde biz bunun konserlerini yaptık. Tam manası ile fonksiyonunu ortaya koyuyor diyemeyiz. Bu bir irfan, bir kültürdür. Aslında dediğim gibi tasavvuf müziği diye bir müzik yok. İlahiler var, ayinlere eşlik eder. Mevlevî mukabelesinde okuduğumuz ilahiler var, orada okursanız devrâni ve kıyâmi olan ilahiler kareografiye eşlik eder ve amacı ortaya koyar. Okuyanların iyi kötü meydan görmesi gerekir. Şarkı okur gibi ilahi okunmaz çünkü. Öyle olunca önemi ve esprisi kalmaz. Zikrullah meydanı görmek demek, o ilahinin zikirdeki senkop ve giderleri ile okunmuş ve zikirdeki okunuşunun farkına varmak demektir. Meydan görmediğiniz zaman alıpta herhangi bir şarkı gibi okumak, ilahi değilse Yunus Emre'nin bir güftesini okumak gibidir.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

2. Türkiye’de halka açık tasavvuf müziği konserleri yapan belki de ilk sanatçısınız. Bu süreç nasıl oluştu ve ne zaman başladı?

“Bursa’da çalışıyordum. İşten sonra bir grup sanatçı arkadaşla hem birşeyler yiyor hem de sohbet ediyorduk. Konu, kendi sahalarımızdaki çalışmaların hayata dönüşümü ve gerçekleştirmeyi düşlediğimiz ideallerimize döküldü. Söz sırası bana gelince ‘Ben aslında sahnede dinleyicilerime Tasavvuf Müsîkîsinden de örnekler sunmak isterim’ dedim. Bu söylediklerimin gerçekleşeceğine henüz bende inanmıyordum. Ama gönlümün arzusuda buydu.” (Özhan, 2008, s. 107).

“Biz bu işe başladığımız zaman çok ilahi bilinmiyor idi. Kıyıda köşede insanlar meşk ediyorlar ama o kıyıda köşedeki insanların işi. Biz halktan bahsediyoruz, halk bilmiyordu. Şimdi, sen de Ahmet Özhan’sın. ‘Bak Yeşil Yeşil’ den birden Allah’u Allah’a geçince ‘Yav ne oluyor’ pozisyonu oldu. Evvela dini kesim buna uzak duruyordu, çalgı çengi câiz değil diyen bir kesim vardı. Bir kısmı buna bir şey icâbet etmez ama icab ettiği zaman dayım ne der, amcam ne der, imam ne der, mahalle baskısından korkuyorlar. O zaman, biz ancak festivallere, düğün derneğe yavaş yavaş davet almaya başladık. Evvela ablalar başka, abiler başka salonda, biz abilere ilahi söylüyoruz. Sonra ablalar kızmaya başlayınca ablalara ekrana kondu, onlar da dinlemeye başladı bizi. Derken aynı salonda ablalar bir tarafta, abiler bir tarafta ve sonra sonra karışık bir sosyalleşme oldu. Hayır, tam bilmiyorum ama ben bir tespitten bahsediyorum. Netice itibariyle, şimdi aile çoluğu çocuğu, bütün düğün dernek, hâlâ davet olur gideriz. İnsanlar mademki bir sürür ortamıdır, hiç değilse ‘Allah’ diyerek yapılınsın bu iş diyorlardı. Bu sosyalleşmeyi birlikte yaşadık Türkiye’de. Sadece İstanbul’da değil; bu belli bir zaman içerisinde Özal’lı yılların dönemidir. Cenabıhak her şeyde yeni bir lütfunu, bir hikmetini ortaya koymaktadır.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

3. Turgut Özal dönemi bu anlamda daha mı rahattı?

“Tabi ki Turgut Özal bu memlekete ilk hürriyet kokularını saçan bir devlet adamıdır ve bütün girişimler Özal’lı yıllardadır. Başlangıcı bizde olduğu gibi, bizden görerek veyahut kendileri de zaman içerisinde başlamış olan birçok yerde bu mesele ortaya çıkmıştır. Mesela topluluk yeni kurulmuştu. Namık Kemal Bey zamanı. Aksaray’a gittik. Kapalı spor

salonunda konser veriyoruz. Namık Kemal Bey bir konuşma yaptı (zaten hatip adamdır kendisi). Vahdet-i Vücut, tevhit vesaire o anlamda bir konuşma yaptı. O bitti, arkasından ben konsere başladım. Koro, sazlar, repertuvar filan yıkılıyor ortalık, millet coştukça coşuyor. Devran, zikir ilahileri vs. çıkarken yaşlı, aksakallı bir dede ‘Gel bakayım buraya, ver elini öpeceğim.’ dedi. ‘Bir şartım var’ dedim. ‘Söyle’ dedi. ‘Çıkar ayakkabını, ben de senin ayağını öpeceğim.’ dedim. ‘Bırak şimdi onu, sen eli öpülesi adamsın, biz bu ilahileri okuyabilmek için mağaralara giderdik, siz bilmiyor musunuz o günleri?’ dedi. ‘Siz şimdi ortalıkta Allah deyip duruyorsunuz, kimsede size birşey demiyor. Nasıl hamd edelim, şükredelim bilmiyorum. Onun için elini öpmek istiyorum’ dedi. Daha neler neler, ne süreçlerden geçmişiz. Özünde olan şeyi karşısında görmeye başlayınca, tabii kıymetini de biliyor insanlar. Bir ülkede ne kadar sosyo-kültürel seviye varsa bir mevzunun, o derece çeşitliliği vardır.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Özhan, ailesinden aldığı terbiye ve kültürden dolayı tasavvuftan ve mûsikîden uzak değildir. Babasının kucagında dinlediği ilahiler kulağına nakşolmuş ve yıllar sonra dilinden nağmelere dökülmüştür. İşte kendisine bir liman olacak ve hayatını değiştirecek olan Muzaffer Ozak ile tanışması tamda bu dönemde olmuştur. Özhan onbir yıl dizinin dibinden ayrılmadığı bu zatı büyük bir aşk ve heyecanla anlatıyor.

4. Sizin hayatınızda belki de en önemli yerlerden, limanlardan biri Türk Tasavvuf Mûsikîsi Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı’dır. Dini müzik ile ilgili burada çok şeyler aldınız. Bu vakıfla tanışmanız ne zaman ve nasıl oldu?

“Tasavvuf Mûsikîsinin klâsik anlamındaki ürün veren çalışmaları Türk Tasavvuf Mûsikîsi Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı’nda oluştu. 1974 yılının bir Ramazan’ında daha önceden burayı bilen ve müntesibi olan, büyüğüm Tuğrul İnançer ‘Hadi seni bir yere götüreceğim iftara’ dedi. O gün işte buraya, Türk Tasavvuf Mûsikîsini Araştırma ve Yaşatma Vakfı’na geldik. O zamana kadar benim dini mûsikî hakkında, aileden gördüğüm, Ramazanlarda, kandillerde, mevlitlerde dinlediğim, gittiğimiz camilerde duyduklarımın başka bir şey yok. Bir de konservatuvarda dini mûsikî derslerinden öğrendiklerim.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

1703 yılında kurulduğu, İstanbul'un Cerrahpaşa semtinde doğduğu için "Cerrâhî" nisbesini aldığı ve tarikatına da bu sebeple Cerrâhiyye denildiği kabul edilen tarikat, kurulduğu tarihten itibaren Nüreddin Cerrâhî ile İstanbul ve dışında faaliyet gösteren halifeleri tarafından yayılmaya başlamıştır. Tarikatın Nüreddin Cerrâhî'den (ö. 1720) başlayarak biri Sertârikzâde Mehmed Emin Efendi (ö. 1173/1759-60) ile devam edip Muhzırzâde Ali Ziyâeddin'e (ö. 1335/1917) kadar geldiği tesbit edilen, diğeri İğci Mehmed Hüsâmeddin (ö. 1169/1755), Abdurrahman Hilmî (ö. 1215/1800), Mehmed Ârif Dede (ö. 1238/1823), Abdülaziz Zihnî (ö. 1270/1854), Mehmed Rızâeddin Yaşar (ö. 1331/1913), İbrahim Fahreddin (Erenden) (ö. 1966) ve onun halifeleri Muzaffer Ozak (ö. 1985) ile Safer Dal (ö. 1999) vasıtasıyla günümüze ulaşan iki silsilesi vardır (Yola, 1993, s. 416-420).

Cerrâhîler müziğe büyük önem verirler ve Türk Tasavvuf Mûsikisini araştırılması vecanlı tutulması konusunda oldukça duyarlı davranırlar. Binlerce sayfalık beste arşivi vakfın kütüphanesinde araştırmacılara sunulur. Zikir ve meşk gecelerinde müziği etkin bir biçimde kullanırlar. Cerrâhîler, tekkede aldıkları sema ve müzik eğitimini pazartesi akşamları meşk ile süsleme fırsatı bulurlar. Perşembe geceleri düzenlenen zikirlere ise bazen bir kudüm ya da bendir eşlik eder. Özhan, bu mûsikî ikliminden etkilenişini şöyle ifade ediyor:

"Herkes bir Mehdi peşindedir. İnsanın hidayetini yaşamasına vesile olan kişi, o kimsenin mehdisi'dir aynı zamanda. Hayatın pratiği içinde bu şekilde düşünürsek eğer, hayatı daha anlamlı, daha üretken, daha işlevsel hale getirmiş oluruz. Tabi onu rahatlıkla söyleyebilirim; O kişi benim elimden tutup beni bir yerlere, o gizemli, soyut ortamlara götürecektir. O da Muzaffer Efendidir." (Gülsüm, 1996).

5. Muzaffer Efendi ile ilk burada mı tanıştınız?

"Evet. O gün buraya geldiğimizde teravih namazını Muzaffer Efendim Hazretleri kıldırdı. Tabi ben bir şeyden haberdar değilim. Sultan hakkında bir şey bilmiyorum. Meğer otuz küsür sene Süleymaniye'de bu namazları kıldırılmış. Teravihin özelliği padişahlar zamanında kılınan, Enderun usulü denilen muhteşem bir konser. Yani çeşitli makamlar var. Makamlar salâvatlarla değişiyor. Hem çok zevk aldım hem de hayretler içinde kaldım. Tabi meseleyi, nasıl bir şey olduğunu zaman içerisinde anladık ve meşk ettik. Bu teravih

namazı tabii bildiğiniz teravihlerden değil. Bu derece itibar göstermek, bu derece seçkin topluluğun sanki bir konser dinlemek istercesine birikmesitamamen bir tesadüf, tamamen bir Ramazan âdetini ihya etme adına değildir. Burada anlatacağımız namazın makamsal terkininin XVII. yüzyılın mûsikî dehası Buhurizâde Mustafa Itri Efendi tarafından oluşturulduğu söylenmektedir. Padişah Efendi Hazretlerinin huzurunda işte bu özel teravih namazı kılınırdı. Bir zamanlar Selâtin Camii denilen, sultanların yaptırdığı camiilerde olmazsa olmaz teravih budur.” (Özhan, 2008, s. 53).

“1974’den beri 44 senedir o teravihi burada kılıyoruz. Şöyle ki; yatsı namazlarının farzı Neva ağırlıklı İsfahan olmak üzere başlar. Yatsının son sünneti kılındıktan sonra salâvatlar okunmaya başlar. İki rekâta bir selam vermek kaydıyla dört rekât rast kılınır. Arkasından rast ilahiler okunur ama ayağa kalkışta uşşak salâvat yapılır. Sonra aynı şekilde Uşşak ilahi ama Sabâ salâvatla ayağa kalkış, 4 rekât sonra Sabâ ilahi, Eviç ile ayağa kalkış ve acemaşiran salâvatla ayağa kalkış ve aralardada o makamların ilahileri. Tabi burada önemli olan perdelerin uyuşmasıdır. Salâvat hangi makamdan okunduysa imam efendi o makamdan kıraat etmelidir. İşte değişiklikler kendi içerisinde ve her rükunda farklıdır. Müezzinler sesli olarak tekbir alıyorlar. O tekbirlerde bir makam seyri oluyor. Yani rükûdan kalkarken okunan tekbirle, secdeden tahiyata otururken ki tekbirin melodik yapıları aynı değil. Bir karar vermeye gidiyorken, diğeri meyan açıyor.

Ben 1974 senesinde Muzaffer Efendim’den meşk ettim. O dönemler bunu hiçbir yerde bilen, yapan yoktu. Bildiğim kadarıyla bir burası vardı, bir de İstanbul kültürüyle yetişmiş hocaların, Bursa gibi şehirlerde makam değişiklikleri ile kıldırıldıkları teravihler vardı. Ama bu tertip üzere kıldırılan yoktu. Bu tertibin Buhârizâde Mustafa Itri’ye ait olduğu söylenir ve huzuru padişahta kıldırılan teravih bu şekilde imiş. Yani bu bir kültürdür.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

6. Muzaffer Efendi hayatınızda ki çok önemli isimlerden biri. Onun hakkında biraz bilgi verebilir misiniz? Size ne gibi katkıları oldu?

“Muzaffer Efendi Hazretleri hafız idi. Yani benim Uşşak ile Bayati’yi ayıramadığım zamanlar bu işi yapabilen, seyir bilen ve o kulağa sahip bir zattı. Osmanlı kültürü almış, o dönemin kâmil hocalarından ders almış, yaratılışı itibariyle istidâtlı, kâmil bir insan

olmaya müsâit bir yapıya sahip, her konuda ciddi bilgi sahibi hem dini konularda hem şer’i konularda hem de tasavvufî konularda zamanının en önemli şahsiyetiydi.

Ramazanlarda özel çalışmalar yapmaz, genellikle sabahları yattığım için öğleden sonra kalkardım. Tuğrul ağabeyle doğru Beyazıt’a Sahaflar Çarşısı’ndaki merhum Muzaffer Ozak Efendi’nin kitapçı dükkânına giderdik. Biz Tuğrul ağabeyimle çarşının kapısına zuhur edince, “Ediyle Büdü geliyor” dermiş. Muzaffer Efendi son sahaflar şeyhi idi. Türk Tasavvuf Mûsikîsi Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı’nın kurucusu, son dönemin en ünlü mutasavvıfı idi. Çarşının bahçesine nazaran dükkânın içi daha serindi ama efendinin ateşli sohbeti ile hepimiz yanardık. En ince gerçekleri dahi bizim anlayacağımız şekilde anlatır, kimi güldürür, kimi ağlatırdı. Biz vatan, devlet, millet, Allah ve peygamber sevgisini Muzaffer Efendi Hazretlerinden meşk ettik.” (Özhan, 2008, s. 61-62)

Ahmet Özhan’ın hayatında Muzaffer Ozak’tan sonra çok önemli bir kişi daha olmuştur. O da Safer Efendi’dir. Türk Mûsikî repertuarımıza çok büyük katkısı olan Safer Dal Efendi, Özhan’a da çok büyük katkıda bulunmuştur. Özhan, Safer Efendi’yi şöyle anlatıyor:

“Muzaffer Efendim’den sonra Safer Dal Efendim geldi. Hepsi gerçekten Allah dostları idi. Safer Efendim, hayatımda gördüğüm en pratik, en zeki, her şeyin çözümüne yaklaşabilmekte kabiliyeti olan, hayata ait bütün işleri bilen, muhteşem bir insandı. Bugün Türkiye ve başka ülkelerde Tasavvuf Mûsikîsi repertuarı ve de basılı notaları varsa bunun %75–80’i Safer Efendim sayesinde. Diğer kalan kısmı ise, konservatuvar zamanında Suphi Ezgiler tarafından yapılan birtakım şeyler, Kubbealtı Cemiyetinde Yusuf Ömürlü’nün yaptığı daha çok camii mûsikîsine ait çalışmalar, Ankara’da Ahmet Hatipoğlu hocamızın yaptıkları ki o da yadsınamaz, büyük hizmetleri vardır, geri kalanı yani %80’i Safer Efendim’e aittir.

Safer Efendim, dergâhların açık olduğu zamanlardan kendi dönemine kadar yaşamış olan ne kadar zâkir, zâkirbaşı, o zaman ki o büyük makara teyplerle dağ bayır dolaşıp, onlardan bütün hafızlarında kalan durak, ilahi, cumhur ilahisi ne varsa hepsini yüzlerce diyebileceğimiz o makaralara kaydetmiş. Bir gün, makaralardan kasetlere aktarma imkânı oluştu. Safer Efendim kasetlere aktarmaya başladı. Bana da bir gün ‘Bir yerden başlamamız lazım, bunları notaya al’ dedi. Ben de ‘Eyvallah Efendim’ dedim ve notaya

almaya başladım. Orada muharrem ilahileri, Nühüft durak, 'Kurretül Ayni Habibi Kibriyâsın Yâ Hüseyin' gibi nice ilahileri notaya aldım ve sonra çeşitli konserlerde okudum." (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

7. Zannediyorum nota yazımında rahmetli Cüneyt Kosal hocanında çok büyük katkıları oldu değil mi?

"Tabi ki. İstanbul'un en önemli sazencilerinden kendilerine Klasik Türk Sazları Beşlisi dediğimiz Cüneyt Kosal, Doğan Ergin, Abdi Coşkun, Nihat Doğu ve Vahit Anadolu vakfa gelip gitmeye başladı. İçlerinden Cüneyt Kosal fevkalade çalışmayı seven, nota yazma pratiği çok üst düzeyde ve süratli yazan biriydi. Safer Efendim'in o makaralarını kasetlere aktardı ve o dönemde birçoğunu notaya aldı. Bugün Avusturalya'dan Şili'ye, Meksika'dan Toronto'ya gidelim, bu vakfın mührünün olduğu notaları görürsünüz.

Bugün iki Ahmet ile başlayan, Ahmet Hatipoğlu ve Ahmet Özhan; bu çalışmalar dünyanın her yerinde dinlenir hale gelmiştir. Ahmet Hatipoğlu çok önemli bir isimdir bu konuda. Bu işe başladığı zaman, kendisine soruşturmalar açılacak, maaşına el konulacak, o olacak, bu olacak hepsine eyvallah diyeceksin ve sonunda, Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde ona, bütün bu hizmetleri karşılığında devlet üstün hizmet belgesi verilecek ve onunla bahtiyar olacak. Hak adına çekilen çileler, çile değildir, lütuftur. Allah için başına ne gelirse gelsin lütuftur. Ahmet hocam da o şekilde büyük bir hizmet üreterek, devletin üst seviyesindeki ödülünü de görerek mutlu olarak göçtü. Allah mekânını cennet etsin. Cenabıhakk bir işi duyurmayı murad ettiyse ona A'dan Z'ye bütün fasılları tamamlayacak kadroları, yaratıcı kadroları o günler için hazırlar. O mekânlarda tevâfuken bir araya gelir ve Cenabıhakk'ın o murâdı, o şekilde zuhûr eder." (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

1.4. Türkiye'de Dini Mûsikînin Durumu ve Dini Kesimin Mûsikîye Bakışı

Türk Din Mûsikîsi hakkında büyük bir bilgi birikimi olan Ahmet Özhan mûsikî ile iç içe olan bir ortamda yetişmiştir. Bu konudaki görüşleri şöyledir:

"Türk Mûsikîsi tabii önceki dönemler gibi yetenekli ve başarılı öğrenciler, öğreticiler, hocalar, sanatkârlar çıkarmıyor. Cami mûsikîsinde ise, eskisi gibi olmasa da yeni yeni iyi hocalar çıkıyor. Tekke mûsikîsinde ise, maalesef tekkeler kapatıldığı için kalmadı.

Tasavvuf Mûsikîsi anlamında da ritüeli olmadan, yani tekkelerde, dergâhlarda meydan görmeden bu işin özünü irfanını bilmeden sadece tasavvuf müziği konserleri yapıyoruz. Bizler ve sizler gibi o kültürden uzak olduğumuz için, o adâbı bilmediğimiz için konserlerde koral konserler yapıyoruz. Bireysel programlar ya da bireysel konserler icra ediyoruz. Bu da gerçeği yansıtmıyor. Meselenin özüne inilecek olursa maalesef gerçek değil. Çünkü ancak Zikrullah meydanında bu mûsikînin tam manası ile hikmeti ortaya çıkabilir” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

1. Dini mûsikî alanında çokça tartışılan konulardan biride icrada kadın sesinin kullanılmasındır. Bu konu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

“Gelelim bugünkü şartları gözden geçirmeye. Birçok kaynaklarda ilahiler vardır, repertuarlar vardır, zengindir. İcra anlamında ise kadın sesinin kullanılması tabii ki dine bakış açısına göre insanların hassasiyeti olan bir konudur. Bu konuda tedbiri önde tutan insanlarız. Mesela Ahmet Hatipoğlu televizyonda bu konserleri yaptı, radyonun bütün elemanlarını, kadın erkek bir arada sahneye çıkarttırdı. Neden olmasın, olabilir. Yasak diyemezsiniz, câiz değil diyemezsiniz, meşrebime uygun değil diyebilirsiniz. Ben de saygı duyarım ama ben onu yaparken câiz değil, yanlış yapıyorsun dersin, sen yanlış yaparsın. Hâdise budur. Meseleye böyle yaklaşıyorum. Sen yapar mısın diye sorma bana, sıkışır kalırım. Belki yapabilirim duruma göre. Bizim topluluğumuzda bayan sanatçı yoktu ama olduğu zaman da kimse bu olmaz diyemez. Kadınların özel halleri vardır, özel halleri var diye dinden mi çıkıyor. Kadın namaza yaklaşmaz ama duasını eder, dua mahiyetindeki ayetleri okuyabilir, tesbihini çeker, salâvatını ve tevhidi çeker. Bu onun için, Cenabıhakk’ın bir rahmeti, merhametidir, O’nun bir ârızası değildir.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

1.5. Çalıştığı Kurumlar

Özhan, 1981 –1991yıllarıarasında Türkiye Radyo Televizyon Kurumu İstanbul Radyosu ses sanatçısı olarak çalışmıştır.

1991 yılından emekli olduğu 2015 yılına kadar İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğunun Genel Sanat Yönetmenliğini yapmıştır. Hâlen davet edildiğinde topluluğun programlarına

katılmaktadır. Ülkemizde ve dünyanın birçok yerinde bu topluluk ile ülkemizi temsil etmişlerdir.

1. İstanbul Tarihi Türk Müziği topluluğu ne zaman, nasıl ve hangi şartlarda kuruldu? Bu süreçle ilgili neler söylersiniz?

“Tabii ki görev anlayışıyla meseleye yaklaştığımız için bir gün Atatürk Kültür Merkezi'nde büyük salonda Tasavvuf Müsikisi konserim vardı. Zamanın Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek ön tarafta oturuyordu. Çok güzel de bir konser oldu, netice itibarıyla ondan çok etkilendiğini hissettim. Sonra Ankara'da rahmetli Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanı olduğu dönemde Çankaya Köşkü'nde bir resepsiyonda bulduğumuz zamanda, 91 senesinde karşılaştık Namık Kemal Beyle. ‘Yarın bana geliyorsun, bak seninle konuşacaklarımız var.’ dedi. Ben de, ‘Bir üstümdeki smokin bir de kot pantolon var, nasıl geleyim?’ dedim. ‘Gel de nasıl gelersen gel.’ dedi. Allah selamet versin ertesi gün bakanlığa gittim. Dedi ki, ‘Arkadaş, kadronu yap, getir, senin bu çalışmalarını devlet şemsiyesi altında, Kültür Bakanlığı çatısı altında bir topluluk olarak kuralım.’ Benim de arzum oydu, çünkü bir kısmımız radyoda, bir kısmınız konservatuvardayız, bir kısmımız sivil, kendi işini yapıyor, dışarıda... Toplanalım dediğimiz zaman toplanamıyoruz, sıkıntılarımız oluşuyor. Bir araya gelmek açısından, bir çatı altında, bir şemsiye altında topladığınız zaman her şey daha kolay olacak. ‘Peki, efendim.’ dedim. Çalışmalarımızı yaptık, kuruluş aşamasında Namık Kemal Zeybek bakanımız vardı, önümüzü açtı, ondan sonra siyaset bir gün oluyor her şey değişiyor. İrfan Maraş MHP kanalından Kültür Bakanı oldu, bizimde imtihanların yapılması süreci, yönetmelikte sıkıntılar var, tashihi ihtiyaçlar var. O sıra, Bakan Beye, ‘Efendim, biraz daha zaman verseniz de bazı tashihatlara ihtiyaçlar var. Bunları halledebilsek...’ dedim; ‘Ahmet, hemen yarın yap!’ dedi.

Tam biz çalışmalara başladığımız dönem Fikri Sağlar Bey bakan oldu. O dönem soruşturmalar vs. çok sıkıntılar yaşadık ama Bakan Bey sonradan nereye giderse ‘Ahmet Bey de gelsin’ diye yanından ayırmadı. Bizim, Türk milletinin önünde olan hüsnüniyet inancımızın, vahdet inancımızın özünde iyi niyet vardır. Bu kültüründe sününiyet yoktur. Fakat ne olduysa biz daha evvel her şeye kötü niyetle bakar olmuşuz. Hiç iyi niyetle yaklaşmak yok, hemen öyle bir şey olduğu zaman arkasından bütün siyasi endişelerin, bütün karşı fikir üretimlerini ne varsa yığar. Müfettişler, soruşturmalar, şunlar bunlar.

Tamamen masumum, tamamen kültürden başka hiçbir derdimiz yok. Bugüne kadar da siyaset ile hiçbir zaman kimse beni yan yana görmemiştir. Ulul-emre itaat farzdır ve biz her zaman bunu yapmışızdır. Bir siyasi partinin içinde ne bir üye oldum ne de bir görev aldım. Biz, bizi yönetenlere sadece ve sadece hayır duada bulunmuşuzdur. Saygıda kusur etmeyiz, kim olursa olsun. Çünkü 'Yöneticilerinizi hayırla yâd ediniz' der Efendimiz. Onun haricinde bir şey yapmamız mümkün değildir.

Kırık dökük tarihi Türk müziği topluluğu orada toplanmış, kuruldu ve bütün bu meseleler bu sorunlar aşıldı, tamamen yeni kadrolarla oluştu. Resmî Gazete'ye duyuru yapıldı, imtihan için, herkes geldi, şartlara uygun olanlar sınavlara girdi, kazananlar topluluğa alındı, yeniden sıfır kilometre gençlerle. Eski kadrolardan sadece Tuğrul Bey topluluk müdürü oldu. Cüneyt Kosal orada görev aldı, onun haricindeki kadrolar hep yeni kadrolardı." (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

2. İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu ne zaman kuruldu? Topluluğun içinde hangi birimler vardı?

"1991 yılında kuruluş işlemlerini yaşadık. Allah'a şükürler olsun topluluğumuz kuruldu. Oradan Klasik Tasavvuf ve Mehter Mûsikîsi ile alakalı birimler oluşturduk, sonradan semazen kadrosu da oluşturduk. Zaten vakfımızda da sürekli semazen meşgul olur. Yeni kardeşlerimiz yetişir, kalifiye semazenlerimiz var, dervişlerimiz var, bütün bunlarla beraber Klasik Türk Mûsikîsi, Tasavvuf Mûsikîsi, Mehter Mûsikîsi... Bir nevi, inşallah konularını yurtiçi, yurtdışı, kıtalararası Japonyası'ndan Amerika'sına kadar. Benhem içinde bulundum, hem de genel yönetmenliğini yaptım. Başlarda Ahmet Özhan ağırlıklı bir icra pozisyonu vardı. Herkes onun beklentisi içerisindeydi. Sonradan ben yavaş yavaş geri plana çıkıp topluluğu ön plana çıkarttım. Mümkün oldukça destek olarak netice itibariyle meselenin gerisinde kaldım. Ben 2015 yılında yaş haddinden emekli olunca şimdi çok değerli kardeşim İhsan Özer sanat yönetmenliğini yapıyor. Tuğrul Bey de müdürlüğünü yapıyordu. O benden önce emekli oldu, şimdi kardeşlerimiz bize görev verdikleri zaman hayır demeden hâlâ devam etmekteyiz. Konya'ya yine topluluğumuzla beraber her yıl irtifallere katıldık. Bütün samimi, ciddi gayretlerimizle yurtiçi ve yurtdışı hâlâ devam eden bir devlet topluluğu olarak devam ediyor. Çok amaçlı, çok renkli, değişik konseptlere imza attı. Anadolu evliaları diye bütün anadolu evlialarını tasavvuf müziği konulu görsel

efektler ile birlikte süsleyerek ortaya koyduk. Misyonunu elde etti ve sürdürmeye devam ediyor.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Ahmet Özhan 1998 yılında Süleyman Demirel döneminde devlet sanatçısı ünvanını aldı. Necmettin Erbakan Üniversitesi ve 18 Mart Üniversitesi’nden birer fahri doktora ünvanları vardır.

1.5.“Meşk” Faktörü

Ahmet Özhan’ın “meşk” ile ilgili görüşlerinin temelinde şu görüş yatar: *“Aşksız meşk, meşksiz mûsikî olmaz.”*

Türk müziği özünde meşke dayalı bir sistemdir. Çok tekrar usulüne dayalı bu sistem mûsikîmizde yüzyıllar boyu sürmüştür. Çok tekrardan kaynaklı olarak eser öğrenenler, daha sağlam öğrenmiş ve öğrendikleri talebeleri aracılığı ile günümüze kadar gelmiştir.

1. Sizin eğitim sisteminiz içinde meşkin önemli bir yeri var. Geleneksel mûsikîmizin temelinde meşk sistemi oluşturuyor. Size göre meşk nedir ve neden önemlidir?

“Nota arşivleri eldekiler unutulmasın diye yazılmış şeylerdir. Ama usta okuduğu zaman, onu bir yere koyduğun zaman o bambaşka bir şey olur. Kafana yazmış nota olur. Nota ile ezber yapamazsınız. Nota ruhu, yorumculuğu ve hissiyatı öldürür. Mota mot notaya bağlı kalır ve öyle okursanız. Onun ne tadı ne tuzu olur. Ama usul vurarak, büyük usul vurarak, küçük usul vurarak meşk ediyorsan, ezber çalışıyorsan, musallada sorsalar söylersiniz. İşin özünde bu vardır. İşin özünde geleneksel meşk, usta karşısında özel ağızdan meşk etmek, bol tekrar vardır. Eserleri meşk ile öğrenmiş isen sahnede notaya gömülüp okumazsın, o zaman şakır şakır okursun. Bizim bu kadar notaya bağlı olmamız meşk usulünden gelmememiz, ezber yapmamız yüzünden kaynaklanıyor. Tasavvuf Mûsikîsinde de hep notaya gömüldük maalesef. Eskiden biz vakihta, ilk gittiğim zaman bir tane nota yoktu. Ama bütün abiler şakır şakır bütün ilahileri okuyordu. Onlar görmüştü çünkü. Büyüklerin dizinin dibine oturup meşk ederek öğrenmişlerdi ilahileri. Biz şimdi nota ile okuyoruz, doğru bir şey değil. Üstelik de işin pratiğinde nota sizin elinizi çok bağlar, sizin hürriyetinizi elinizden alır, yorum anlamında da sizi kısır bırakır. Bir de klasik mûsikî konseri başka bir şey, tasavvuf ayrı bir şeydir. Zikir meydanında Zâkirbaşı, koro yöneten

bir Őef anlamında değildir. Ola ki zikir esnasında kapından Rufâi'ye mensup bir zât girdi, bir Şeyh Efendi veyahut tanınan bir kişi girdi. Meydanın irfanı giren kişinin meŐrebine uygun ilahi seğimine geğmektir. O andaki zikrin ritmine uyacak, makamına uyacak, bir de gelen kişinin meŐrebine uyacak. Bütün bunları yöneteceksiniz. Notaya bakarken bunları yapamazsınız. Kocaman hafızan olacak, kuvvetli olacak, meşkin sağlam olacak, irfanın yüksek olacak, dikkatin yerinde olacak. Bütün sorumluluk Zikir Reisi ile Zâkirbaşındır. Ötekiler işin keyfini sürerler. Ama Zikir Reisi gideri, pozisyonu ayarlar, Zâkirbaşı o pozisyona göre ilahiyi ortaya atar. Bütün bunlar bir kültür, bir refleks, bir hafıza, meşk doluluğu ister. Aksi takdirde yalan, yetersiz ve fûlsiz bir iş çıkar ortaya. Onun için meydan görmeyenler, Şarkı gibi ilahi okuyanlar bu işin uzağında kalmış kiŐilerdir. Diyeceksin ki meydan göster de meydan görelim. O meydanları, o meydanlarda ki ustaları bulmanız lazım. Biz bu kültürü almaya çalışıyoruz. Ne siyasi ne ekonomik tarağu var. Sadece kültürden, muhabbetten ibarettir. Allah'ı zikretmekten ibarettir. AŞksız meşk, meşksiz mûsikî olmaz” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

BÖLÜM 2

AHMET ÖZHAN'IN ESERLERİ VE MUSİKİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARI

2.1. Ses Sanatçılığı

Ahmet Özhan 1980'li yıllardan beri, Cumhuriyet tarihimizin yetiştirdiği en önemli icracılardan biridir. Sahneye ilk çıktığı on sekiz yaşından itibaren tavrı, kişiliği, yorumculuğu ve duruşu ile örnek bir sanatçı olmuştur. Yorumcu ve ses sanatçısı Özhan bu konuda şunları söylemiştir:

“Ses sanatçılığı, klasik mûsikîyi çok sevmek demek anlamına gelmez. Ses sanatçılığı tamamen fiziki bir durumdur. Bir insanın fiziki altyapısı yoksa ses sanatçılığı olmaz. O mûsikîye meraklı, düşünen, yazan çizen biri olur ya da müzikolog olabilir ama ses sanatçısı olamaz. Ses sanatçısı demek, kulağın fevkalâde küçük aralıklardaki koma sesleri duyabilmek kabiliyetine sahip olmak demektir. Burada ne kadar ses varsa hepsini duymanız gerekir. Sırası geldiğinde de bu arızaları basacaksınız. İkincisi ritim kabiliyetidir. Demek ki duyacak ve ritim kabiliyeti olacak. Bunlar yoksa ses güzelliği yeterli değildir. Zaten bunlar sesi güzelleştirir. Metabolizmanın geliştirmiş olduğu, doğuştan ses telinin, tonalitenin getirdiği bir gevreklik, güzellik, yakıcılık vardır. O da ayrı bir meseledir ama emin olun oradaki ses güzelliği 3. derecededir 1. derecede kulak duyacak. Koma sesleri duyacak ve basacak. Yani mesela; çıkıcı makamlarda çıkarken aynı perde dikleşir, inerken aynı perde pestleşir. Bunu duymazsan yapamazsın, doğru basamazsın, detone basarsın. Ne yaptığının farkına varamazsın. Bunlar fiziki özelliklerdir. 2. derecede ritim kabiliyetiniz olacak. Zaten konservatuvar sınavlarına girerken bir kulağa bakarlar, bir de ritme bakarlar. Ondan sonra bu işle ne derece uğraşıyorsun anlamak için ‘Oku bakalım bir şey’ derler. Ben konservatuvar imtihanına girdiğim zaman benden önce giren Samanyolu’nu okumuş. Ben geldim Zekai Dede’nin ‘Cemalin Şem’ine Pervane Gönlüm’ isimli Hüseyini Aşiran şarkısını okudum. Jürinin gözleri fal taşı gibi açıldı. 17 yaşında bir çocuk okuyor düşünün.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

1. Sesi nasıl korumalıyız? Sizin bu hususta yaptığınız özel şeylervarmi?

“Sese dikkat etmek lazımdır. Sesin, sesi yoracak, sesin gücünü ve kullanımını azaltacak düşmanları vardır. Çünkü ses bir adaledir. Bunu güçlü bir adale yapmak için çok çalışmak lazımdır. Adele yorgunsa, istirahatsizse kalırsın, gitmez yürümez. Zararlı olan şeylerden uzak durmak lazımdır. Bir de sürekli çalışmak gerekir. Mesela Yahudi kemancı Menuhin’in bir sözü vardır, ‘Bir gün çalışmazsam ben anlarım, iki gün çalışmazsam menejerim ve diğer saz arkadaşlarım anlar, üç gün çalışmazsam dinleyicim anlar.’ diyor. Ne kadar doğru bir sözdür bir sanatçı için değil mi?

Bu sadece onun meselesi değil bizim için de öyledir. Bir gün çalışmazsan kendin hissedersin, iki gün çalışmazsan beraber çalıştığım arkadaşlar ‘hayırdır yorgunsun, ne oluyor’ der, üçüncü gün çalışmazsan konsere çıktığın zaman seyircilere performansını gösteremezsin. Temel özellikler kendine bakmak ve ondan sonra da çalışmaktır. İnsanın kendi Esmâ terkinin icap ettirdiği meşrep itibarıyla müzikinin repertuar kısmına merak salmasıdır. Mesela klasik müziğe veya kendi kültür seviyesi itibarıyla fantezi, arabesk müzik veya toprağa yakın bir hayat biçimi yaşayan insanların folklore, türkülere olan merakı ve yatkınlığı gibi. Bunlar da sosyo-kültürel özelliklerdir. Bütün bunlar toplandığı zaman karşılığında müziğe elyâk, kabiliyetli, becerikli, kendine bakıyorsa kalifiye bir ses sanatçısı ortaya çıkar. Bu söylediklerimin çoğunu yapmadım ama ideallere bakıyorum. Konserlerden önceki provalarımda konserin aynısıdır. Orada sesim çatlar patlar, detone olurum ama sesim oturur. Konsere çıktığım zaman daha sağlam okurum, neredeyse hatasız okurum. Provaya çok inanırım, en önemli çalışmam provadır. Konserden önemlidir prova. Çünkü birkaç kere yapma şansın varsa repertuarı orada oturtursun. Ben evvela bir bakarım repertuvara. Bunun yüzde kaçına hâkimim diye. Hâkim olduklarımın da bir provasını yaparım ama yeni baktıklarımı birkaç defa tekrar ederim.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Özhan, ses güzelliğinin yanında elbette çok çalışmanında bir sanatçı için gerekli olduğunu şöyle ifade ediyor:

“Gençliğimde çok çalıştım, o da benden kaynaklanmıyor. Hocalarımız çok çalıştırıyordu. Cinuçen Tanrıkorur, Aka Gündüz Kutbay mesela. Aka Gündüz Kutbay ile bir eser

çalıyoruz. Çatı katında oturuyor o zaman. Bir Ağustos günü, terler akıyor yüzümüzden. Hatipzâde'nin Nevâ takımını geçiyoruz. Nevâ eserlerde çok fazla göremezsiniz, en fazla ikinci satırda bir tiz nevâ vardır. Yani buna girişte çok fazla rastlanmaz. Normalde evvela eser başlar, nakaratta biraz toplar. Tiz nevâlar, gerdâniyeler meyanlarda olur. O zaman sakallı, tonton Aka abi çalıyor ben okuyorum. Bitiyor 'Çok güzel oldu Ahmet'ciğim, şimdi daha güzel olacak.' diyor. 7, 8, 9, 10 defa çalıp okuttu bana. Hoca 100 kere oku dese okumak zorundaydız. Onların adamlığı ve hocalığı sayesinde ben de çok çalıştım. Temel sağlamsa, takımlar, ayinler, kârlar geçersen, repertuvara epey bir hâkim olursan. Dolayısıyla sahneden de yüzünün akıyla inersin aşağı, ben o şekilde geçtim.

Ben 20 küsür senedir bu memlekette tasavvuf müziği icra ediyorum. Bana bir kişi "Ne yapıyorsun sen?" demedi. Çünkü ben sanatla meşgulüm. Benim siyasetle işim yok. Ben şu konuştuğumuz konulardaki neşeyi başkalarıyla paylaşma gayreti içerisindeyim. Başka bir derdim yok." (Özhan, 2008, s. 97)

Ahmet Özhan ayrıca vurmali sazlardan halile'yi üst düzeyde çalmaktadır.

2.2. Televizyon Programları

Ahmet Özhan 1973 senesinden itibaren televizyonda olmaya başlar. O dönemde sadece TRT vardır. Dönemin en popüler sanatçılarından biri olan Özhan, konser, eğlence programları itibariyle tek kanallı dönemlerde pek çok programa katılmıştır.

1. Yapmış olduğunuz televizyon programları nelerdir, onlardan bahsedebilir misiniz?

"Popüler bir sanatçı olarak, ben hep önemli kadroların içerisinde oldum. 1980'lerin başında tasavvuf müziği ile ilgilenmeye başlayınca her Ramazan'ın iftarı ve sahurunda yine bizde olurdu. Sonra TRT de birçok konulu programda işin içinde oldum, sunucusu olarak konseptin içerisinde oldum, konseptin içerisinde okudum, söyledim, konuk ağırladım. O tür TRT'de programlarım oldu. TGRT'de de uzun müddet programımız oldu. Korumuzla birlikte, Tarihi Türk Müziği Topluluğu ile TRT'de uzun yıllar program yaptım. Kanal 7'de 'Şarkılar Seni Söyler' diye ilk 90'lı yılların başında, sonra TRT'de de devam etti 'Şarkılar Seni Söyler' diye bize ait programlar ve kurumun konser eğlence programlarında yer aldım. TRT Müzikte 'Şarkılar Seni Söyler' Ömer Tuğrul İnançerile

bizleri mûsikî ile tasavvuf–irfan iklimlerine götüren, kültür ve medeniyetimizin en güzide örneklerini sunan programı yaptık” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

2.3. Plak ve Albümleri

Ahmet Özhan Elli yıllık sanat hayatı süresince onlarla longplay, albüm ve cd yapmıştır. Adedini tam olarak kendisinde bilmemektedir. Kendi arşivinden ve internet aracılığıyla bulduğumuz albümlerini Türk müziği ve Türk tasavvuf müziği olarak kategorize ederek listelemeye çalıştık.

2.3.1. Long Playler

Bak Yeşil Yeşil/ İçimde Kim Vardır Bir Bilebilse,

Atlas Müzik–1974

A) Bak Yeşil Yeşil

B) İçimde Kim Vardır Bir Bilebilse

Dertli / Ölünceye Kadar,

Atlas Müzik - 1974

A) Dertli

B) Ölünceye Kadar

Bir Dünya Yarattım / At Kadehi Elinden,

Atlas Müzik - 1974

A) Bir Dünya Yarattım

B) At Kadehi Elinden

Çaresiz/ Neden Kader Diyorlar,

Kervan Plakçılık - 1977

A) Çaresiz

B) Neden Kader Diyorlar

Karlı Bir Kış Günü/ Bu Son Olsun,

Atlas Müzik - 1977

A) Karlı Bir Kış Günü

B) Bu Son Olsun

Dert Çekmeye Gidiyorum/ Vaktinde Gel Sevgilim,

Kervan Plakçılık – 1978

A)Dert Çekmeye Gidiyorum

B)Vaktinde Gel Sevgilim

Sizden Biri,

Atlas Müzik - 1978

A) Sizden Biri

B)Siyah Gözde Bin Keder

Her Gece Yollarda Gözledim Seni,

Atlas Müzik - 1979

A)Her Gece Yollarda Gözledim Seni

B)Unuttun Mu Aşkımıza Ettiğimiz Yemini

Sen Mevsimler Gibisin / Mor Elbise,

Atlas Müzik - 1979

A) Sen Mevsimler Gibisin

B) Mor Elbise

Sen Hatırlar Mısın (Sanma Unuttum Seni),

Atlas Müzik - 1980

A) Sen Hatırlar Mısın (Sanma Unuttum Seni)

B) Anarken Biz Maziyi (Dua Olur Heceler)

Kır Çiçeği,

Atlas Müzik - 1980

A) Kır Çiçeği

B) Unutulmayan Sevgili

Artık Bu Solan Bahçede,

Atlas Müzik - 1981

A) Artık Bu Solan Bahçede

B) Eylül Bahçeleri

Gözlerinde Buldum Aşkı,

Atlas Müzik - 1981

A)Gözlerinde Buldum Aşkı

B)Ağlar Gezerim

Dargın Ayrılmayalım / Düşte Gör,

Atlas Müzik - 1981

A) Düşte Gör

B) Dargın Ayrılmayalım

Tel Tel Döküldü Zaman,

Atlas Müzik - 1981

A) Bitmez Tükenmez Bu Dert

B) Tel Tel Döküldü Zaman

Tesadüf,

Atlas Müzik - 1982

A)Tesadüf

B)İnan

2.3.2. Türk Müziği Albümleri

Bak Yeşil Yeşil,

Atlas Müzik – 1974

1. At Kadehi Elinden
2. Bak Yeşil Yeşil
3. Bir Dünya Yarattım
4. Bitmez Tükenmez Bu Dert
5. Bu Son Olsun
6. Dertli
7. İçimde Kim Vardır
8. İnan İnan ki
9. Karlı Bir Kış Günü
10. Ölünceye Kadar
11. Tel Tel Dokundu Zaman
12. Tesadüf

Çaresizim,

Atlas Müzik – 1974

1. Akşamın Olduğu Yerde
2. Akşam Oldu Hüzünlendim Ben Yine
3. Bir Sen Kaldın İçimde

4. Boyu Fidan Salınır
5. Çaresizim
6. Duydum ki Unutmuşsun
7. Kadehinde Zehir Olsa
8. Kader
10. Kırk Yıllık Dost Gibiyiz
11. Seni Kırdan Görmüşler
12. Şüphe Dolu Geceler
13. Yeşil Gözlerinden
14. Yine Efkârlıyım

Aşkınla Yanan,

Uzelli Kaset – 1976

1. Aşkınla Yanan
2. Başka Söz Söyleyemem
3. Bin Hüzün Çöktü
4. Birlikte Bu Akşam
5. Gül Olsam Yar
6. Meftunun Oldum
7. O Siyah Gözlerini
8. Ölürsem Yazıktır
9. Sen Olmasaydın
10. Yalancıdır Hep Aynalar

11. Zaman Var ki

Günümüzün Sevilen Şarkıları,

Atlas Plak –1975

1. Ayrılık Ümitlerin Ötesinde

2. Ayrılık Var Çıkan Falda

3. Beterin Beteri Var

4. Eşref

5. Gönül Hasta

6. Göreceksin

7. Gülünce Gözlerinin

8. Kapın Her Çalındıkça

9. Kemancı

10. Seni Ne Çok Sevdiğimi

11. Unutulmuş Ne Varsa

12. Yaşadım mı Öldüm mü?

Bir Tanem,

Kervan Plakçılık – 1977

1. Adın Düşmez Dilimden

2. Bahara İndi Melekler

3. Bir Tanem

4. Bu Ne Haldir Sultanım

5. Gittin Bıraktın

6. HerŞey Aşk İçin
7. Sen Hiç Yaşamamışsın
8. Sen Neşeden Haber Ver
9. Yandı Hayat Söndü Emel

Geceler Gariplerindir,

Kervan Plakçılık – 1978

1. Aldırma Gönül
2. Ayrılık Yaman Kelime
3. Geceler Gariplerindir
4. Hastayım Yalnızım
5. Makber
6. Ölüyorum Kederimden
7. Ömrümün Son Saati
8. Rüya Gibi Uçan Yıllar
9. Sevgilim Dinle
10. Sevmedim De Gönül
11. Söyleme Bilmesinler
12. Söyleyemem Derdimi

Neşe KARABÖCEK

Uzelli – 1979

1. Ahmet Özhan - Ben Melâmet Hırkasını
2. Ahmet Özhan - Bu Ne Haldir Sultanım
3. Ahmet Özhan - Gönlüme Gir Dal Güneşim
4. Ahmet Özhan - Sen Neşeden Haber Ver
5. Ahmet Özhan - Şu Yalan Dünyayı
6. Ahmet Özhan - Zulmetle Ayrılık
7. Neşe Karaböcek -Aradı Buldu Beni
8. Neşe Karaböcek - Ayrılık Kolyesi
9. Neşe Karaböcek - Bahçenizde Gül Var mı?
10. Neşe Karaböcek - Çay Elinde Öteye
11. Neşe Karaböcek - Göz Yaşı Yalan Söylemez
12. Neşe Karaböcek - Hayli Zamandır Beklettin Beni
13. Neşe Karaböcek - . Mektup Selam Eyle Bizdende
14. Neşe Karaböcek - Ud Taksimi - Bir Meçhule Giden Dünya

Kır Çiçeğim,

Atlas Müzik – 1980

1. Açılır Gonca Gül Yar
2. Aksam Oldu Hüzünlendim
3. Anarken Biz Maziyi

4. Bin Hüzün Çöktü Yine
5. Bu Son Olsun
6. Duydum ki Unutmuşsun
7. Gül Olsam Yar Sümbül Olsam
8. Her Gece Yollarda
9. Kadehinde Zehir Olsa
10. Kırk Yıllık Dost Gibiyiz
11. O Siyah Gözlerini
12. Ölürsem Yazıktır
13. Sen Olmasaydın
14. Unuttun Mu Aşkımıza Ettigimiz Yemini
15. Yalancıdır Hep Aynalar
16. Zaman Var

Güneşin Battığı Yerde,

Kervan Plakçılık – 1981

1. Çekemezler Sevgimizi
2. Esmer Ona Derler
3. Güneşin Battığı Yerde
4. Her Halinle Her Şeyinle Güzelsin
5. Keman Taksimi
6. Kıymetini Bil

7. Mihrabım Diyerek
8. Sen Gençliğimin Katilisin
9. Sen Gül
10. Yanakların Çiçektir
11. Yasak Aşk
12. Zaman Akıp Gider
13. Zeytin Gözlüm

Hoşgeldin

Kervan Plakçılık – 1982

1. Hoşgeldin
2. Şarkımı Senin İçin Yazdığımı Bilseydin
3. Hadi Canım Çekinme
4. Annem
5. Selamı Sabahı Kesiver Gitsin
6. Nafile Yalvarm
7. Bir Garip Orhan Veli
8. Yeter Acı Çekme Derler
9. Alın Yazımsın
10. Kaderimde Hep Güzeli Aradım
11. Gönül Kuşu

Ahmet Özhan ve Klasik Türk Sazları Beşlisi,

İsviçre Konseri – 1983

1. Açılış – Akşamın Olduğu Yerde
2. Hayat Budur Sevgilim
3. Olmaz İlaç Sine-i Sad Pareme
4. Söyleme Bilmesinler
5. Dertliyim Ruhuma Hicranımı
6. Doymadım Sana
7. Nasıl Anlatsam Bilmem
8. Akşam Oldu Hüzünlendim Ben Yine
9. Kalbim Yine Üzgün
10. Gurbet O Kadar Acı Ki
11. Zeytin Gözlüm
12. Aylar Geçiyor
13. Sabret Gönül

Hüzün,

Kervan Plakçılık – 1984

1. Bırak Böyle Kalalım
2. Bunca Güzel İçinde
3. Cimri mi Cimri
4. Gözlerin

5. Gün Be Gün Yaşanan O Hatıralar
6. Gurbet Elde Hasta Düşüm
7. Hoşgeldin Gurbetçim
8. Hüzün
9. Ne Zaman Başlar Bilinmez
10. Ömrümüzün Son Demi
11. Sen Bir Parça Seviver
12. Vücut İkliminin Sultanı Sensin

Ahmet Özhan ve Klasik Türk Sazları Beşlisi,

NY Türk Konseri – 1984

1. Açılış
2. Beyati Peşrev Bağlı Müşterek Taksim (Tambur–Ney)
3. Hicaz Hümayun Peşrev
4. Potpori
5. Tanıtım ve Giriş
6. Segâh Peşrev
7. Tut–i Mucize Guyem
8. Hal–i Dil–izarımı Duysa Cihan
9. Meftun Olalı
10. Bahar Oldu Sular Akar
11. Tal’at Eyler Dil–i

12. Olmaz İlaç Sine-i Sad Pareme
13. Bölüm Geçiş
14. Dertliyim Ruhuma Hicranımı
15. Yılları Durduracak
16. Bir Şarkı Duyarsan
17. Ateş Olup Yaksanda
18. Tasavvuf Mûsikîsi Bölüm Açılışı
19. Ney Taksimî – Doğan Ergin
20. Tasavvuf Mûsikîsi
21. Kapanış

Ömrümüzün Baharı,

Atlas Plakçılık – 1985

1. Ömrümüzün Baharı
2. Gece Gözlüm
3. Seni Ben Unutmak İstemedim Ki
4. Sevgi Çiçekleri
5. Aşk Böyledir
6. Yalvar
7. Ben Bir Küçük Sevdalı Kuşum
8. Görünmeden
9. Yıllar Yılı Belde Belde Aradım

10. Çiğdemler Açmış Dediler

11. Üçüncü Cemre

12. Yalnız Beni Sev

Kader,

Harika Müzik – 1986

1. Akşamın Olduğu Yerde

2. Aman Yandım Elinden

3. Aşk Denen Şarkı

4. Buse Dolu Geceler

5. Cûş Edelim Gel

6. Gül Bahçelerinden Her Geçişte

7. Kalbimde Yer Yok Senden Başka

8. Kalbimdeki Yara

9. Meftunun Oldum

10. Mevlam Sabırlar Versin

11. Ömur Diyorlar Buna

12. Yaralı Bir Kuşum

13. Yeşil Gözlerinden Muhabbet Kaptım

14. Yine Efkârlıyım

Gel,

Kervan Plakçılık – 1986

1. Gelsen Ne Olur
2. Hiçbir Şeyde Gözüm Yok
3. Sonbahar Vurgunu
4. Gelde Bitir
5. O Çeşme
6. Al Gülün Dalında
7. Candan Öte
8. Dön
9. Yıldızlar Saçılmış İnci Gibi
10. Söyle Bana
11. Mutluluk
12. Kıymetini Bilemeden

Sevgiliden Hatıralar,

Atlas Müzik – 1989

1. Aşksız İçenin
2. Bahar Hasreti
3. Biz Güzeliz
4. Can Bu Tenden
5. Can Var

6. Dilsiz Dudaklar
7. Duy Varsa
8. Gel
9. Gül Bahçeleri
10. İlk Bahar
11. Konuğum Bu Gece
12. Sevginle
13. Ya Olduğun Gibi
14. Yaydan Fırlayan
15. Yeni Seyler

Gönül Kuşu,

Kervan Plakçılık – 1991

1. Alın Yazımsın
2. Ayrıldılar Çıkan Falda
3. Beterin Beteri Var
4. Bir Kadın Var Şu Şehirde
5. Bir Selam Göndersen
6. Çekemezler Sevgimizi
7. Esmer Ona Derler
8. Geceler
9. Gönül Hasta

10. Gönül Kuşu
11. Göreceksin
12. Her Halinle Her Şekilde Güzelsin
13. Kemancı
14. Nafile Yalvarma
15. Peşrev – Kapın Çalınca
16. Tanbur Taksimi – Ümitlerin Ötesinde
17. Unutulmuş Ne Varsa
18. Yeter Acı Çekme

Nar Tanem Rüya,

Çınar Müzik – 2003

1. Artık Bu Solan Bahçede
2. Bak Yeşil Yeşil
3. Bir Gönül Vardı Bende
4. Biraz Kül Biraz Duman
5. Elbet Birgün Buluşacağız
6. İnan İnan Ki
7. Nar Tanem
8. Rüya Gibi Uçan Yıllar
9. Sarı Yerli
10. Seni Aşksız Bırakmam

11. Sonbahar Vurgunu
12. Yarab
13. Yemin Ettim
14. Yeşil Gözlerinden Muhabbet Kaptım

Ben Seni Unutamam,

Stüdyo Marşandiz – 2003

1. Tek Kurşun
2. Bu Akşam Yine Dertlerimle
3. Çiçek Nedir Görmeden
4. Ben Seni Unutamam
5. Gizli Aşk
6. Manolyam
7. İmkânsız
8. Üç Ölüm
9. Bir Sevgi İstiyorum
10. Günlerdir İçime Çöktü Ayrılık
11. İkinci Bahar
12. Sayamadım Kaç Yıl Oldu
13. Ah Le Yar

Yüzyılın Şarkıları,

İstanbul Organizasyon – 2007

1. Hüzün
2. Rüzgâr Söylüyor
3. Hüzün Çiçeğim
4. Yalan
5. Enginde Yavaş Yavaş
6. Şimdi Uzaklardasın
7. Bakmıyor Çeşm-i Siyah
8. Kimseye Etmem Şikâyet
9. İnleyen Nağmeler
10. Dün Gece Mehtaba Dalıp Seni Andım
11. Ben Seni Unutmak İçin Sevmedim
12. Leyla Bir Özge Candır
13. Saçların Tarumar
14. Nihansın Dideden
15. Eski Dostlar

Gülmira,

Esen Müzik – 2014

1. Duman Duman Tütüyorum
2. Ah Aşk

3. Heyhat
4. Aşk Tangosu
5. Ben Unutsam Şarkılar Unutmaz Seni
6. Gülmira
7. Korkuyorum Sana Nazar Değecek
8. Yalansın
9. Dalgalar
10. Yaramaz

Padişah Bestekârlar,

Asır Müzik – 2007

1. Beyati Pesrev
2. Beyati Yuruk Semai
3. Buselik Şarkı
4. Evic Agir Semai
5. Evic Saz Semai
6. Hicaz Ney Taksimi
7. Hicaz Şarkı
8. Hicaz Sirto
9. Huseyni Şarkı
10. Huzzam Şarkı
11. Huzzam Şarkı

12. Muhayyer Şarkı
13. Muhayyer SunbuleŞarkı
14. Sehnaz Şarkı
15. Sevkefza Şarkı
16. Zavil Tanbur Taksimi
17. Zavil Yuruk Semai

Sevki Bey Eserleri,

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü

Ürün Yayınları–2008

1. Kemeçe Taksimi
2. Kimseler Gelmez Senin Feryad–ı Ateş–Barına
3. Esir–i Zülfünüm Ey Yüzü Mahım
4. Hastasın Zannım Vefa Mahzususun
5. Dağlar Dayanmaz Eninine Dil–i Mahzunumun
6. Gülzara Nazar Kıldım Virane Misal Olmuş
7. Nedir Bu Haletin Ey Meh Cemalim
8. Emel–i Meyl–i Vefa Sende Var, Bende de Var
9. Kanun Taksimi
10. Gönlümü Dûçar Eden Bu Hale Hep
11. Tambur Taksimi
12. Küşade Tali'im Hem Bahtım Uygun

13. Bas Kemeçe Taksimi
14. Bağlanıp Zülf-ü Hezeran Tabına
15. Bilmiyorum Bana N'oldu
16. Affeyle Suçum Ey Gül-i Ter
17. Dil Yaresini Andıracak Yâre Bulunmaz

Hacı Arif Bey Şarkıları

1. Âşık Oldur Kim
2. Bahâr Oldu Sular Akar Çayra
3. Bakmıyor Çeşm-i Siyah Feryâda
4. Ey Âteş-i Gam Bağrımı Yak
5. Gurûb Etti Güneş
6. Güzel Gün Görmedi Âvâre Gönlüm
7. Hâl-i Dil-i Zânım
8. Hâtırimdan Çıkamaz Aslâ
9. Kanlar Döküyor Derdin İle
10. Meftûn Olalı
11. Muntazır Teşrifine Hâzır Kayık
12. Niçin Mahzun Bakarsın
13. Olmaz İlaç Sîne-i Sâd-pâreme
14. Söyle Nedir Bâis-i Zârın Gönül
15. Vuslatından Gayr El Çektim

16. Vücûd İlminin Sultânı Sensin

2.3.3. Türk Tasavvuf Müziği Albümleri

İlahiler – 1986

1. Aşkın ile Âşıklar
2. Bağrımdaki Biten Başlar
3. Canım Kurban Olsun
4. Gece Gündüz
5. Gelin Gidelim
6. Mest-u Hayranım
7. Mevlam Sana
8. Neyleyim Dünyayı
9. Nur-i Cemali
10. Saz Eserleri
11. Sol Cennetin Irmakları
12. Yaylı Tambur Taksimi

Guldeste [3 CD],

Sera Yapım 1992

1. Al Sultanı
2. Affet İsyanı Benim
3. Âlemler Nûra Gark Oldu

4. Arayı Arayı Bulsam İzini
5. Aşkin ile Âşıklar
6. Ayırma Beni Senden Yaradan
7. Bağrımdaki Biten Başlar
8. Ben Bu Yolu Bilmez İdim
9. Ben Yürürem Yane Yane
10. Bir Mahserdir Kopup Gelen
11. Can Yine Bülbül Oldu
12. Canım Kurban Olsun
13. Dertli
14. Dervislik Baştaadır
15. Devran Bu Devran
16. Gaflet Uykusunda Yatar Uyanmaz
17. Gani Mevlam Nasip Etse
18. Gece Gündüz
19. Gece Gündüz Döne Döne
20. Gelin Gidelim
21. Gönül Hayran
22. Güzel Âşık
23. Hak Serleri
24. İlim İlim Bilmektir
25. İsmi Subhan

26. Kâbenin Yolları
27. Mest-u Hayranım
28. Mevlâm Sana
29. Mulki Bekadan Gelmişem
30. Mustakim Yâre
31. Neyleyim Dünyayı
33. Nûr-i Cemâli
34. Saz Eserleri
35. Sol Cennetin Irmakları
36. Solmadan Bağın
37. Su Benim Divane Gönüm
38. Tende Canım
39. Yanmaktan Usanmazam
40. Yaylı Tanbur Taksimi
41. Yemen Elleri
42. Yunus Diye

Mevlana'nın Dilinden,

İstanbul Organizasyon – 2005

1. İlkbahar
2. Gül Bahçelerinde
3. Şimdi Yeni Şeyler Söylemek Lazım

4. Ya Olduğun Gibi Görün Ya Göründüğün Gibi Ol
5. Bahar Hasreti
6. Can Var Can İçinde
7. Konuğum Bu Gece Sana
8. Aşksız İçenin Neş'esi Artmaz Burda
9. Dili Kontrol Edebilmek
10. Duy Varsa Gücün Eğer
11. Sevginle Ne Mümkün Beraberken Uyumak
12. Dilsiz Dudaksız Sözler
13. Can Bu Tenden Gitmedikçe
14. Biz Güzeliz Sen De Güzelleş
15. Gel
16. Son Söz

Ramazan İlahileri,

Akustik Müzik - 2006

1. Ney Taksimi - Ezan
2. Tevbe Edelim
3. Nur İle Doldu
4. Mübarek Ramazan Geldi
5. Saladır Mu'mine Gelsin
6. Savmu Selatla Sad Oldu Diller
7. Mu'minlerin Bayramidir

8. Feyiz Dolu Demlerin
9. Saye Saldi Ehl-i İman Ustune
10. Müjde Mü'minler Size
11. Donandı Her Yer Kandiller ile Mahur Sugul
12. Sure-i Kadr'de
13. Elveda
14. Bayram Edelim
15. N'oldu Bu Gönlüm

Hac İlahileri - 2007

1. Gani Mevlam
2. Edeb
3. Kâbe'nin Yolları
4. Vardır Bizi Beytullaha
5. Hicaz İlleri
6. Merhaba Kabetullah
7. Müminin Kalbi Beytullah
8. Medine
9. Mail Oldum
10. Sırrı Tevhid
11. Giydim Hırkayı
12. Vasıl Olmaz
13. Milk-i Bekadan Gelmişem

İlahiler – Gönül Pınarından - 2007

1. Ney Taksimi
2. Neyleyim Dünyayı
3. Mevlam Sana
4. Gece Gündüz
5. Mestu Hayranım
6. Gelin Gidelim
7. Saz Eserleri
8. Nur-i Cemali
9. Ömrün Bitirmiş
10. Yaylı Tanbur Taksimi
11. Canım Kurban Olsun
12. Şol Cennetin İrmakları
13. Ben Yürürem Yane Yane
14. Âlemler Nura Gark Oldu
15. Bağrımdaki Biten Başlar
16. Aşkın ile Âşıklar
17. Gaflet ile Hakkı
18. Gül Yüzünü

Edep Yahu,

Akustik Müzik-İsyanbul Organizasyon - 2008

1. Gani Mevlam
2. Edeb
3. Kabenin Yolları
4. Vardur Bizi Beytullaha
5. Hicaz İlleri
6. Merhaba Kabetullah
7. Muminin Kalbinde Beytullah
8. Medine
9. Mail Oldum
10. Sirri Tevhid
11. Giydim Hirkayi
12. Vasil Olmaz
13. Milk-ı Bekadan Gelmişem

Mevlananın Dilinden (Sevgiliden Hatıralar) ,

İstanbul Organizasyon -2008

1. Aşksız İçenin
2. Bahar Hasreti
3. Biz Güzeliz Sende Güzelleş
4. Can Bu Tenden Gitmedikçe

5. Can Var Can İçinde
6. Dili Kontrol Edebilmek
7. Dilsiz Dudaksız Sözler
8. Duy Varsa Gücün Eğer
9. Gel
10. Gül Bahçelerinde
11. İlkbahar
12. Seninle Ne Mümkün Beraberken Uyumak
13. Son Söz
14. Şimdi Yeni Şeyler Söylemek Lazım
15. Konuğum Bu Gece Sana
16. Ya Olduğun Gibi Görün

Ateşi Ask 1 (Şehnâz–Muhayyer),

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık - 2009

1. Şehnâz Tanbur Taksimi – Özata Ayan
2. Lâ mevcude İllâ Hu–Şehzâde Mehmet Seyfeddin Efn.
3. Yürük de İrmenler Gibi – Dede Efn.
4. Kerim Allah – Dede Efn.
5. Gubâr-ı Pâyine Almam–İzzettin Hümâyi Elçioğlu
6. Bana Bu Ten Gerekmez–Hafız Sadettin Kaynak
7. Zâhid Bir Ta'n Eyleme–Selahaddin Demirtaş – Acep hayran oldu

8. Muhayyer Geçiş Taksimi–Ud Bülent Selçuk
9. Cemalin hüsnüne–Hüseyin Sebilci–Muhayyer ylahi
10. şuride vü şeyda kılan–Zekâi Dede–Muhayyer ilahi
11. Toprakta yatacak teni
12. Muhayyer kürdi Geçiş Taksimi–Kemençe Sertaç Tezeren
13. Allah Diyelim Dâim–Selahaddin Demirtaş
14. Hak şerleri Hayreyle–Selahaddin Demirtaş
15. Düşeli Bu AşkIn Eline–Dede Efn.

Ateşi Aşk 2 (Suzidil–Neva),

Yapı Kredi Kùltür Sanat Yayıncılık - 2009

1. Suzidil Tambur Taksimi–Özata Ayan
2. Ey Padişah–ı Lemyezel–Selahaddin Demirtaş–Suzidil Cumhur
3. Gördükta O Rûy Üstüne–Hacı Hâşim Bey–Yürük semai
4. Yüce Sultanım–Zekâi Dede Efn.
5. şeha bu Benliği–Râsim Efn.
6. İsteyen Yârin
7. Âteşine Zened–Selahaddin Demirtaş–Durman Yanalım
8. Nevâ Geçiş Taksimi–Kanun Gökhan Çağlı
9. Bir ismi Mustafa–Savt–Nevâ
10. Hâlet ile–Eyyûbi Mehmet Efn. –Nevâ
11. N'oldu Bu Gönlüm–Nevâ

12. Vakti Seherde–Hafız Post–Nevâ
13. Cân ellerinden gelmişem–Bir tahta yaratmışsın–Muallim

Ateşi Aşk 3 (Bektaşî Nefesleri),

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık - 2009

1. Nev' eser Kemeçe Taksimi
2. Âlem Yüzüne Saldı Ziya– şeyh Hüseyin Baba
3. Hakdır Allah'ım
4. Güzel Aşk Cevrimizi–Hüseyin Sebilci
5. Hicaz Kanun Geçiş Taksimi
6. Safa Geldin–Hicaz Nefes
7. Önüme Bir Cebel Düştü–Hicazi–Uşşak Nefes
8. Seyrimde Bir Şehre Vardım–Ahmet Hatipoğlu
9. Hüseyini Ney Taksimi
10. Vücutum Şehrini–Hüseyini Nefes
11. Üksir-i Âzamdır–Hüseyini Nefes
12. Bülbül Olsam–Hüseyini Nefes
13. Dün Gece Seyrim İçinde–Hüseyini Nefes
14. Şükür Bizi Bu Meydane
15. Bak Vech-i Yâre ya Hây, Aynayı Tuttum Yüzüme –Cüneyt Kosal–

Ateşi Aşk 4 (Hicaz–Nikriz),

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık - 2009

1. Taksim
2. Ya Resullallah Bize Göre–Şikârizâde Şeyh Hacı Ahmet Efn.
3. Esmâ-i İlâhiyyede–Devr-i Hindi
4. Çün Doğup Tuttu Cihan
5. Hicaz Ara Taksim–Rebab M. Refik Kaya
6. Ey Âlemlerin Şâhi–Dede Efn.
7. Ey Garip Bülbül–Şeyh Ali Şir ü Gani Dede
8. Hiç Bulunmaz Akranı–Şeyh Hüsnü Efn.
9. Rûy-i Siyahım–Şeyh Ahmed Muhtar Efn.
10. Gelin Gidelim–Dede Efn.–Sofyan–Ey aşikan şeyh mes'ud Efn
11. Nikriz Geçiş Taksimi– Ud Sedat Başar
12. Mestâne-i Aşıkam–Zekâi Dede
13. Âşıklar Sadıklar–Zekâizâde Hafiz Ahmet Irsoy
14. Nikriz Ara Taksimi–Kanun Gökhan Çağlı
15. Hak Bir Gönül Verdi Bana–Ahmed Hatipoğlu
16. Ya Resullallah Cemâlin
17. İsteddiğimi Buldum–Muammer Dede
18. Ey Aşikan Ey Aşikan–Cüneyd Kosal

Ateşi Aşk (Hüseyini–Evic),

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık - 2009

1. Hüseyini Taksim–Rebab M. Refik Kaya
2. Ravzana Çün Yüz Süren–Lâtif Ağa
3. Varsam Bir Amile Sorsam–Balat Şeyhi Sünbülü Kemal Efn
4. Ehl–i Hakka Sıdk İle–Hüseyin Sebilci
5. Hayıf Benim Bunca Geçen Ömrüme
6. Zâhit Bize Tan Eyleme
7. Ey Risâlet Tahtını
8. Tedbirini Terk Eyle
9. Eviç Taksim–Ud Sedat başar
10. Bi Sultan er–Rifâi
11. Oldum Elem–i Cürm ile–Hafız Şevket efn.
12. Canım Kurban Olsun Senin Yoluna–Muzaffer Ozak
13. Benim Maksudun Âlemde–Zekâi Dede–Ferahnâk ilâhi
14. Mevlâm Senin Âşıkların
15. Gel Gel Yanalım
16. Tehi Sanman Siz Beni

İlahiyat–ı Kenan

1. Ya Rasullah, Ya Mahbube Rabbil Âlemin
2. Neye Beyhude Emekler Neye Bu Sa’y ü Emel

3. Canı Candır Hazreti Ahmed Muhammed Mustafa–Ehli Beyt
4. Kemeçe Taksimi
5. Öyle Bi Mahbuba Verdim Gönlümü Almak Muhal
6. Tambur Taksimi
7. Yar Elinden Aşk Meyin İçimsiz
8. Yoldaşım Gel Allah Diyelim
9. Şah İken Lâhuta Ey Aşk Sernigun Ettin Beni
10. Sen Bil Ki Musemması Munezzehdir Huda'nın
11. Nutku Şerif–Ö.tuğrul İnançer
12. Hak Süretidir Âlem–i İmkân ile Âdem
13. Kaside-i Bürde
14. Bir Nokta İdim Kıldı Beni Kamet–i Tuba
15. Ten–i Âdemdeki Can Bil Ki Ebeddir
16. Ud Taksimi
17. Kalbimin Levhinde Ancak Kamet–i Yar Elfi Var
18. Ben Ben İsem Canda Değil
19. Ney Taksimi
20. Ey Habib–i Muhterem, Lutf Et Şefaaat Kıl Bize
21. Kanun Taksimi
22. Neden Şevka Bu Nefesinden Reva Mı Bilmek Kıymet
23. Biçareyim Tevvesül Edecek Bir Amelim Yok

Ahmet ÖZHAN– Itri

2012

1. Nat Buhurizade MustafaItri Efendi
2. Neva Kar
3. Salât–i Ummiye
4. Segâh Tekbir
5. Segâh Yuruk Semai
6. Tambur Taksimi

Son Nebî,

Esen Müzik -2013

1. Es Selam Ey Ahmed–i Muhtar Olan Son Nebi
2. Senden Gelir Cevr–ü Cefa
3. Aşkın Kuluyuz Mevleviyiz Biz
4. Şehitlerin Serçeşmesi
5. Ey Gönül Bakma Cihâne
6. Zahid Bizi Tan Eyleme
7. Maksadı Âşıkların
8. Âlemi Sen Kendinin Kulu Kölesi Sanma
9. Senden Meded Senden Meded
10. Can Bula Cananını
11. Birlik Olalım

Meded Kıl Derdime,

Çınar Müzik -2014

1. Allah Rabbi
2. Allah Seni Yarattı
3. Hidayete Ermişiz
4. Hz Allah u Teâlâ
5. İlallah
6. Meded Kıl Derdime
7. Mevlam Sana Ersem Diye
8. Sensin Hakkın Habibi

Tende Canım,

Çınar – Müzik 2017

1. Aşkın Meyine Ben Kane Geldi
2. Bakıp Cemali Yâre Çağırırım Dost Dost
3. Bulan Özünü Gören Yüzünü
4. Can Yine Bülbül Oldu
6. Derman Arardım Derdime Derdim Bana Derman İmiş
7. Esmâi İlahiyede Bi Had Hünerim Var
8. Ey Garip Bülbül Diyarın Kandedir
9. Gir Semaâ Zikrile Gel Yane Yane Hu Deyü
10. Gönülleri Doldurur Erenlerin Halveti

11. Hakkı Seven Âşıkların
12. Her Neye Baksa Gözün Bil Sırrı Sübhan Andadır
13. Kandedir Cehl İle Zulmet Nefsi Subanındadır
14. Ol Cihanın Fahrinin Sırrına Kurban Olayım
15. Sevdim Seni Hep Varım Yağmadır Alan Alsın
16. Tende Canım Canda Cananımdır Allah Hu Diyen
17. Yine Dil Natını Söyler Muhammed
18. Zati Hakda Mahremi İrfan Olan Anlar Bizi
19. Çün Sana Gönlüm Müptela Düştü
20. Çıkıp Hüccac İle Gitmek
21. İnile Ey Dertli Gönül İnile
22. İster İsen Bulasın Cananı Sen

Best Of İlahiler ve Düetler,

Avrupa Müzik – 2016

- 1.Hak Bir Gönül
2. Demedim mi?
- 3.Bana Seni Gerek Seni ft Gülben Ergen
- 4.Durmaz Lisanım
- 5.Muhabbet Bağında ft Kubat
- 6.Uyan Ey Gözlerim
- 7.Yürük Değirmenler Gibi ft Serkan Çağrı
- 8.Allah Allah Şükren Lillah

2.4. Konya Şeb-i Arus Programları

Şeb-i Arûs veya Şeb-i Ur, ilki Farsça, ikincisi Arapça olan kelimelerle yapılmış bir terkiptir. Farsça bir kelime olan Şeb, 'gece'; Arapça bir kelime olan Urs, 'düğün', 'düğünde verilen ziyafet'; urs kelimesinden türetilmiş Arûs kelimesi ise 'gelin' demektir. Şeb-i Arûs (veya Şeb-i Urs) “gelin gecesi”, “düğün gecesi”, “gerdek gecesi” anlamlarına gelen; Hz. Mevlânâ'nın vefat gecesini ve bu gecenin yıl dönümlerinde yapılan töreni ifade eden bir Mevlevi terimidir. Bu gece, âşık sevgilisine, dost dostuna kavuştuğu için gerdek gecesine benzetilmiştir.

Mevleviler, Hz. Mevlânâ'nın eserlerinde, özellikle de gazel ve rubâilerinde açıkladığı ölüm anlayışına istinâden, onun vefât gecesini, dünyadan ayrılık gecesi olarak değil, Cenabıhakk'a kavuşma gecesi olarak nitelendirdiler. Bunun için de o geceyi Şeb-i Arûs olarak adlandırdılar ve törenler düzenlediler. Hz. Mevlânâ'nın vefatından sonra Şeb-i Arûs terimiyle adlandırılmasında Hz. Mevlânâ'nın “Bizim ölümümüz, ebedî bir düğündür” sözü ile oğlu Sultan Veled'in, “Âşıklara ölüm, düğündür” sözünün açık etkisinin olduğu düşünülebilir (Karaköse, 2019).

1. Kaç yıldır Konya'da düzenlenen Şeb-i Arus programlarına katılıyorsunuz?

“Hz.Mevlânâ bu topraklardaki herkes için çok güzel bir figürdür; bir gönül figürüdür. Bir İslâm, bir aşk figürüdür. O 'gel' çağrısı ile hemen beşerî seviyede de olsa her şeyi davet eder. Çocukluğumuzda benim babam, bu meselelere yüksek ilgili bir insandı. Ben ilahiyi, Hz. Mevlana'yı, Hazreti Yunus'u, Resulü Zîşan efendimizi, hepsini babamdan meşk ettim. Onun ilahileri ile büyüdüm. Sonra 1980 yılında Çinuçen Tanrıkörür abim, Bayâti Araban Ayini Şerifi Konya ayin yarışmasında birinci oldu. Yeni dönemlerde ayinler elde edersin diye 74 senesinde Rahmetli Sadettin Heper Hoca kendi meşkinde bulunan ayini şeriflerini toplamış. Konya Turizm Derneği Rahmetli Feyzi Halıcı'nın başında olduğu 50 tane ayini tespit edilip kitabı basılmıştı. Sonradan tabii konservatuvar yayınlarında olan ayinler de vardı onun içerisinde. Sonra da yeni dönem bestecilerinden de bir ayin yarışması açıldı.

Cinuçen Tanrıkörur'un tatil yaptığı bir yere gitmişim. Önüme büyük bir boyutta A5 kâğıdında bir not attı. Notu elime aldım, Bayâti ayini Şerif. Tesbit eden Çinuçen Tanrıkörur yazıyordu. Ben orada öğrendim bunu. Ondan beri o kadar çok meşgul ettik ki Bayâti Araban ayini şerifi, ben ezbere biliyorum. 1980 senesi içinde bu yarışma yapıldı. Bu yarışma için bestelemiştir. 'Bizim Bayâti Araban ayini şerifi, ayin birinci oldu yarışmada' dedi. Meydan göreceksen, sen de gel dedi. Hatta Tuğrul abi ile beraberdik. Onunla da Üsküdar Mûsikî Cemiyetinden tanışıyorlar. Tuğrul'da gelsin dedi. Siz de gelin dedi. 1980 senesinde mırîba çıktık. O gün bugün 37 senedir, bu aralık ayında idrak ettik. 37 senedir orada bulunma şerefine lütfu keremine eriştim. Allah işe yaradığı müddetçe de oraya hizmet etmeyi nasip etsin diye niyazım var. Ve ondan sonra her sene orada ayin okumaya başladı. Tabii insanlar otuz kişi içinden hep Ahmet Hoca sana bakıyorlar. Önceleri o küçük salonda icralar yapardık. Yüzüncü Yıl salonunun girişindeki, sağdaki küçük salonda yapılırdı. Önceden saz eserleri yaparlardı. Beşer'in sadece bir gösteri eğlence gibi yaklaşıldığında genel anlamda, özel irfanlı kişileri tenzih ederim gürültü, şakırtılar, patırtılar saz eserleri dinleniyor, dinlenmiyor, insanların da gözü üstümden düşmüyor. Ben de "İlahi okusam mı acaba?" dedim. İnsanların karşılamak anlamında şan şöhrat peşinde olmadan zaten fi sebüllah bir hizmettir bu. Evvela pek hoş karşılamadılar. Sanki bir adım öne çıkmak istediğimi düşünerek, sonra da neyse hadi bakalım, oku bakalım demeye başladılar. Öyle başladı. Alev gibi yaktı ortalığı. Ondan sonra bu hizmette benim için hayatımın orada geçirdiğim on gün yegâne bayramım oldu. O kadar haz aldığım sevdiğim bir on gün daha yok. Konya'daki o irtifaller ki Hazreti Mevlâna'nın yanında onun hoşgörüsü, tüm varlığını kaplıyor. Bu bana çok haz veriyor. O on gün bana yetiyor, o duygular içerisinde, ayrı repertuarlar içerisinde, her yıl gündemler oluşturmaya çalışıyoruz" (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

2. Her yıl aynı repertuar okunmuyor. Repertuarları neye göre belirliyorsunuz?

"Arabî ayların özelliklerine göre repertuarları yapıyoruz. Ramazansa, Ramazan ilahileri; Muharrem ise Kerbela ilahileri. Çeşitli bayram zamanlarına denk geliyorsa, onunla ilgili ilahiler, o işin irfanını ortaya koymaya çalışıyoruz. Dergâhı şerifte ilahi atılırken içinde bulunulan zaman diliminin irfanına göre ilahi atılır repertuvara. Yani Muharrem ayında kalkıp da Rebiülevvel ilahisi okunmaz. Okunursa bir şey olur mu, olmaz ama meselenin irfan'ı Arabî ayların İslam kültürü adını özelliklerini vurguladı. Meseleleri daha içten

algılayıp o tecrübe o irfanla günümüzü okuyabilme imkânı verir. Bize bu imkân Tasavvuf müziğinin en önemli görevciliği budur. Arabî ayın irfanı neyi icap ettiriyorsa onu tekrar etmek değil, onu tekrar şuurlandırarak insan kendi bünyesinde bugünün Kerbelası neyse Hüseyin'i duruş nasıl icap etmesi gerekiyorsa ona hazırlar. Yoksa 1400 sene öncesinde "vah Hüseyin, ah Hüseyin" diye dövmenin anlamı yok. Bugünkü Kerbela nedir, bugünkü Hüseyin'i duruş nedir, bunu bilmeyi ve ona göre yaklaşmayı yeniler, hadise budur. Tasavvuf müziği bunun için vardır, meselesi bulur. Yoksa "lay lay lom" değil. Yoksa Ramazan ilahisinin içerisindeki o güzelim anlamları bir kere daha şuurlandırarak Ramazan'ın kadrini kıymetini bilmek içindir. Onun disiplinine tam manası ile uyumaya gayret etmek bütün ayların özelliği Rebiülevvel ayında mesela Muhammed'i duruş nedir? Bu ilahilerle bunu anlatmaya çalışırız. Tövbe aylarında, tövbe ilahileri. Onun için bu repertuvarların hepsinin bir anlamı vardır. Tasavvufî hayat yaşam biçimidir ve bunlar meşk edildiği zaman maksat hâsıl olur. İşte Konya'da her sene Hazreti Mevlâna'nın, "Ben yaşadıkça Kur'an'ın kölesiyim, Ahmet'i muhtarın bastığı yerin tozunun zerresiyim". Ben ne kadar Kur'an'ın kölesiyim, ben ne kadar Kur'an'ın irfan'ı ve işaretini hayatımda biçimlendirmişim, ben ne kadar Muhammed'in ahlakıyla ahlaklanmışım? Eşyanın hakikatini, olayların hikmetini nasıl bir Muhammed'i bakışla bakabiliyorum? Tüm bunları çekmek lazım. Tasavvuf Mûsikisinde kasıt işte tüm bu söylediklerimdir. Tasavvuf Mûsikîsi ile uğraşanların alt yapısında bunlar olmalıdır." (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

2.5. Besteleri

Bestecilik yönünün çok kuvvetli olmadığını söyleyen Özhan mevcut bestelerin muhabbetten müteallik olduğunu ve icra yapmayı daha çok sevdiğini vurgulamıştır.

Özhan'ın yapmış olduğu çeşitli makamlarda 12 adet bestesi vardır. Bu bestelerin usulleri sofyan (7), düyek (2), raks aksağı (1), müsemmen (1), curcuna (1) ve makamları Hicaz (2), Eviç (1), Hicazkâr (1), Hüzzam (1), Kürdili Hicâzkar (1), Sabâ (1), Segâh (1), Hüseyini (1), Uşşak (1) ve Bestenigârdır (1).

Özhan bestecilik yönü ile ilgili ayrıca şunları ifade ediyor:

“Birtakım bestelerim var tabi ama öyle bir yönüm yok benim. Çok kudretli bir sestekâr değilim. Hakan Alvan gibi, Sami Özer gibi çok güçlü bestekârlar var. Onların eserlerini okumak bana çok daha büyük haz veriyor ve gurur duyuyorum. Hem de hakikaten meseleyi de biliyorlar, hâkimler. Benimkiler muhabbetten müteallik çıkmış eserler. Onları benim çalışma saham olarak kabul etmem. Kaç tane olduğunu bilmiyorum. Eviç, Hicaz, Hüseyini, Muhayyer, Suzinak ilahiler var, ama kaç tane olduğunu bilmiyorum. Bu ilahileri yazarken meseleye sadece tebessüm ile yaklaştığım bilinsin isterim. İcra konusunda ise; severek yaparım yorum yapmasını, icra yapmasını çok severim. Allah'a hamdii senalar olsun. Ama bu meselede çok iddialı olmadığımı söylemek isterim.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

Ahmet Özhan'ın besteleri aşağıda güfte adına göre sıralanmıştır:

HÜSEYNÎ İLÂHÎ

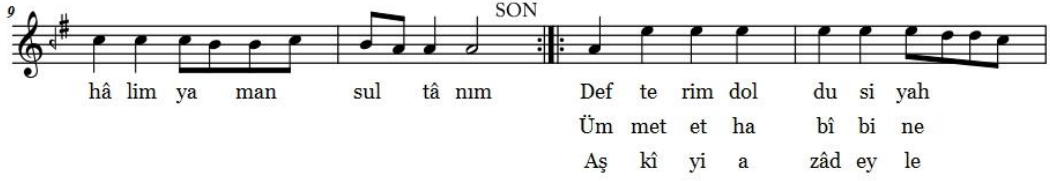
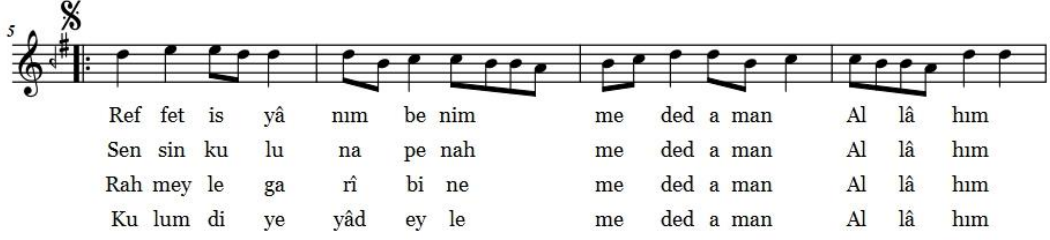
Affet isyânım benim...

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN

Güftekar: Muzaffer ÖZAK Efendi Hz. (Aşkî)

(Halvetiyye'nin Cerrâhiyye şübesi'nin 19. Postnişini)

Usûl: Sofyan

Affet isyânım benim hâlim yaman Allahım
Reffet isyânım benim meded aman Allahım hâlim yaman sultânım

Defterim doldu siyâh, amelim tek mil günâh
Sensin kuluna penâh meded aman Allahım hâlim yaman sultânım

Ümmet et habîbine, gönüller tabîbine
Rahmeyle garîbine meded aman Allahım hâlim yaman sultânım

AŞKÎ'yi âzâd eyle cemâlinle şâd eyle
Kulum diye yâd eyle meded aman Allahım hâlim yaman sultânım

*Not: Senyo okunduktan sonra 3. beyit okunup tekrar senyoya dönülür.
4. Beyit için de aynı tekrar yapıldıktan sonra eser tamâma erdirilir.

MUHAYYER İLÂHÎ

ÂLEMİ SEN KENDİNİN KÖLESİ KULU SANMA

Usûl: Sofyan

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN
Güftekar: Osman Hulûsî Efendi

Â le mi sen ken di nin kö le si ku lu san ma
İn cıt me sen kim se yi kim se ye in cin me hem

3 Sen Hak i çin â le min kö le si ol ku lu ol
Gü lwr yüz lü tat lı dil her a ğı zın ba lı ol

5 Nef sin he vâ sı i le mağ rur o lup al dan ma
Var lı ğın dan bo şal kim yok lu ğa e ri şe sin

7 Yü zü ne bas sın ka dem her a ya ğın yo lu ol
Sö zü nü ger çek söy le Hu lû sî nin di li ol

9 Sal lal la hu a lâ Mu ham med Sal lal la hu a ley hi ve sel lem

Âlemi sen kendinin kölesi kulu sanma,
Sen Hakk için âlemin kölesi ol kulu ol.

İncitme sen kimseyi, kimseye incinme hem.
Güler yüzlü, tatlı dil, her ağzın balı ol.

Nefsine hevâsı ile mağrûr olup aldanma,
Yüzüne bassın kadem her ayağın yolu ol.

Nefsine yan çıkıp da Kâbe'yi yıksan dahî,
İncitme gönül yıkma ger uslu ger deli ol.

Garazsız hem ivazsız hizmet et her canlıya,
Kimsesizin düşkünün ayağı ol eli ol.

Güneş gibi şefkatli, yer gibi tevâzûlu,
Su gibi sehâvetli merhametle dolu ol.

Allâh için herkese hürmet et de sev sevil,
Her göze diken olma sünbül ol gül ol.

Gökçek gerek dervişin sâmi yoksula bayâ,
Suçluların suçundan geçip hoş görtülü ol.

Varlığından boşal kim, yokluğa erişesin,
Sözünü gerçek söyle HULÛSÎ'nin dili ol.

UŞŞÂK İLÂHÎ

Arayı arayı bulsam izini

Usûl: Curcuna

Bestekâr: Ahmet ÖZHAN
Güftekâr: Yûnus Emre

♩

A ra yı a ra yı bul sam i zi
Hak na sîb ey le se gör sem yü zü
Bir mü bâ rek se fer ol sa da git
Nur ce mâ lin bir kez düş te sey ret

KORO...

ni câ nım İ zi nin to zu na
nü câ nım Dost Mu ham med câ nım
sem câ nım Kâ be yol la rın da
sem câ nım Dost Mu ham med câ nım

1. 2.

sür sem yü zü mü A man Al lah sür sem yü zü mü
ar zu lar se ni A man Al lah ar zu lar se ni
kum la ra bat sam A man Al lah kum la ra bat sam
ar zu lar se ni A man Al lah ar zu lar se ni

Arayı arayı bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü
Hak nasib eylese görsem yüzünü
Dost Muhammed cânım arzular seni

Bir mübârek sefer olsa da gitsem
Kâbe yollarında kumlara batsam
Nur cemâlin bir kez düşte seyretsem
Dost Muhammed cânım arzular seni

Not: Bu Nüsha 2008 yılında Fatih Koca tarafından yazılan nüsha dikkate alınarak yazılmıştır.

BESTENİGÂR İLÂHÎ

Aşkın ile âşıklar...

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN
Güftekâr: Yûnus Emre

Usûl: Sofyan

Aşkın i le â şık lar (Hû) yan sın yâ ra
sül Al lah içip aş kın şe râ bın (Hû) kan sın yâ ra
sül Al lah (Hû) içip aş kın şe râ bın (Hû)
kan sın yâ ra sül Al lah Şol se ni se
ven ki şî (Hû) ve rir yo lu na ba şı
şol se ni se ven ki şî (Hû) ve rir yo lu
na ba şı İ ki ci hân Gü ne şî (Hû)
sen sin yâ ra sül Al lah (Hû) i ki ci hân
Gü ne şî (Hû) sen sin yâ ra sül Al lah

Aşkın ile âşıklar yansın yâ Rasûlullah
İçip aşkın şerâbın kansın yâ Rasûlullah

Şol seni seven kişi verir yoluna başı
İki cihân güneşi sensin yâ Rasûlullah

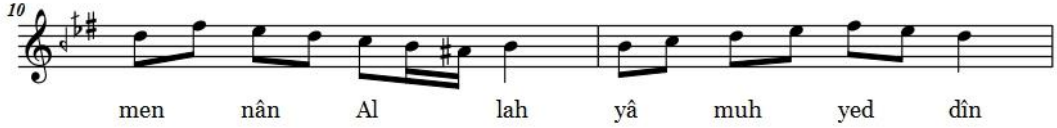
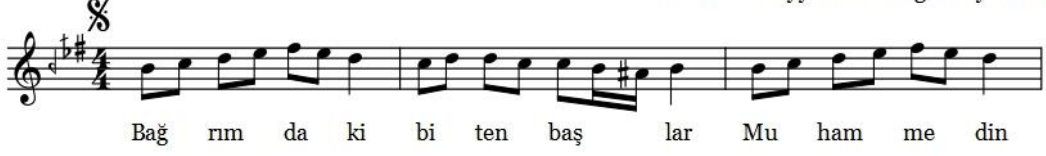
HÜZZAM İLÂHÎ

Bağrımdaki biten başlar...

Ustül: Sofyan

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN

Güftekâr: Seyyid Nizamoğlu Seyfullah Hz.

Bağrımdaki biten başlar
Muhammedin aşkındandır
Gözlerimden akan yaşlar
Muhammedin aşkındandır

Her sabah akşam yandığım
Âlemlerden usandığım
Çarh urup semâ' döndüğüm
Muhammedin aşkındandır

Sular gibi çağladığım
Yüreğimi dağladığım
Seherlerde ağladığım
Muhammedin aşkındandır

Dahledenler devrânıma
İrmediler seyrânıma
Kıydığım tatlı cânıma
Muhammedin aşkındandır

Görün SEYFULLÂH'ın kasdın
Sever ol Allah'ın dostun

Mesti:Mestlik, Serhoşluk

Sorarlarsa niçin mestin
Muhammedin aşkındandır.

Bu nüsha, 03.11.1984 Tarihinde, Cüneyd KOSAL Tarafından, Ahmed ÖZHAN'ın icrâsına uygun olarak 'Newyork'ta notaya alınmıştır.

SEGÂH İLÂHÎ

Bakıp cemâl-i yâre...

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN
Güftekâr: Niyâzî-i Mısri

Usûl: Düyek

Ba kıp ce mâ li yâ re Ça ğı rı ram
dost dost Dil ol du pâ re pâ re
Ni yâ zi nin di lin den
dil ol du pâ re pâ re Ça ğı rı ram dost dost
Ni yâ zi nin di lin den
ça ğı rı ram dost dost Sub hân Al lah sul tân Al lah
Han nân Al lah men nân Al lah
SON
yâ Muh yed dîn şey en lil lâh Gel dim o dost
yâ Ri fâ î şey en lil lâh
yâ Nû red dîn şey en lil lâh
yâ Cer râ hî şey en lil lâh
i lin den ko ka ko ka gü lün den

Bakıp cemâl-i yâre
Çağırırım dost dost
Dil oldu pâre pâre
Çağırırım dost dost

Geldim o dost ilinden
Koka koka gülünden
NİYÂZÎ'nin dilinden
Çağırırım dost dost

Bu nüsha, 18.11.1989 Tarihinde, Cüneyd KOSAL tarafından,
Türk Tasavvuf Müsîkisini Ve Folklorunu Araştırma Ve Yaşatma Vakfı'ndan alınan bir nüshaya uygun olarak yazılmıştır..

HİCAZKÂR İLÂHÎ

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN
(10.08.2018)
Güftekâr: Hasan Basri Taptık Baba
(Uşşâkî - İrşâdî / Bektâşî 1874 - 1949)

Usûl: Sofyan

Çar un sur i le mev lâ ken din iz hâr
Kur du bir pâ za rı kes ret a lan sa
Yet me yen ler bir li ğe kes ret iç re
ey le di Zâ tu es mâ vü sı fa tın
tan ken di Bil meyen ler gör dü mah luk
ol du gark Ki mi ni bül bül e dip zâr
dev ri le var ey le di Çok za man lar
bi len set tar ey le di Söy le yen de
ki mi ni hâr ey le di Bas ri yâ sun
dev ri le ol pû ta i aşk ta ya nıp
din le yen de ol du rur et me a cep
du bu câ mı teş ne gâ mı vah de te
Çok za man lar dev ri le ol
Söy le yen de din le yen de
Bas ri yâ sun du bu câ mı
pû ta i aşk ta ya nıp A ki bet in
ol du rur et me a cep Hem ke lim ü
teş ne gâ mı vah de te Nüş e den ler
sâ nı kâ mıl ol du ik râr ey le di
hem se mi' dir böy le et vâr ey le di
ol du huş yâr gay rı ağ yâr ey le di

Bu nüsha 11.08.2018 Tarihinde Hakan ALVAN tarafından, Ahmed ÖZHAN'ın icrâsına uygun olarak notaya alınmıştır.

HİCAZ İLÂHÎ

Dertli ne ağlayıp gezersin burda...

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN
(17.10.1997 Antalya)
Güftekâr: Yûnus Emre

Usûl: Sofyan

Dert li ne ağ la yıp ge zer sin bur
Yû nus se nin göz le rin de çok hâl
da ağ la tır sa mev lam yi ne gül dü
var Ö nün de uğ ra yıp ge çe cek yol
rür ağ la tır sa mev lam yine gül dü rür
var ö nün de uğ ra yıp ge çe cek yol var
Ni ce dert li kon du göç tü bu ra dan Al lah Al lah
Ge ce gün düz dur da mev lâ ya yal var Al lah Al lah
Ni ce dert li kon du göç tü bu ra dan Al lah Al lah
Ge ce gün düz dur da mev lâ ya yal var Al lah Al lah
Ağ la tır sa mev lam yi ne gül gü rür
Ağ la tır sa mev lam yi ne gül dü rür

Dertli ne ağlayıp gezersin burda
Ağlatırsa mevlâm yine güldürür
Nice dertli kondu göçtü burada
Ağlatırsa mevlâm yine güldürür

Dâ'im Hakk'a cemâlini dile dur
Zikr ile mevlâyı dilden anadur
Kahrı kime ise lûtfu onadır
Ağlatırsa mevlâm yine güldürür

Bu dert benim mûnisimdir yarım
Arşa çıkan benim âh ü zârımdır
Seni ağlatan lutf ıssı kerîmdir
Ağlatırsa mevlâm yine güldürür

Sevdâya salma şu garib başını
Akıtır gözünden kanlı yaşını
Kerîmdir onarır kulun işini
Ağlatırsa mevlâm yine güldürür

YÛNUS senin gözlerinde çok hâl var
Öntinde uğrayıp geçecek yol var
Gece gündüz dur da mevlâyâ yalvar
Ağlatırsa mevlâm yine güldürür

KÜRDİLİHİCAZKÂR İLÂHÎ

"Hak kulundan intikâmın yine abdiyle alır"

Bestekâr: Ahmet ÖZHAN
(09.12.2008 - Konya)

Güftekâr: Bahri Baba (1572)
(Nakşi - Melâmî.Bursa Bahriyede
İbn-i Handan Ağa Zâviyesi Şeyhi)

Usûl: Müsemmen

Hak ku lun dan in ti kâ mın yi ne ab diy
le a lır (SAZ) Hak ku lun dan in ti kâ mın
yi ne ab diy le a lır (SAZ) Bil me yen il
San ma on suz
mi le dün nü o nu ab det
Bah ri yâ â lem de bir çöp
di sa nır (SAZ) Bil me yen il mi le dün nü
dep re nir San ma on suz Bah ri yâ â
o nu ab det di sa nır (SAZ) Her i şin hâ
lem de bir çöp dep re nir
li kî Hak dır ab de lin den iş le nir (SAZ)
Her i şin hâ li kî Hak dır ab de lin den
iş le nir (SAZ)

Hak Kulundan İntikâmın yine abdiyle alır.
Bilmeyen ilm-i ledünnü onu abd etdi sanır.

Her işin hâlikî Hakdır, abd elinden işlenir.
Sanma onsuz Bahriyâ âlemde bir çöp deprenir.

EVİÇ İLÂHÎ

Maksadı âşıkların...

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN

(04.06.1991)

Güftekar: Hâşim

Usûl: Raks Aksağı

Mak sa dı â şık la rın hik me ti yez dâ n o lur
Fâ nî vü cûd dan ge çen vah det e vi ne gö çen
Meş he di câ nı gö ren â lî a ba ya i ren

5 hik me ti yez dâ n o lur Mat la bı der viş le rin
vah det e vi ne gö çen Mâ ri fet â bın i çen
â lî a ba ya i ren zev ki te vel lâ sü ren

9 mes le ki î mân o lur mes le ki î mân o lur
dâ i mâ zük rân o lur dâ i mâ zük rân o lur
kan ber i sul tân o lur kan ber i sul tân o lur

13 Mâ ri fe te â r i den gül şe ni ni
Â de mi bil â de mi nef ha i Hâk
Nû ri ha kî kat e ğer Hâ şî me it

16 hâr i den gül şe ni ni hâr i den
dır de mi nef ha i Hâk dır de mi
se e ser Hâ şî me it se e ser

19 mür şî di in kâr i den tâ bî i mer
Bil me yen â dem de mi mat lû bu şey
Kâ fi re kl sa na zar maz hâr ı î

22 vâ n o lur tâ bî i mer vâ n o lur
tân o lur mat lû bu şey tâ n o lur
mân o lur maz hâr ı î mân o lur

Bu nüsha Cüneyd KOSAL tarafından, 07.06.1991 Tarihinde, Ahmed ÖZHAN'ın icrâsına uygun olarak notaya alınmıştır.

HİCAZ İLÂHÎ

Usûl: Sofyan

Maksadı âşıkların...

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN

(12.06.1991)

Güftekâr: Hâşim

§

Mak sa dı a şık la rın hik me ti yez
Fâ nî vü cud dan ge çen vah det e vi
Meş he di câ nı gö ren â lî a bâ

4

dân o lur Mat la bı der viş le rin
ne gö çen Ma' ri fet â bin i çen
ya i ren Zev ki te vel lâ sü ren

7

mes le ki î mân o lur mân o lur
dâ i mâ şük rân o lur rân o lur
kan ber i sul tân o lur tân o lur

10

Mâ ri fe te âr i den gül şe ni ni
Â de mi bil â de mi nef ha i Hâk
Nûr i ha kî kat e ğer Hâ şî me et

13

hâr i den Mür şî di in kâr i den
dır de mi Bil me yen â dem de mi
se e ser Kâ fi re kıl sa na zar

16

Tâ bî i mer vâ n o lur vâ n o lur
mat lû bu şey tân o lur tân o lur
maz hâr ı î mân o lur mân o lur §

19

Hu mev lâm hu mev lâm hu mev lâm hu mev lâm

Bu nüsha, 07.06.1991 Tarihinde Cüneyd KOSAL tarafından, Ahmed ÖZHAN'ın icrâsına uygun olarak notaya alınmıştır.

SABÂ İLÂHÎ

"Meded kıl derdime dermânım Allah"

Bestekâr: Ahmed ÖZHAN
Güftekâr: Yûnus Emre

Usûl: Düyek

Me ded kıl der di me der mâ
nm Al lah
Ki sen sin câ nı ma câ nâ
İ riş tir der di me der mâ
nm Al lah
nm Al lah
Ki sen sin câ nı ma câ nâ
İ riş tir der di me der mâ
SON
nm Al lah Ti mâr ey le
nm Al lah
ba na ben dert li ol dum

Meded kıl derdime dermânım Allah
Ki sensin cânıma cânânım Allah

Yüzüm karasına bakma ilâhî
Bağışla suçumu ğufrânım Allah

Timâr eyle bana ben dertli oldum
İriştir derdime dermânım Allah

Bu miskîn YÛNUS'un Günâhı çokdur
Günâhından kıl af Rahmânım Allah

Bu nüsha, 10.07.1993 Tarihinde, Cüneyd KOSAL tarafından, Ahmed ÖZHAN'ın icrâsına uygun olarak notaya alınmıştır.

2.6. Sinema Filmleri

Ahmet Özhan on sekiz yaşında şöhret olmuş ve hayatı boyunca hep gündemde kalmıştır. İlk meşhur olduğu dönemlerde, o da dönemin gereği olan sinema ve dizi filmleri çekmiştir.

1. Özellikle gençlik dönemlerinizde, meşhur olmanızla birlikte sinema filmleride çekmeye başladınız. Daha sonrasında da sizin birkaç tane dizi filminizi izledik. Sinemaya ne zaman başladınız ve kaç film çektiniz?

“Dünyanın her yerinde meşhur olmuş şarkıcılara film çevirdiler. Filmde meşhur olmuş insanları, halkın daha yakından görmesi için show yaptırırlar, şarkı söyletirler, daha interaktif bir ilişki kurmak için o konumu, o popüleriteyi yapmak için ne lazımsa kullanırlar. Benim filmlerim de Hacı Arif Bey, Hafız Yusuf Efendi ve Aliş ile Zeynep haricinde diğerleri aşağı yukarı bu anlamdadır.

Çocuğumu istiyorum, Bak Yeşil Yeşil, Çaresiz, Küçük Bey, Gönülden Gönüle olmak üzere beş tane film ve üç tane televizyon dizisi. Sinema sanatı ayrı bir konudur, cefâsı çekilmesi gereken eğitimi alınması gereken A'dan Z'ye kameranın önünden arkasına meselenin tam algılanıp sonra sosyal devinim içerisinde neyi dinlendirmenin doğru olacağını seçerek bir amaca yönelik bir şey yapmak gibi bir tarzımız olması lazım. Ama sinema insanları, her türlü oynamayı bir sanat olarak da algılayıp her şeyi yapabilirler. Ben kendimi sinema sanatçısı olarak görmedim. İşim ile alakalı olarak zaten tasavvuf müziği ortaya çıktıktan sonra bu meselelerden vakit ayıramadım, uzaklaştım, çok daha fazla farklı kullanabilirdim ama mesaim benim tasavvuf müziğine yöneldiği için Cenabıhak nasip etti ve bıraktım bu işleri.” (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).

2.7. Yetiştirdiği Talebeler

1. Yetiştirdiğiniz öğrenciniz var mıdır? Bu konu ile ilgili neler söylersiniz?

“Öğrenci yetiştirme anlamında 80'lerin başından itibaren tasavvuf müziği konserlerinde, konservatuarlarda talebe olan çocuklar, onlar bizim koromuzu teşkil ediyorlardı. Onlar benimle büyüdü, şimdi 50 yaşına geldiler. Vakıfta 44 sene oldu. Yanımızda bir sürü

öğrenci vardı. Zakir, Zakir Başı olanlar oldu, meşkler de bizden istifade eden. Burada izlenir, özenerek, bizden örnek alarak onlarca, yüzlerce öğrenci yetişti.

Bir gün vakıfta bir çocuk oturuyor. Bana bir şey söylemek istiyor ama yanaşamıyor:

–Gel bakayım, dedim, gel tanışalım, dedim.

–Ahmet hocam, dedi, siz olmasaydınız ben var olurum ama başarılı olamazdım. Ne okul bitirebilirdim ne de muvaffak olabilirdim.

–İlk defa tanışıyoruz, nasıl bir dokunmuş olabilirim ben senin hayatına?

–Beni Amerika'ya yolladılar, okumam için, orada bir uyum zorluğu yaşadım, sıkıntı fakat bir şekilde sizin ilahi kasetleriniz geçti elime, onları dinlediğim zaman çocuğa ninni söyler gibi o kadar rahatladım ki hayata adapte oldum. Amerika'da okulumu bitirdim, meslek sahibi oldum. Onun için size minnettarım.

Birtakım siyasi sebeplerle dışarı kaçmış, seksenlerden bahsediyorum, dışarı gitmiş insanlar camiyle cemaatle alakası olmayan insanlar yurtdışında olunca anasını babasını hatırlar. Cami avlusunda benim kasetimi görmüş, almış, gitmiş, onu dinlemiş, namaza başlamış. Niçin gitmiş oralara, nelere dönüşmüş? Bunun gibi onlarca, yüzlerce hadiseye rastladım, birçok insan Allah razı olsun dinimizi, diyanetimizi bize hatırladınız diyerek... Ben bunların karşısında ağlamaktan başka bir şey yapamadım. İnşallah onlar Ahmet Özhan'dan görünenin, Cenabıhak olduğunun farkına varıp teşekkür ederler. O'na yönelirler. Hepimiz Cenabıhakk'ın kullarıyız. Ancak ve ancak Cenabıhakk'ın muradını açığa çıkarmakla mükellefiz. Bilinçli olursa insan, halifeliğini yaşar.

Tasavvuf Mûsikîsinin özündeki mana, Tevhid olmak itibariyle bu derece yakın uğraşan insanları, netice itibariyle 'İkra' meselesini doğru tespit edip o şekilde hayata bakmaları lazımdır. Yoksa bu tamamiyle ya beşerî bir meşgale ve yahutta, Allah muhafaza, geçim vesilesi haline gelir, bu insanın zaafıdır. Olabildiğince meseleyi Allah rızası için yapma taraftarı olmak lazımdır. Küçük bir hikâyecik anlatayım:

Dönem, 1970'lerin başı, Ahmet Özhan olmuşum, gazinolarda kocaman Ahmet Özhan yazıyor. Tuğrul Bey bana: 'İyi, güzel, şimdi sen ne iş yapacaksın? Tamam, bunların hepsi güzel de sen ne iş yapacaksın? Ki sen bu sesi çalışarak mı edindin? Bu bir vergi, Allah'ın vergisi, o zaman Cenabıhakk'ın tamamen bediyyat olarak sana lütfetmiş olduğu yeteneği senin yine aynı şekilde Fîsebilillâh, Allah adına insanlara sunmandır, sunman gerekir.' dedi. *Tasavvuf Mûsikîsi programı istendiği zaman bir ücret konusu olmaz. Kim çağırıyorsa makul olan bir şeyi içine sindirmesi gerekir. Muzaffer Efendim Hazretlerine gençliğinde birisi, 'Babam için bir hatim okur musunuz?' demiş. 'Okurum.' demiş. Sonra mübarek hatmi okumuş. Çıkarmış bir miktar bir şey vermiş o kişi. Almış, koymuş kenara ve o adama: 'Bak ben bu hatimi şu kadar zamanda okudum, sen o kadar zaman içerisinde Kuran-ı Kerim değil, mahreci haruf değil, talimin hiçbir özelliği değil, medlere dikkat etmek değil, hiçbir şey değil. Bunların hiçbiri değil. Sadece o kadar 'Aaaaaaa' diye bağıracaksın bana' demiş. 'Yapabilir misin, bağırarak mısın, bağırmayacaksın şimdi.' 'İşte Hocaefendi filan' demiş o adam. Hoca da ellerini açmış ve 'Ya rabbel âlemin, okumuş olduğum hatm-i şerifi babamın ruhuna hediye eyledim kabul eyle.' demiş. Herşeyin bir yakışanı var, yoksa şu kadar vermezsen, Allah'ın kelamını okumam değil, yakışmak diye bir şey var, orada usul yakışanı yapmaktır. Bu tasavvuf müziği meselesi için de aynıdır. Karşı tarafın akıllı, izanla, bir şey takdir etmesi gerekir." (kişisel iletişim, 13 Ocak 2018).*

BÖLÜM 3

AHMET ÖZHAN HAKKINDA YAPILAN MÜLAKATLAR

Ömer Tuğrul İnançer Ahmet Özhan'a yoldaşlık eden, onu belki de herkesten iyi tanıyan, Özhan'ın ağabeyim dediği ve çok özel anlar paylaştığı bir dostudur. Bu başlıkta kendilerini ilk sırada tercih etmemizin sebebi de budur. Türk Tasavvuf Mûsikîsi Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfında yapmış olduğum mülakatta İnançer, Ahmet Özhan'ı şöyle anlatıyor:

3.1. Ömer Tuğrul İnançer ile Yapılan Röportaj

1. Ahmet Özhan'la elli yıllık dostluğunuzu ve muhabbetinizi bilmekteyiz. Ahmet Özhan'la nerede ve ne zaman tanıştınız?

“Bendeniz Bursa Mûsikî Cemiyetinde, lise çağlarında Türk Mûsikîsine başladım. Ama rejim bize bağlama yerine mandolin, kaval yerine pan flüt çaldırırdı. Sesim kalın olduğu için ortaokuldaki mûsikî hocam beni, öğretmenler derneğinde Batı müziği almaya zorlamıştı. Bu arada Hamdi Daner'den üç sene Batı müziği eğitimi aldım. Fakat özellikle hocama 'Bu mûsikî iyi hoşta, beni anlatmıyor.' deyip, ondan sonra derse gelmeyeceğimi söylemiştim. Babam rahmetli çok otoriter bir zattı. Mektep ve karne notları çok önemliydi, başka şeylerle meşgul olmamı hiç istemezdi. Ortaokulda voleybol oymamama bile çok kızmış ve bıraktırmıştı. Ama dedem rahmetli çatpat anlardı. Evimizde namaz kılınır, kuran okunurdu. Öyle bir hayat vardı. Dedemin arkadaşları hocalar vardı. Mesela çok tertipli dersler olmasada ben İsfahan makamını Bursa'da Yeşil Camii İmamı Kadri Efendi amcadan öğrendim. Daha sonra dedem göçmeden, bestekâr mûsikîşinas Tahir Karagöz, hocası Sadettin Kaynak vefat edince Bursa'ya geldi. Hicaz'ı, Nişabur'u Tahir Karagöz'den öğrendim. Bizim mahallemizde camimiz bir fabrikanın kumaş deposuydu ve malesef harap olmaya yüz tutmuştu. Dedemin önderliğinde tamir oldu ve kullanılabilir hale geldi. Diyanet kadro vermediği için mahallelinin topladığı hediyelerle imam ve muezzin tutulurdu. Orada Tahir abinin önderliğinde ben de müezzinlik yaparken, daha mûsikîyi öğrenmeden Nühüft durak öğrenmiştim. Bursa Mûsikî Cemiyetinde daha metodik öğrenmeye başladım. Bursa Mûsikî Cemiyeti'nin hocası Erdinç Çelikkol, Emin Ongan hocanın talebesi idi. O zaman

mumlu kâğıda çok güzel nota yazardı. Teksir notalar vardı. Üsküdar Mûsikî Cemiyetine pazar günü teksir basar. Sonra Bursa'ya dönerdik. Emin Ongan'la öyle tanıştım. Annem İstanbul'lu olduğu ve anneannem İstanbul'da oturduğu için bir ayağım zaten İstanbul'daydı. 1965 yılında Üsküdar Mûsikî Cemiyetine girdim. Rahmetli Emin Hoca tanıdığı için imtihan yapmadan aldığı birkaç kişiden biriyim. Hukuk fakültesinde okuyorum bi yandan. O dönem eski binanın yerine belediyeden arsa tahsis edildi. O işlerle ben uğraşıyorum. Binayı cemiyet yapacak, arsayı belediye verecek ve 25 sene sonra belediyeye devredilecek tarzında biz yaptırıyorduk. 1967 yılında yeni binaya geçtik. Cumartesi günleri, nota, nazariyat, edebiyat ve meşk olmak üzere dört ders yapılırdı. Bir cumartesi günü kapı çalındı. Bende koşturmayı ve hizmet etmeyi çok severdim, kapıyı açtım. Genç, yakışıklı, güler yüzlü bir delikanlı geldi. 'Ben Emin Ongan hocayı görmek istiyorum.' dedi. Öyle herkes göremezdi hocayı. 'Siz kimsiniz, kim gönderdi?' dedim. 'Beni Reçep Bilgiç gönderdi.' dedi. Reçep Ağabey, Bursa Merinos fabrikasında çalışır ve dayımın arkadaşı idi, bende Emin Hoca da tanırđık. 'Reçep ağabey ise, gel o zaman.' dedim. İşte o gelen Ahmet Özhan'dı. Yani Üsküdar Mûsikî Cemiyeti'nin kapısını sene 1967 ve bir sonbahar cumartesi günü Ahmet Özhan'a ben açtım.

Ben Bakırköy'de anneannemin yanında kalıyordum, Ahmet'de Pangaltı'da ablasının yanında oturuyordu. Kayseri'de hem mûsikî, hemde işçilik yapan Mustafa Bozyer Emin hocadan sonraki hocamız Şeref abi, onlarda karşıda oturuyordu. Cemiyetten çıkınca hep beraber karşıya geçerdik. Oradan bir meşrep yakınlığı oldu ve biz Ahmet'le aramızda dört yaş olmasına rağmen nedense çok samimi olduk. Onun askerliğine kadar devam etti bu. Sonra ben Şişli'de bir iki üniversite arkadaşıyla oturdum. Ahmet'te Şişli'de oturmaya başladı. O ara ayrıca komşulukta başladı. Askerden sonrada Mehmet Paşa apartmanında otururdu. Bende hemen yakınında oturdum ve o samimiyet 1974 yılına kadar sürüp gitti. Sonra onun cemiyet bitti. Gazinoya başladı o dönem. Bizde bazen teşvik olsun diye Bebek'te iken yanına giderdik. Elli bir senedir dostuz." (kişisel iletişim, 11 Temmuz 2018)

2. Tasavvuf Mûsikîsi ile siz ve Ahmet Özhan nasıl tanıştı? Sizleri bu manada en çok kimler etkiledi?

"Emin hoca, eser geçerken bir eseri okur, bilemediğimiz zemini ya da nakaratını okurdu. Bir iki kulağı iyi arkadaşımıza okutur idi. Onların içinde Ahmet de vardı. Sesi zaten çok

güzeldi. 1974 yılında, 'Bu mûsikînin bir başka itici iç dinamiği olması lazım, bu kadar büyük bir sanat, sanat olsun diye yapılmaz, birşey var.' dedim. Amir Ateş cemiyetten arkadaşımız ve ağabeyimiz idi. Onu vasıtasıyla Halil Can'ı tanıdım. Neyzenbaşı Sadettin Heper'i tanıdım. Onlardan dini mûsikî meşk etmeye başladım. Ve Muzaffer Ozak'ı tanıdım. O zamanlar dernek olan bu vakfa gelmeye başladım.

Ahmet babasından, ailesinden kaynaklı olarak namazlı, abdestli idi. Bizim insanımız insanları kategorize etmeye meraklıdır. Bir adam sanatçı ise kesin sarhoştur, içki içer ve namazla, niyazla alakası yoktur. Varsada şarkıcı olamaz. Öyle şey olmaz. Ahmet 1980'de hacca gittiği zaman, 'Sen buraya ne yapmaya geldin?' diye soran hacılar vardı. Eskiden hanendelerin çoğu muezzindi. Tanburi Ali Efendi, Sultan Abdülaziz'in imamı mesela. İsmail Dede Efendi sarayda müezzindi mesela. Dedenin torunu Rıfat Bey Miralay ve Sermüezzın Enderun'da hoca aynı zamanda. Bunu anlamıyor şimdiki ahali.

Bu dernekte Enderun usulü teravîh namazı kılınıyordu. 'Seni bir yere teravihe götüreceğim.' dedim. 1974 yılında buraya teravîh namazı kılmaya geldik. Ahmet o Enderun işini, o teravihi görünce daha sık gelmeye başladı. Burada pazartesi günleri mûsikîmeşk, perşembe günleri ise, o mûsikî meşkinin tasavvuf folkloruna intibakı, tatbikatı yapılırdı. Meşklere gelmeye başladı. Rahmetli kitapçı Selahattin, Albay Selahattin Bey, Yarbay Zühtü Bey ve Süleyman Ergüner'in oğlu Ulvi Ergüner. Burada ilahi meşk etmeye başladık.

Bu arada İstanbul Festivali'nde rahmetli Nejat Eczacıbaşı'nın organize ettiği programlar başladı. Ahmet klasik eserler okumaya başladı. Birgün Muzaffer Efendi o konserlerden birine geldi ve "Birgün ilahi okuduğunuz için, devlet size maaş verecek" dedi. Daha hiçbir şey yok ortada. 1980 yılında Aralık ayında rahmetli CinuçenTanrıkörur, o da cemiyetten ağabeyimiz, onun Bayati Araban ayını Paris'te bir ödül kazandı. 1980 Aralık'ta Cinuçen beyin ayını okunacak ve bizi çağırırdı. Benim meşk ettiğim, Konya'ya gitmeden 3 gün önce Ankara'ya gittik. 3 gün 3 gece bizi uyutmadı, kendi okudu. Biz iştirak ettik, o çaldı, biz dinledik. Bayati Araban ayını üç günde ezberledik Ahmet'le ve Konya'ya gittik. Gidiş o gidiş, hala gidiyoruz. Tabii ki o zaman ben de çalıyordum, ayin okurdum. Ahmet ayin okurdu ve birkaç sene halîle çaldı. Güzel halîle çalar. Yani halîle çalmak iki tane demiri birbirine vurmak değil. Ahmet gerçekten güzel çalar. Enstrüman çalmak ayrı bir

yetenektir. Bütün vurmali sazlar için geçerlidir. Bunu saz gibi çalmak lazım, onun için değer bilmek lazım. Neyse sonra o zamanlar ahaliyi topladı kapalı spor salonuna, rahmetli Edip Seviş vardı. O çıkar biraz rebâp çalardı. Sonra Edip abi yaşlanıp çalamaz olunca, 45 saz çıkıp, biraz saz eseri çalınmaya başlandı. Sonra dendi ki 'Niye ilahiler olmasın.' Ahmet ilahi okumaya başladı ayin bitince. Bu arada 1982 idi galiba, Egemen Bostancı bir müzik faaliyeti tertiplede. Üç bölümden oluşuyordu. Klâsik Tasavvuf, günün şarkıları, klasik müzik. O zaman Klasik Türk Müziği Beşlisi sazları Doğan Ergin ve arkadaşları. Onlarla Ahmet okuyacaktı. 2. bölümde daha kalabalık bir saz, tasavvuf müziği sahneye çıktı. 3. bölümde de Selçuk idare ediyor. Zamâne müziği, günün müzikleri, popüler müzik. Yani bu ses getirmeye başladı. Tasavvuf müziği diye bir tabir olmaz ama Tekke lafzını kullanmayacağımız için Tasavvuf müziği olarak isimlendirdik. Doğru bir tabir değildir ama mecburiyetler karşısında bunu böyle söyledik." (kişisel iletişim, 11 Temmuz 2018).

3. Tarihi Türk Müziği Topluluğu'nun kurucularındansınız ve uzun yıllar müdürlük görevi yürüttünüz. Bu topluluğun kuruluş süreci hakkında neler söylersiniz?

"Rahmetli Yıldırım ağabey Namık Kemal Zeybek'ii kna ederek bakanlığa bağlı, biraraya toplanamayan ben, Ahmet ve bizim yakın arkadaşlarımızdan oluşan bir ekip oluşturulmak istendi. Yıldırım abiden İstanbul'a has bir grubun oluşturulması istendi. İçinde Mehter olacak, Tasavvuf olacak, Klasik olacak. Ama Namık Kemal Bey onunla olmayacağını düşündü. Fakat biz ısrar ettik, bunun altyapısı hazır, bunu yapalım dedik. Ve bir kararname ile Tarihi Türk Müziği Topluluğu adıyla, 1991 yılında topluluğu kurduk. Beni müdür yaptılar. Ahmet ile olan konserlerimiz de korist çocuklar var. Kimi konservatuvar talebesi. Çocukların hepsi imtihana hazırlandılar ve bunları imtihan ettik. Hatta Kültür Bakanlığı İstanbul korosunda rahmetli Dr. İrfan Doğrusöz vardı. O da jüri üyesi. Sualleri soruyoruz dedi ki; 'Hiç yakası açılmadık notayı veriyoruz, direkt güfte ile oku diyoruz, zor iş' dedi. İrfan abi şöyle dedi. 'Böyle imtihan olur mu? Çok zor bu imtihan'. Ben de ona; 'İrfan abi, biz iş yapmayacağız, kendimize iş aramıyoruz. Ahmet buradan aldığı bir maaşı gazinoda bir günde alır, bende avukat olarak devletin verdiği paradan daha çok para kazanıyorum. Biz burada başka bir şey yapacağız. Onun için başka topluluklara ve kurumlara benzemeyecek Böyle olacak, bunu becerebilen gelecek bize' dedim. 'Tamam, siz bilirsiniz' dedi. Öyle zor bir imtihan yaptık.

Fakat iktidar değişti. Fikri Sağlar bakan oldu, imzalamıyor. Tasavvuf bölümünün atamaları yapıldı, mehterin atamaları yapılmıyor. 'Siz tekke geziyormuşsunuz' dedi. Ben çok toksözlü bir adamım. 'Biz tasarımı yapacağız sayın bakanım, bostan halinde öğrenilmez bu müzik, Tekke'de öğrenilir' dedim. 'Ayrıca biz koroya kendi adamımızı toplamadık. Böyle olduğunu söylüyorsanız sizin takdir ettiğiniz bir jüri, bizi imtihan yapsın ve kazanmış arkadaşlarımızı tekrar imtihan etsinler. Bizim verdiğimiz puandan daha aşağı puan verirse evvela ben, daha sonra Ahmet ve daha sonra o arkadaşlar istifa eder. Ama öyle olmaz ise siz istifa eder misiniz? İftira atıyorsunuz. Biz başka adamlara benzemeyiz' dedim. Fena kavga ettik ve bizim açılış konserimiz Yıldız Hasbahçede oldu. Hilalli bayrak çıkınca deli oldu. Çünkü ne yazık ki üç hilalli bayrağı Milli Hareket Partisi'nin zannediyor. Hayır, o milletin malıdır. Milli Hareket Partisi ayrıca almıştır. Fakat yanında ilkokul öğretmeni; 'Fikri ne güzel iş yaptın, Allah senden razı olsun' deyince döndü Fikri ve ön yargısını kırdı. İspanya'ya giderken, Amerika'ya Türk gününe giderken bizi de götürdü. Dönüşte İspanya'ya gittik. İspanya'da bize özel bir yemek yanında birkaç bakan arkadaşı filan bizide aldı, sevdi bizi. Samimiyetimizianladı. İspanya'da bir konser verdik, anlayanlar görüyor. O zaman ki İspanya kültür bakanı ciddi bir gitarist, iyi bir adam, geldi tebrik etti bakanı 'Ne güzel korunuz var' deyince iyice bizi sevmeye başladı. O topluluğa Yıldız Sarayı Valide Sultan Konağı tahsis edildi. İlk olarak bizim katta 2 oda var. Sonra merdiven ama üçüncü katı var ama yok yıkılmış, kullanılır değil. Soğuk. Biz oraya özel kalorifer tesisatı yaptırđık. Birgün ben içerideki odada bürokrasi ile uğraşırken içerde meşk ediyorlar bozuk sesler geliyor. Başka kanun mu var acaba diye gittim. Baktım Cüneyt Kosal çalıyor. Mümkün değil, çünkü hoca dametronom şaşmaz. Hoca akort olmadan, Emin Hoca stüdyo girmezdi. Cahit Peksayar, Cüneyt Kosal. Cahit abinin tansiyonu vardı, bekleyeceğiz Cahiti derdi. Cahit çıkacak öyle Cüneyt abi mutlaka olacak mümkün değil falso ses basması. Öyle soğuk ki parmaklarına hâkim değil, tele basacağını başka yere basıyor. Paydos dedim, eziyet mi dedim, böyle meşk olmaz dedim. Çok zorluklar çektik, sonra bulunduğumuz, şu anda da restorasyonu devam eden binayı bulduk. Bu bina Sultan Aziz zamanında yapılmış. Sütçü Mazhar ağanın binası. Yanıbaşından E-5 geçiyor. Köprü yapılacağı zamanı istimplâk etmiş karayolları, fakat plan gereği çatının bir buçuk metre ilerisinden geçiyor yol. Bu binayı ne yapacağız biz dedik. Turizm Bakanlığı'na devredelim demişler. Turizm ve Kültür bakanlığı birleşince kültüre devre etmişler. Türk ocağına tahsis etmişler, Atom Enerjisi Kurumuna tahsis etmişler. Bir sürü tahsisler ve en sonunda harap

bir bina. Biz burayı adam ederiz dedik ve ettik.1993- 1994 gibi girdik oraya, başladık çalışmaya. O arada kimsenin yapmadığı işler yaptık.” (kişisel iletişim, 11Temmuz 2018).

4. Çok güzel projelerde ürettiniz? Ne tür projeler yapıldı acaba?

“Padişah bestekârları yaptık, kendimizin geliştirdiği projeler yaptık, Anadolu evliyaları yaptık, Çanakkale yaptık bunların hepsi özel projelerdi. Bu arada 1998 yılında Yapı Kredi Bankası mıydı hatırlamıyorum Güldeste yaptık. Orada Türk tekke mûsikîsinin şaheserleri icra edildi. Ve hala üstüne yapılmış değildir. O bir ayrı çalışmaydı, onun o çalışmanın da itici gücü iç dinamiği Rahmetli Safer Dal Efendi idi. Muzaffer Efendi de Sefer Efendi de bu vakıfta kendilerinin de bestelediği besteleri olan, mûsikîyi bilen kişilerdi. Emin Ongan, Rakım Erkutlu gibi değil ama seyir bilen adamlar oldukları için klasik manada kötü eserleri yoktur.Bugün5-6 bin civarında bir tasavvuf müziği külliyatı varsa bunun yüzde yetmişini Sefer Efendiye borçluyuz. Bir eseri tespit edebilmek için o eski bilmem teyplerle Karamürsel'in bir köyüne gittiğini biliyorum. Hiç seyahati sevmeyen bir adam olmasına rağmen, ‘Oğlum bunların modası geçti, ne yapıyorsun bunları’ diyenin gönlünü alabilmek için 4-5 defa evine gidebilen, yemek yemeyi seven bir üstadıdır. Bir durak alabilmek için Konyalı da yemek ısmarladığını bildiğim; bu şekilde çalışan, bu eserlerin teyptennotaya intikalinde Aslan Heptur ilk çalışmayı başlattı; ama Cüneyt Kosal yüzde 98 yapmıştır.

Ahmet ile aile dostluğumuz da vardı. Çünkü benim eşim de cemiyette onun ablası. Ahmet eşinden ayrıldığı zaman pek evinde de oturmadı. Geldi benim evimde yattı, yani çok birlikte olduk. Onun kızının doğum günüyle benim oğlumundoğum günü aynı mesela. O kadar yakınız. Ahmet Özhan çocuklarının isimlerini ben koydum, ben evlendirdim şimdiki görevlerimiz gereği birbirimize başka türlü davranıyoruz ama kendi kendimize kaldığımızda sadece ağabey der. Ben her yerde Ahmet derim. Tabii bu demin arz ettiğim mûsikînin içdinamiği, tasavvuf müziği nerde, Tasavvufun kendi nerede bunu araştırırken de Muzaffer Efendi ile karşılaştık ve gece sabahlara kadar sohbet ederdik.

51 senelik dostluk, hatıralarla hem olduk artık biz. Muzaffer Efendi bile bir yerde gördüğü zaman bizi ‘Edi ile Būdü geliyor’ dermiş. Bütün seyahatlerde birlikte kaldık. Dünyanın her yerine aşağı yukarı gittik, hep birlikte kaldık.

Türk mûsikîsi üslup, usul mûsikîsidir. Emin Ongan hocadan böyle öğrendik. Ses güzelliği diye ahalinin başka bir isim veremediği ahvaleses güzelliği değildir, okuma güzelliğidir. Bizim hocamız boru sesli, çok çirkin sesli bir hocaydı, Ahmet dâhil, Bekir abi dâhil, Emin hoca kadar güzel şarkı okuyan yoktu. Ses Ahmet ve Bekir hoca da vardı ama üslup okuyuş Emin Ongan da vardı.

Bir gün Bekir ağabey İzmir'de stüdyoda kayıt yaparken biz de Ahmet'le onu dinliyoruz. Hayranız Bekir hocaya. Emin hoca geldi. 'Ne yapıyorsunuz burada' dedi. 'Bekir abiyi dinliyoruz' dedik. 'Sen dinle' dedi bana. Ahmet'e döndü ve 'Daha iyi okumazsan hakkımı helal etmem' dedi. Ama örnek gösterdiği Bekir abiydi. Çıtası çok yüksekti. Bekir abiyi de pek kimseyi de beğenmezdi Emin Hocaama, emin olun okuması Emin Ongan'ın Bekir Sıtkı'dan daha güzeldi. Ama Neva'nın üstüne çıkamazdı, sesi dardı." (kişisel iletişim, 11Temmuz 2018).

5. Ahmet Özhan'ın geleneksel icradaki yeri ve dini mûsikîye katkıları hakkında neler söylersiniz?

"Ahmet meydan gördüğü için güzel okur. Yani Tasavvuf Mûsikîsinin aslında mustakil bir mûsikî türü olmayıp, meselabando müstakil müzik yapmaz. Bando bir törene, bir kıtaya, geçişe eşlik ettiği zaman bir anlam kazanır. Resmigeçitte eşlik ettiği zaman bando seni coşturur. İşte Tasavvuf Mûsikîsi de bir Tasavvuf ekolü, ayini yapıldığı zaman Ahmet bunu bildiği için güzel okur. Radyo sanatçılarının notadan meşk ettikleri gibi değil. Allah rahmet eylesin Ahmet Hatipoğlu'nun katkıları unutulmaz bu konuda. Lâkin onun korosu ilahiyi nota gibi okur ama Ahmet ilahiyi ilahi gibi okur. Ahmet bunu bildiği için en güzel ve tek güzel okuyan adamdır. Bu bir katkı ise Cumhuriyet tarihinde Ahmet Özhan kadar bu mûsikîye katkı sunan bir ikinci adam daha yoktur. Ahmet Özhan bu işin zirvesidir. Zirveyi zorlarsanız zirvalarsınız. Bazıları zirvalıyor. Çeşitli sazlar koyarak zirvaladılar. Güya şirketler yaptırdı, gençler sevsin diye ama gençler sevsin diye aslından taviz verirsek aslı kalmaz. Yarının orta yaşlısı, öbür günün ihtiyarı değil mi gençler. O zaman aslı nereye gidecek, sevecekse insan aslından sevmesi lazım. Öyle bir hayat tarzı yaşamadığımız için bugün böyle bir icra tarzını sevmek kolay değil. Çünkü mûsikî hayatın aks etmesidir. Nasıl hayat yaşarsanız sanatınız öyle olur. Dağdaki yaşayan adamın Hüseyini'si ile ovada yaşayan adamınki farklıdır. Ahmet özellikle müziği Emin Hoca'dan öğrendiği için doğru

okumuştur ve yakası açılmamış eserleri okuyup günyüzüne çıkarmıştır. Mûsikî ilmi böyle olması lazım. Ahmet hiç ukalalık yapmamıştır. Ahmet nasıl meşk ettiyse öyle okumuştur. Çünkü bir ilahiy devranda okursanız başka olur, kıyamda okursanız başka olur. Mesela kıyam sahadan başlar orada senkop gerekmez. Ama zikri idare edenin ayak vurmasına müsaade etmek için senkop kullanmanız lazım. Senkopu kullanıldıktan sonra mutlaka bu hareketi verir. Fransa'da konser verirken Fransızlar tasavvuf müziği okunduğu zaman 'Ya bize ne oluyor, sallanıyoruz' diye sormuşlar. Kendi kendilerine sallanmaya başlamışlar. İşte bunu Ahmet yapar, hemde çok güzel yapar. İşte bu, dile gelmeyen notaya yazılmayan yaşamdır. Bunu Ahmet bilir, bu çok önemlidir. Bir de arz ettiğim gibi hiç yakası açılmamış eserleri günyüzüne çıkarmış, okumuştur. Bunu sahnede okumak, salonda oturan insanlara dinletiyor olabilmek ayrı bir maharettir. Münir Bey'in ilk defa yapmış olduğu gibi, insanların karşısında konser programları düzenlemesi gibi. Ahmet, tasavvuf müziğini insanların karşısında, salonlarda konser programlarında söyleyerek tasavvuf müziğini sevdirmiştir ve öncüsüdür. Bir de o kadar meşhur bir adamın çıkıp ilahi okuması, tasavvuf müziği okuması insanların ilgisini çekmiştir ve Ahmet bunu hiçbir zaman gayri samimi yapmadığı için her iki tarafta da tesir etmiştir. Hem o kadar şöhret, pış pış sahibi olup, hem bu kadar mütevazı olmak herhalde başka bir adamda görülmüş bir şey değildir. O halide başka türüdür. Bestelerinin tesirinde de Sefer Efendi'nin tesiri çoktur. Ahmet Özhan'ın 'Affet İsyanım Benim' isimli eseri, Hereke'den dönerken Sefer Efendi ile beraber yaptıkları bir bestesidir." (kişisel iletişim, 11 Temmuz 2018).

3.2. Hakan Alvan İle Yapılan Röportaj

1. Ahmet Özhan'ın dini mûsikîye katkıları nedir? Siz bu konuda neler söylersiniz?

"Ahmet Özhan Bey'in dini mûsikîye katkıları deyince, ilk önce aile yapısına bakmak lazım. Annesi eski İstanbul kültürü ile büyümüş, Beşiktaş'ta yetişmiş köklü bir İstanbul ailesine mensup. Babası Balkan göçmeni bir beyefendi idi. Ahmet Özhan Bey böyle bir ailede büyüyor. Babasının dindar bir kimliği var. Tasavvuf kültürüne meyilli, Tasavvuf kültürünü bilen bir zat olarak tanıdık kendisini. Ahmet Özhan küçüklüğünde, o yıllarda ki tüm Türk vatandaşları gibi TRT radyosu dinlemektedir. TRT radyosu o tarihlerde belli bir miktar

Türk sanat müziği, belli miktar Türk halk müziği ve belli miktar da Türkçe sözlü hafif batı müziği denilen ve belli miktarda klasik batı müziği yayınları yapıyor. Herkes gibi radyo dinlemesinin yanında kendiside mûsikîye karşı çok meraklı ve kabiliyetlidir. Dolayısıyla kulağı Türk Mûsikîsine, Türk mûsikîsinin tüm çeşitlerine ve uluslararası müzik diyebileceğimiz müziklere aşina. Babası küçük yaşlarda kendisine ilahiler söylemiş. Hatta Ahmet beyin sesinden babasının okuduğu ilahilerde notaya alınmıştır. Babası evde Kur'an okuyan, ilahiler okuyan otoriter geleneksel Türk aile babası formatındadır.

Böyle bir aileden sonra İstanbul Belediye Konservatuvarını bitiriyor. O tarihlerde konservatuvarda Osmanlı bâkiyesi birçok hocanın olduğunu görüyoruz. Sebahattin Volkan, Nevzat Atlığ gibi hocalar. Aynı yıllarda Emin Ongan'ın hocalığını yaptığı Üsküdar Mûsikî Cemiyetine devam ediyor. Dolayısıyla Türk müziğinin bütün seslerini kulağına, gönlüne iyice nakşediyor. Üsküdar Mûsikî Cemiyeti yıllarında tanıştığı Tuğrul İnançer Beyefendi sayesinde de eski İstanbul dergâhlarından kalma birçok zevatla tanışıyor. Bunların ev meşklerine, evlerde yapılan meşklere katılıyor. Aynı tarihlerde Muzaffer Ozak, Safer Efendi gibi Tasavvuf Mûsikîsine büyük hizmetler etmiş, Tasavvuf kültürü içinde yetişmiş insanlarla da tanışıyor. Böylelikle Türk Sanat müziği alanında tüm Türkiye'de zaten tanınıyorken, hem de kapalı devre ortamlarda dini mûsikî ile büyük bir yakınlık kuruyor.

1970'li yıllarda sonra Muzaffer Efendi, Sefer Efendi ve Tuğrul Bey ile olan yakınlığı münasebetiyle İstanbul Karagümruk'teki eski Cerrahi tekkesi, Cumhuriyet döneminde de Türk Tasavvuf Mûsikîsi ve Folklorunu Araştırma Vakfı olarak faaliyet gösteren bu vakıfla buluşuyor ve burada mûsikî faaliyetlerine devam ediyor.

1945'li yıllardan itibaren kaybolmakta olan tasavvuf müziği derinliğimizi tekrardan diriltmek üzere canla başla çalışan Safer Efendiye yakın bir gönül birlikteliği kuruyor. Safer Efendi 1940'lı yıllardan itibaren makara teyplerle Osmanlı'dan kalma eski zâkirler, hâfızlardan yüzlerce ilahi derliyor. 1980'li yıllardan sonra ise Cüneyt Kosal'la tanışıyor ve yirmi-otuz yıldır topladığı bu ses kayıtlarını Kosal notaya alıyor. Cüneyt Kosal'dan öncede bu ses kayıtlarından bazılarını Ahmet Özhan notaya alıyor. Ahmet Özhan tasavvuf müziğinin tam merkezinde bulunuyor. Bu ses kayıtları notaya alındıktan sonra 1980'li yıllardan itibaren bu vakıfta Ahmet Özhan riyasetinde meşkler başlıyor.

Aynı yıllarda rahmetli Turgut Özal'ın yönettiği Türkiye'de bu faaliyetler biraz daha rahat yapılmaya başlanır. Ahmet Özhan bu yıllarda kendi çaba ve gayretleriyle o güne kadar olan popülerliğinde kullanarak Türkiye'de ilk defa tüm halka açık Tasavvuf Mûsikîsi konserleri vermeye başlıyor ve o tarihlerden sonra Türkiye'de Tasavvuf Mûsikîsi diye bir sanat yolu, bir kulvar açılıyor. Bu kulvarı açanlar perde önünde Ahmet Özhan ve arkasında Safer Dal ve Cüneyt Kosal'dan başkası değildir. Safer Dal derliyor, Cüneyt Kosal notaya alıyor ve Ahmet Özhan'da sahnede konserler veriyor. Bugün bu üçlünün açmış olduğu bu kulvarda yüzlerce, binlerce kişi faaliyet gösteriyor.

Ahmet Bey'in dini mûsikî ile ilişkisi ve oluşumunun bana göre görünen kısmı budur. Birde Ahmet Bey'in küçüklüğünden beri Tasavvuf ilmine, Tasavvuf kültürüne bağlılığında çok önemlidir tabii. Tasavvuf bildiğiniz gibi Kur'an ve Hz. Peygamberin insanlara anlattığı hakikatlerin derinlemesine, içsel bir yolculukla öğrenilmesine denir. Ahmet Özhan'ın gönlü hakikatle meşgul, hakikati arayan ve keşfetmeye meraklı bir yapıdadır. Ahmet Bey ömrü boyunca hem müzikal sahada hem de gitgide yükselen bir kişilik olarak kendini geliştirmiştir. Ahmet Bey'in ilahi söylerken okuduğu sözlerin manalarını da bildiği, onları gönlünde hissettiğini düşünürüm ben. Onun yetişme tarzı, birlikte olduğu kişiler ve kendi ruh dünyasının güzellikleri bir araya gelince hem müzikalite açısından mükemmel bir sanatçı hem de Tasavvuf Mûsikîsinin mana boyutunda da bütün inceliklere vakıf bir kişilik oluşuyor. Ahmet Özhan bu alanda yeri doldurulmayacak bir sanatçıdır. Kendisi bu sahada yüzlerce eseri seslendirmiştir. Kasetler, cd'ler, TV programları yapmıştır” (kişisel iletişim, 8 Ekim 2018).

2. Sizce icra anlamında Ahmet Özhan'ı farklı kılan nedir?

“Tasavvuf Mûsikîsi eserlerinin büyük bir kısmı dergâhlarda yapılan zikirlerle eşlik etmek maksadıyla bestelenmiştir. Geleneksel yapıda bu eserler eski tabirle goygoy'lu yani müzikal eseri okurken ritmik vurguyu sesle yapma şeklindedir. Yani melodiyi okurken ritmik yapıya da vurgu yapılarak okunur idi. Bu vurgular aynı zamanda zikir yapan kişinin zikrini kolaylaştırır. Ahmet Özhan bu gelenekteki goygoy'lu okuyuşu öğrenmiştir fakat bunu sahneye taşırken popüler Türk sanat müziği icracılığının verdiği farklı bir naiflikle biraz dönüştürmüştür. İnsanlara daha hoş gelebilecek bir şekilde zikir ve dergâh kültürünü tanımayan ama Türk müziğini bilen geniş halk kitlelerine okuyuşuna goygoy tekniğini

biraz daha gizleyerek yapmıştır. Mesela Ahmet Özhan konserleri dinlerken insanlar farkında olmadan zikir yapma ihtiyacı hisseder. Başını, vücudunu sallamaya başlar. Ahmet Özhan ilk defa bunu başarabilmiş icracılardan biridir. Ahmet Özhan geniş halk kitlelerine tasavvuf müziğinin geleneğinden kopmadan ama biraz daha onların anlayabileceği bir şekilde güncelleyebilmiştir. Ahmet Özhan'ın tasavvuf müziği icracılığında teknik olarak yaptığı en önemli ve başarılı değişim ve dönüşüm budur.

Şahsım adına söyleyecek olursam 30 yıldır hem vakıfta bulunmam hem de Ahmet Bey'in teşvikleriyle birçok beste yapmaya gayret ettim. Ahmet Beyde bunları 30 yıldır okumuştur. Onunla olan gönül birlikteliğimizin ürünleridir bunlar. Eğer Ahmet Bey bunları konserlerde, kaset ve cd'lerde okumasaydı bende bu kadar beste yapmaz idim herhalde. Ahmet Özhan bir vitrindir ve bu eserleri geniş halk kitlelerine ulaştırmıştır. Buyüzyıllarda mûsikîmizin ve kültürümüzün bu kısmına Ahmet Özhan'dan daha çok hizmet etmiş ve katkı sağlamış birisini ben tanımıyorum. Kendisine Allah'tan hayırlı, uzun ömürler dilerim” (kişisel iletişim, 8 Ekim 2018).

3.3. Enes Ergürer ile Yapılan Röportaj

1. Ahmet Özhan'ın icracılığı ve dini mûsikîmize katkıları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

“Milli ve manevi değerlere sahip bir ailenin ferdi olarak dünyaya gelmiştir. Babasının vazifesi sebebiyle küçük yaşından, gençlik yıllarına kadar süren zaman diliminde farklı farklı şehirlerde bulunmuştur. Bu manevi değerlere sahip olmanın en estetik yönü olan mûsikîyide yine aile ortamında meşk etmiş, özellikle babasından meşk ettiği ilahileri daha sonraki yıllarda notaya aldırarak repertuvarımıza kazandırmıştır.

Ahmet Özhan'ın sanat hayatı, mûsikîyi ciddi olarak tahsili çok genç yaşlarda, derneklerle, cemiyetlerle başlıyor. Daha 18 yaşında çok gençken ilk sahne tecrübesini yaşayarak profesyonel oluyor. Bu manada baktığımızda 1968-2018 çoğumuzun yaşından fazla olan bir süre sahne üzerinde bu mûsikîye bu kültüre hizmet etmiştir.

Ahmet Özhan yetiştiği dönem itibariyle, bugün ki manada bildiğimiz konservatuvarın olmadığı bir dönemde yetişiyor. O devrin konservatuvarları dernekler tabii. Oralardan meşk usulü ile yetişiyor ve çok iyi bir temel alıyor.1968 yılında sahneye çıkabilecek seviyede bir konuma erişiyor. Tabii burada şunuda söylemek lazım, o dönemler bazı mefhumların, bazı ortamların dejenere edilmediği, deforme edilmediği saygın, seçkin ortamların hayatını sürdürdüğü dönemler. Dolayısıyla on sekiz yaşında bir çocuğun sahneye çıkması, bugün on sekiz yaşında bir çocuğun sahneye çıkması ile eşdeğer değil. O zamanki insanların beğenisi, seçiciliği bugün ki ile kıyaslanmayacak kadar yüksek bir seviyede. Çıkıpta harcı âlem işler yaparak sahne almıyor Ahmet Özhan. O zamanın gazinosu çok elit bir kesme hitap eden, insanların müzik zevklerini tatmin etmek için gittikleri yerler. Gazino kültürü, o bahsettiğimiz yüksek kültürden bugün ki süflî kültüre geçişin çok bâriz bir gayri ihtiyârî bir cümlemiz vardır bunu ifade eden o da şudur; eskiden insanlar Ahmet Özhan'ı dinlemeye giderlerdi, şimdi ise falan şarkıcıyı seyretmeye gidiyorlar. Evvelden insanlara mûsikî dinlemeye ve müptela oldukları sanatkârları dinlemeye giderlerdi. Gazinolar bunun önemli merkezleri idi. Öyle yüksek bir kültür vardı ki amiyane tabirle müşteri ile sanatçı arasında bir yakınlaşma, aynileşme olurdu. Sanatçılar eskiden(Ahmet Özhan'dan dinlediğim bir hatıradır) falan kişi geldiyse ,‘ O Uşşak sever, Uşşak okuyalım, falan kişi Hicaz sever, Hicaz okuyalım” gibi bu kadar yakınlaşacak, tanışacak, dinleyicisi ile sanatkârın içiçe olduğu bir ortam ve anlar.

Tabii fasıl mûsikîsi ayrı, solistlerin icra ettiği mûsikî ayrı idi. Her ikisinde ayrı tiryakileri vardı. Ahmet Özhan bu kadar yüksek seviyeli ortamlarda, gözünüzün içine bakarak ezberden icra ederdi. Böyle insanlar içinde on sekiz yaşında bu işe başlamış olmak onun kalitesi ve seviyesinin yüksekliğini ifade için önemli bir kriterdir. Ayrıca şunuda ifade etmek gerekir; elli yıl gibi bir süre, yani yarım asır. Bu yarım asır boyunca gündemde kalabilmiş, sanatıyla varolabilmiş bir isimden bahsediyoruz. Bu tamamen bir donanım neticesinde olur. İnsanların bu günümüz popüler kültürde nasıl meşhur oldukları malum. Çoğunun bir meseleyle gündeme gelmek mecburiyetleri vardır. Ahmet Özhan hiçbir zaman buna muhtaç olmamıştır. Her zaman sanatı ile gündemde olmuştur. Tabii ülkemizin geçtiği evrelerde, her birinde Ahmet Özhan'ın da etkilendiği ve etkilediği zamanlar vardır. Mesela bizim mûsikîmizin gericilik olarak kabul edildiği bir dönemde, Ahmet Özhan bunun bayraktarlığını yapmış, daha da gericilik olarak kabul edilen tasavvuf müziğinin özellikle en önemli ismi olmuştur. Burada şunu özellikle ifade etmek lazım; yaptığı işlerle dinleyicisi

tarafından bilinir, takip edilir bir pozisyonda idi ama maalesef baskın medya bu tarafı görmezden gelmiştir. Mesela Albert Holl Londra'da dünyaca ünlü bir konser salonudur ve orada çıkmak çok önemlidir. Dünya üzerindeki en prestijli konser salonlarından biridir. Ahmet Özhan bu sahneye çıkmıştır ve maalesef Türkiye'de bunun haberi yapılmamıştır. Şu da önemlidir; Ahmet Özhan piyasa şartlarına hiçbir zaman mağlup olmamıştır. Magazine kendisini malzeme etmemiştir. Şöyle ki; Türk sanat müziği dinleyicilerinin beğenilerinin değişmeye başladığı ve piyasanın değişip başka şeylerin dayatılmaya çalışıldığı bir dönemde Ahmet Özhan bu piyasadan çekilmiştir. Kendi özel taliplilerine özel ortamlarında ulaşmaya devam etmiştir. Fakat o eski kalitesini kaybeden Sanat müziği sektöründen kendini çekmiştir. Bu manada Ahmet Özhan için şu tarifi yapmak mümkündür zannediyorum: Ahmet Özhan zamanı çok iyi okuyabilen bir sanatçıdır. O zamanın gerekleri neyse onu çok iyi yerine getiren bir sanatkârdır. Piyasanın başka şeyleri istediği dönemde buradan kendisini çekmiş ve ehli tarafından bilinen, birtakım kişilerin gericilik ya da 'öcü' diye tasvir ettiği, mûsikîmizin en önemli bölümü olan dini mûsikîyi sahneye taşımıştır. Aslında tekke mûsikîsi dediğimiz mûsikîyi. Bu konserler öyle bir hal almış ki, bunlar Klasik Türk müziği konserleridir, klasik devirden başlayıp güncele kadar gelen bir konser repertuarıdır. Bu konserlerin bir bölümü olarak dini mûsikî repertuarı başlamıştır. Daha sonra yoğun talep ve ilgiden repertuarın tamamen dini mûsikîden oluştuğu bir ortama dönüşmüştür. Bu açıdan bir öncülüğü vardır. Türkiye'de tasavvuf müziği, tekke müziği, dini müzik deyince ilk akla gelen Ahmet Özhan'dır. Aynı Münir beylerden, Alaaddin Beylerden, Bekir Beylerden sonra hem duruşuyla, asiltavri ve üslubuyla ilk akla gelen isim olmuştur.

Ahmet Özhan sadece Türkiye'de değil dünyanın birçok yerinde, gitmediği yerleri saymak daha kolay olur belki, bu kültürü taşımış, omuzlamış ve oralarda mûsikîmizi temsil etmiş bir sanatçımızdır. Kendisinin klasik manada icralarının yanında gittiği bölge ve ülkelerin müzik ekipleri ile birlikte konserler icra etmiştir. Kendi sazlarının yanısıra senfonik yapıların içerisinde de yer almıştır. Bu orkestraların içinde hem kendi şarkı ve ilahilerini icra etmiş hem de onların eserlerini okuyarak bu yönde evrensel bir sanatçı olduğunda ortaya koymuştur. Ahmet Özhan Türk müziği icrasında önemi bir yere sahiptir” (kişisel iletişim, 2 Ekim 2018).

2. Siz çok uzun yıllardır Ahmet Özhan'ın yanındasınız. Tasavvuf mûsikîmize katkıları nedir diye sorsak neler söylersiniz?

“Tasavvuf müziğinde pek çok eser yokolmaya yüz tuttuğu bir zamanda Safer Dal Efendi hazretleri tarafından binbir naz, niyâz ve ricâlarla kaydedilmiş eski teknoloji ile. Zamanla bu eserler notaya alınmış ve bundan sonraki aşamada da bunlar hayata geçmiştir. Ahmet Özhan'ın asıl büyük hizmeti işte orada başlar. Ben küçük yaşlardan beri kendisinin yanında olma şerefine ulaşmış biri olarak şahidi olduğum hadisedir. Geceler boyu, saatlerce yeni yazılan notalar üzerinde hiçbir icrası olmayan kaybolmaya yüz tutmuş eserler sabahlara kadar okunur kasetlere kaydedilirdi. Bu uzun yıllar sürmüştür yani yakası açılmamış 80-90 eser Safer Efendi riyasetinde okunur, Ahmet Özhan ile bunları tabiri caizse kan ter içinde okurlardı. Bu yıllarca devam etti ve bunun neticesinde eserler kayda alınmanın yansıra, Yapı Kredi Yayınlarından çıkartılmış olan Ateş-i Aşk ve daha sonra Kültür Bakanlığı tarafından çıkarılan İrfan-ı Aşk gibi cd'lerde değerlendirildi. Bunun yanında Ahmet Özhan'ın şefliğini yaptığı İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu'nun da repertuarını oluşturdu ve bunlar uzun yıllar boyunca çeşitli sahne ve etkinliklerde okundu. Böylece bu kadim repertuarımızda kurtarmış olduk. Bunların hem notaya alınması ve hem de kayıt altına alınmasında emeği çok çok büyüktür. Tabi değinmeden geçmek olmaz; Ahmet Özhan bestecilik yönünde olan bir sanatçımızdır. Onun tasavvuf müziği alanında besteleride vardır.

Sonolarak Ahmet Özhan icraları, besteleri, duruşu ve hatta o güzel Hacı Arif Beyleri, Hafız Yusuf Efendileri ile bizim sanat hayatımızın en önemlisidir. Unutulmayacak sanatçılardan biridir. Kendisinin uzun yıllar gönlümüzü miraç ettiren o sesiyle, sahnede olmasını niyaz ediyorum. Cenab-ı Allah'tan kendisine sağlıklı uzun ömürler dilerim. Bana bu şansı verdiğiniz içinde teşekkür ederim.” (kişisel iletişim, 2 Ekim 2018).

3.4. İhsan Özer ile Yapılan Röportaj

1. Ahmet Özhan'la uzun yıllar çalışan, birlikte olan bir sanatçı olarak Sayın Özhan'ın dini mûsikîmize katkıları ve geleneksel icra alanındaki yeri hakkında siz neler söylemek istersiniz?

“1925 yılında yürürlüğe giren tekke ve zaviyelerin kapatılması ile ilgili yasa ile bu tarihe kadar faaliyetlerini sürdüren çeşitli tarikatların zikirlerine eşlik eden müzik formları genel itibarı ile kesintiye uğramıştır. Bu kurumlarda, amacı sadece zikre eşlik etmek için kullanılmaya başlayan müzik hem insanın ruh âlemine katkı hem de zikre katılanların birlik ve beraberliğini sağlamak için çok önemli bir öge olmuştur. İşte, kâmil insan yetiştirmek için eğitim veren bu kurumlar, buralarda yetişen çok önemli besteciler sayesinde çeşitli formlarda, çeşitli eserler ortaya çıkarmaya vesile olmuşlardır. Her biri bir amaç taşıyan bu müzik formlarının bazıları çeşitli şekillerde günümüze kadar gelmiştir. Türk müziği literatüründe tasavvuf müziği ya da tekke müziği de denilen bu türde, Naat, Durak, Salât-ı Ümmiye, Telbiye, Temcit, Münâcaat, Tevşih, İlahi, Mîrâciye, Mevlevî Âyini gibi formlar, İstanbul Belediye Konservatuvarı Neşriyatları ya da özel kişiler tarafından notaya alınarak günümüze kadar gelmiştir.

Tekkelerin kapatılması ile bu müziklerin icraları doğal olarak son bulmuş ya da çok azalmış ve sadece bu mekânlarda yaşamış olan kişiler, hafızalarında kalanları diğer kuşaklara aktarabilmişlerdir. Çeşitli kaynaklar sayesinde günümüze ulaşan zengin bir tasavvuf müziği repertuarı, uzun süre arşiv ve hafızalarda ortaya çıkmayı ya da tekrar keşfedilmeyi beklemişlerdir.

Çok önemli bir kültür hazinesine sahip olan Türk müziğinin, klasik repertuarı yanında tasavvuf müziği repertuarı da çok önemli bir yer tutmuştur. Bu repertuarın bazı eserleri sadece cami ya da evlerde yapılan Mevlid gibi ortamlarda icra edilmiş, daha geniş halk kitlelerine ulaşamamıştır.

İşte Türk müziği sanatçılarından Ahmet Özhan, tasavvuf kültürünü yaşamış çok değerli üstaplardan aldığı bilgiler ve eğitim sayesinde bu konuda kendini geliştirerek çok önemli bir birikime sahip olmuştur. Bu birikimini çeşitli vesilelerle klasik, neoklasik, popüler müzik performanslarının yanında, küçük küçük de olsa Tasavvuf müziği örneklerini, özellikle de ilahileri, yasaklanmış olan tekkeler dışında, konser salonları ya da diğer müzik ortamlarında ilk defa halk ile paylaşmış, onların dikkatlerini çekmiştir. Türkiye’de Ahmet Özhan sayesinde ilk defa geniş kitlelerle buluşan bu müzik türü, yavaş yavaş büyük ilgi toplamıştır. Önceleri konserlerde birer ikişer eser icrasıyla başlayan bu serüven, tamamen tasavvuf müziği repertuarından oluşan konserler serisine ulaşmıştır. Bu serüven radyo

yayınlarında ve İstanbul Festivalleri konserleri kapsamında da talep görmüştür. Uzunca bir süre sadece tasavvuf müziği repertuarından oluşan konserler vermiş, Türk halkı bu müzik türünü son derece benimsemiştir. Hatta Ahmet Özhan'ın bu türdeki çok sayıda kaset ve cd çalışmaları da büyük ilgi görmüştür. Bu çalışma ve üretimler sürerken, daha önemlisi ise Ahmet Özhan'ın bu konudaki çalışmaları ve emekleri sayesinde zamanın Kültür Bakanının teklifi ile ilk defa devlete bağlı olarak çalışacak olan İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu 1991 yılında kurulmuştur. Kurucusu ve yöneticisi olduğu bu topluluk ile tasavvuf müziğinin tüm örneklerinden oluşan repertuar ile 25 yıl hizmet üretmiştir.

Tasavvuf müziğinin, Türk toplumunun büyük bir kesiminde kabul ve ilgi görmesinin en büyük faktörü olan Ahmet Özhan, bugüne kadar yaptığı çalışmalar, konserler, kaset ve cd hizmetleri sayesinde, bu tür ile ilgilenen diğer sanatçılara da önder olmuştur. Bu kültürü bizzat yaşamış üstaplardan edindiği birikimi, günümüze aktaran çok önemli bir kişi, hatta kaynak olmaya devam etmektedir” (kişisel iletişim, 30 Eylül 2018).

SONUÇ

“Ahmet Özhan’ın Hayatı, Eserleri ve Türk Din Mûsikîsi İcra Geleneğinde Yeri başlığı altında tamamlanmış olan bu tez, Özhan’ın kendisi ile yapılmış olan görüşmeler ile yakın çevresi yapılan mülakatlar, gazete ve dergilerde yaptığı internetten aldığımız röportajlardan oluşmaktadır. Ahmet Özhan sadece Türk din mûsikîsine değil klâsik Türk mûsikîsinede yorumuyla katkı sağlamıştır. Yorumundaki bu farklılığı, tekke mûsikîsi geleneğinden beslenmiş olduğuna bağlayabiliriz. Özhan’ın bu çalışmamızda yer vermeye çalıştığımız Cerrahi tekkesinde icra edilen dînî mûsikî ile yakından olan ilişkisi, onu icra anlamında diğerlerinden ayıran en büyük özelliği olmuştur. Geleneksel meşk mûsikîsinden istifade etmiş olması kendisinin tekâmülünde önemli bir yere sahiptir. İcrâcılığı, çalıştığı kurumdaki icraları ile birlikte televizyon programları, plak ve albümleri ve sinema filmlerinde ön plana çıkmış, böylece büyük kitleleri etkisi altına almıştır. Bunun yanı sıra Ahmet Özhan, yapmış olduğu besteler ve yetiştirmiş olduğu talebeler ile Türk mûsikîsinin gelecek nesillere aktarılması hususunda bir köprü görevi görmüştür. Türk din mûsikîsindeki “goy goy” tavrını bilmekle birlikte bu tavrı klâsik Türk müziğinin verdiği naiflikle icralarında dönüştürmüş ve bu alanda çalışma yapan birçok sanatkâra örnek teşkil etmiştir.

Tasavvuf kültürünü yaşamış çok değerli üstaplardan aldığı bilgiler ve eğitim sayesinde kendini geliştirerek çok önemli bir birikime sahip olmuştur. Özhan’ın hayatı, bilgisini ve eğitimini elde ediş şekli dini mûsikî alanında çalışmalar yapacak kişilerin bilgisini artırması açısından önemlidir. Tekke mûsikîsi geleneğinden gelerek, üslup, tavır ve icra yönünden verdiği katkılar itibariyle Türk din mûsikîsinde önemli bir yere sahip olan Ahmet Özhan, dinleyicileri ve Türk mûsikîsiyle uğraşanları derinden etkilemiştir. Ayrıca çocukluğundan itibaren mûsikînin içinde olması bizlere dini mûsikî eğitiminin beşikten mezara giden ve geleneksel eğitim anlayışı ile kazanılabileceğinin de önemli bir göstergesi olmuştur.

Türk din mûsikîmize “Türk Tasavvuf Müziğini Araştırma Vakfı” aracılığı ile gün yüzüne çıkmamış binlerce eser kazandırarak belkide bu alandaki en büyük çalışmanın ortaklarından biri olmuştur. Bu eserler hem notaya hemde kayıt altına alınarak gelecek nesillere aktarılmıştır. Özhan’ın icra heyetinin başında bulunduğu Cerrahi tekkesinde

meşklere katılan mûsikî gönüllüleri, tasavvuf kültürünü öğrenmiş ve hem repertuvar hemde icra anlamında istifade etmişlerdir. Aynı zamanda vakıf aracılığı ile birçok sanatçının buradan istifadesini sağlamıştır.

Özhan ülkemizde ilk defa insanlar karşısında tasavvuf müziği konserleri vererek bu müziği tanıtmış ve sevdirmiştir. Bu sayede ülkemizde müzikal anlamda böyle bir kulvarın açılmasını sağlayan ilk sanatçı olmuştur. Kendi çabaları sonucu kurulan “İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluğunda” yirmi beş yılı aşkın çalışmış, sayısız konserler vererek ülkemizi yurtiçi ve yurtdışında temsil etmiş, toplulukla unutulmaya yüz tutmuş eserleri gün yüzüne çıkartarak kayıt altına almıştır.

Ahmet Özhan geniş kitlelerine tasavvuf müziğini geleneğinden kopmadan, biraz daha onların anlayabileceği bir şekilde güncelleyebilmiştir. Geleneksel tekke icrasını biraz daha yumuşatarak dinleyicileri etkisi altına almıştır. Özhan’ın tasavvuf müziği icracılığında teknik olarak yaptığı en önemli ve başarılı değişim budur.

Bu çalışmada Ahmet Özhan’ın kendi ifadeleri ile hayatı, eserleri ve geleneksel mûsikimizdeki icracılık yönüncelenmiştir. Ayrıca onu çok yakından tanıyan, uzun yıllar birlikte olduğu ve alanında uzman dostlarıyla mülakatlar yapılmıştır. Bununla birlikte dergi, gazete, televizyon ve internetten kendisi ile ilgili bulduğumuz röportaj, haber gibi kaynaklardan bilgiler toplanmıştır. Tezde kendisine ait on iki beste yeniden yazılarak çalışmamıza dâhil edilmiştir.

Ahmet Özhan’ın 1972 yılından bu yana yapmış olduğu longplay, albüm ve cd çalışmaları kategorize edilerek, bu çalışmada tüm eserlerin kimlikleri ortaya konulmuştur.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, B. (2003). Türk din mûsikîsinin Anadolu'da doğuşu ve tarihi seyri hakkında bazı mülâhazalar, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara, Cilt. 43. s. 345-371.
- Alâeddin Aday kimdir? (2019) Erişim adresi: http://www.kimdirr.com/alaeddin_aday.html
- Can, N. (2004). Osmanlı dönemi Türkçe müzik yazmalarında ünlü Türk bilgini Fârâbî, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Ankara, Cilt. 24, Sayı. 2, s. 207.
- Çandarlıoğlu, G. (2003). İslam öncesi Türk tarihi ve kültürü, *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*, İstanbul, s. 101.
- Danişmend, İ. H. (1978). Türk ırkı niçin müslüman oldu, (2. Baskı), Timaş Yayınları, Konya, s. 61-67.
- El-Buhari. (1979). Kitabı'n- Nikâh Bâbu'n-Nisvati'l- Lati Yuhdine'l- Mer'ete İlâ Zevciha, Cilt. 4, s. 140.
- Eraslan, K. (1989). Ahmed Yesevi, *İslam Ansiklopedisi, T. D. V.*, İstanbul, Cilt. 2, s. 159-161.
- Ergen G. (2016, 12 Temmuz). Çocukken Babamın Kucağında İlahi Mırıldanırdım. Erişim adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/gulben-ergen/cocukken-babamin-kucağında-ilahi-mirıldanırdım-40142009>.
- Ergüner, K. (2003). Ayrılık çeşmesi, bir neyzenin yolculuğu. İletişim Yayınları, İstanbul, s. 174.
- Gülsüm, N. Ahmet Özhan: Şeriattan kıl kadar sapan, hakikatten dağlar kadar sapan. Erişim adresi: <http://www.roportajgazetesi.com/twitter-tasavvuf-ahmet-ozhan-roportaj-c2995.html>.
- Güngör, N. (1993). Arabesk: sosyo kültürel açıdan arabesk müzik, 2. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara, s. 12-15.
- Judetz, E. P. (2004). Türk mûsikî kültürünün anlamları, (çev. Bülent Aksoy), Pan Yayıncılık, İstanbul, s. 48.
- Karahan S. (2006). Tarihsel süreç içinde Türklerde müzikle terapi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s. 174 (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <http://acikerisim.istanbul.edu.tr/handle/123456789/26558>.

- Koca, F. (2004) Ahmet Hatipoğlu'nun hayatı, eserleri ve mûsikî anlayışı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/253/544.pdf?show>.
- Köprülü, M. F. (1984).Türk edebiyatında ilk mutasavvıflar. *Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları*, Ankara (5. Baskı), s. 17-21.
- Müzisyen İsmail Hakkı Özkan hayatını kaybetti, (2010, 24 Eylül). Erişim adresi: <http://www.milliyet.com.tr/muzisyen-ismail-hakki-ozkan-hayatini-kaybetti-magazin-1293161/>.
- Neubauer, E. (1994). 15. ve 16. yüzyıllarda İstanbul'da mûsikî hayatı, Cilt. 5, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul, s. 523.
- Özcan, N. (2003). XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlılar'da Dini Mûsikî. *İstanbul, Yeni Türkiye Dergisi Osmanlı Özel Sayısı(Osmanlı'nın 701. Kuruluş Yıldönümüne Özel)*, s. 273.
- Özcan, Ö. (2005). *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt. 23, s. 565-566.
- Özdemir, A. T. ve Levendoğlu Öner, N. O. (2011). Ud İcra geleneğinde Cinuçen Tanrıkorur ekolünün uzzal taksim üzerinden yansımaları, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 3, s. 325-337. Erişim adresi: <http://openaccess.inonu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11616/4815/Makale.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Özhan, A. (2008). Ses, söz ve sevgili, 1. Baskı, Doğan Egment Yayıncılık, İstanbul, s. 53-107.
- Özkan, İ. H. (1987). Türk mûsikîsi nazariyatı ve usulleri kudüm velveleleri, 2. baskı, İstanbul, Ötüken Neşriyat, s. 17-20.
- Sevinç, M. (2013). Tefvik Rıza'nın söz ve saz adlı yazma eserinin 1.kitabı olan Türk mûsikîsi nazariyatı ve usulleri bölümünün günümüz Türkçesine çevirimi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul (Yüksek lisans tezi), s. 6.
- Süheyla Altmışdört, (2014). *Mavi Nota Günlük e-Müzik Gazetesi*, Sayı 1725. Erişim adresi: <http://www.mavi-nota.com/index.php?link=portre&no=17>.
- Karaköse, Ş. (2019). Şeb-i Arus Ne Demektir? Erişim adresi: http://akademik.semazen.net/author_article_print.php?id=1520.
- Tanrıkorur, C. (2004). Türk Müzik Kimliği, Dergâh Yayınları, İstanbul, s. 51-156.
- Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, (1983). Anadolu Yayıncılık. Cilt. 9, s. 488-499.
- Uludağ, S. (1992). İslâm açısından mûsikî ve semâ, Uludağ Yayınları, Bursa, s. 65-161.

Üngör, E. R. (1979). Mûsikî mecmuası, No: 358, s. 6-7.

Üsküdar ve Emin Ongan Üsküdar Mûsikî Cemiyeti Tarihçesi (2019). Erişim adresi:
<https://www.uskudarmusikicemiyeti.com/tarihce>.

Yazıcı, N. (2002). İlk Türk islâm devletleri tarihi, T. D. V. Yayınları, Ankara, s. 53.

Yola, Ş. (1993). Tdv İslam Ansiklopedisi, Cilt. 7, s. 416 - 420.

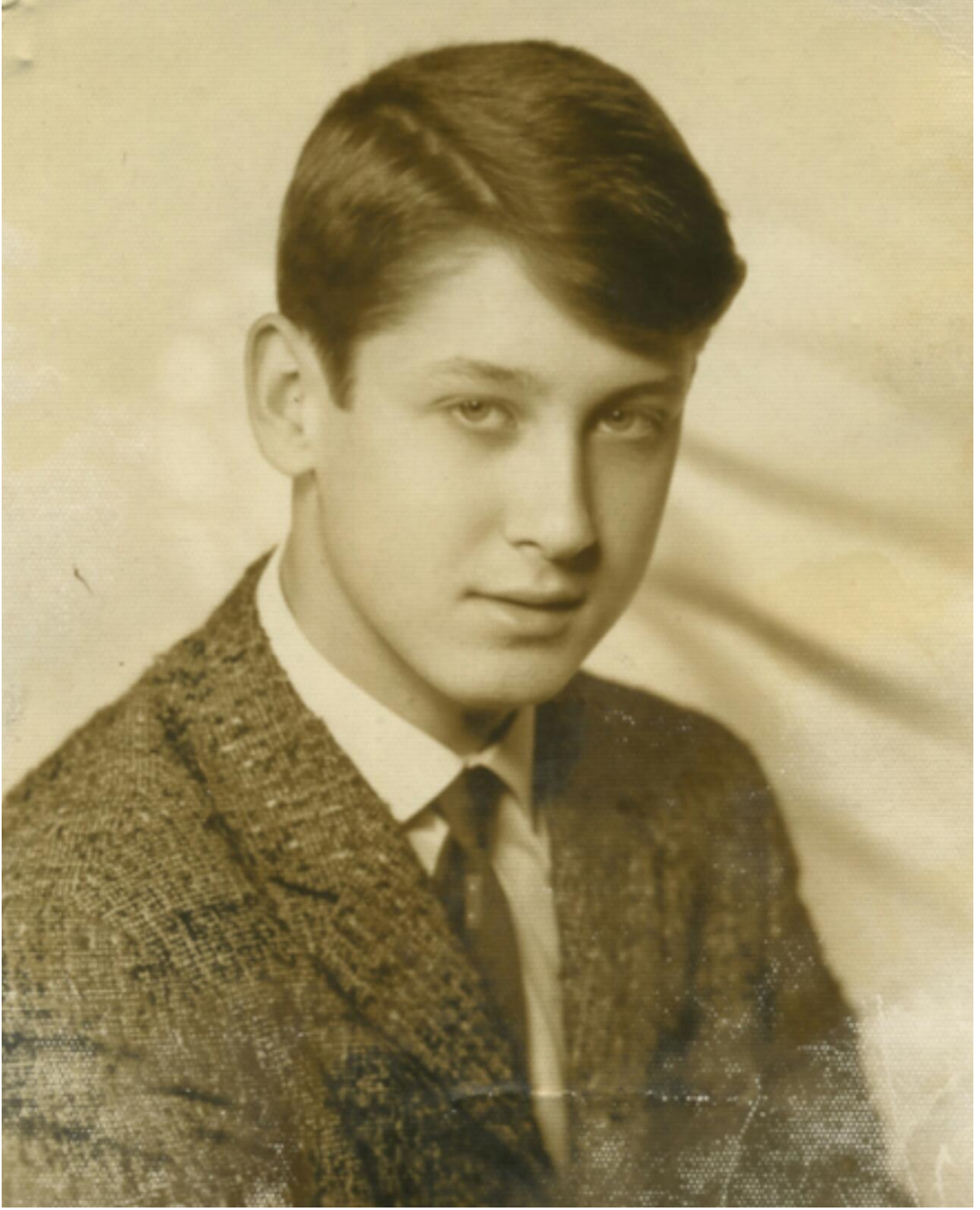
ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Ahmet Özhan'la yapılan kişisel görüşmede çekilmiş fotoğraf. 15 Ocak 2018.

Şekil 2. Ahmet Özhan'la yapılan kişisel görüşmede çekilmiş fotoğraf. 15 Ocak 2018.

Şekil 3. Ahmet Özhan'ın liseli yılları.

Şekil 4. Özhan'ın askerlik günleri. 1972.

Şekil 5. Ahmet Özhan'ın gençlik yılları.

Şekil 6. TRT çekimleri. Ömer Tuğrul İnaçer ile.

Şekil 7. Tasavvuf Müziğine ilk başladığı yıllarda bir konserden.

Şekil 8. Konya Şeb-i Arus konserinden bir hatıra.

Şekil 9. Tarihi Türk Müziği Topluluğunun açılışı. 1991.

Şekil 10. “Enderun-u Hümayundan Mızıkay-ı Hümayuna” CRR Konser Salonu. 11 Ekim 2010.

Şekil 11. “Pera Ensemble Topluluğu” CRR Konser Salonu. 1 Şubat 2011.

Şekil 12. İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu 25. Yıl Konseri. 30 Kasım 2016.

Şekil 13. İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu 25. Yıl Konseri. 30 Kasım 2016.

Şekil 14. Ahmet Özhan. 2019.